

المختصر المفيد للمؤذن والإمام
والخطيب وأحكام المساجد

**Die Nuttige Opsomming vir die
Moëddin, die Imam en die
Khatieb, en die Reëls van
Moskees**

Die Nuttige Opsomming vir die Moëddin, die Imam en die Khatieb, en die Reëls van Moskees

Die Wetenskaplike Komitee van die Vereniging vir die Diens van Islamitiese Inhoud in Verskeie Tale

Die Nuttige Opsomming vir die Moëddin, die Imam en die Khatieb, en die Reëls van Moskees

Die Wetenskaplike Komitee van die Vereniging vir die Diens van Islamitiese Inhoud in Verskeie Tale

Waarlik, alle lof behoort aan Allah; ons loof Hom, soek Sy hulp en vra Sy vergifnis. Ons soek skuiling by Allah teen die boosheid van onself en teen ons slegte dade. Wie deur Allah gelei word, vir hom is daar geen misleier nie, en wie Hy laat dwaal, vir hom is daar geen leier nie. Ek getuig dat daar geen god is behalwe Allah nie, Hy alleen sonder enige deelgenoot, en ek getuig dat Muhammad Sy dienaar en Boodskapper is, mag die seëninge van Allah op hom, sy familie, sy metgeselle en diegene wat hulle in goedheid volg, wees, asook oorvloedige vrede.

Om voort te gaan: Aangesien mense voortdurend in behoefte is aan dít wat hul omstandighede verbeter, het die Shari'ah gekom met dít wat dit bewerkstellig. Dit sluit in sake

rakende die Adhan (gebedstyd aankondiging) en die Iqamah (oproep tot die aanvang van die gebed), die lei van mense in die gebed, die Vrydag-preek (Khutbah), en die reëls van moskees. Daarom is die verantwoordelikheid van die moskee se moëddin, die imam en die Vrydag-khatieb 'n groot verantwoordelikheid. Om hierdie rede was ons gretig om 'n boek voor te berei met die titel: (Die Nuttige Opsomming vir die Moëddin, die Imam en die Khatieb, en die Reëls van Moskees), en om dit in verskeie tale te vertaal.

Die Eerste Hoofstuk: Die Reëls van die Adhan en die Iqamah

Die Adhan is die embleem van Islam en sy volgelinge, aangesien dit elke dag en nag vyf keer uitgeroep word. Geleerdes het in hul boeke aandag gegee aan die aangeleenthede, Sunnahs, reëls, aanbevole dade en nietigverklarende dade daarvan. Dit is slegs vanweë die belangrikheid en eer van hierdie aanbidding¹.

Eerste Onderwerp: Definisie van die Adhan en die Iqamah

Die Adhan volgens die wetgewing (Shar'i): Die aankondiging van die begin van die gebedstyd, met

¹ Sien: Fath al-Mun'im Sharh Sahih Muslim: (2/ 460).

spesifieke, bekende en voorgeskrewe bewoordings¹.

Die Iqamah volgens die wetgewing (Shar'i): Die aankondiging om op te staan vir die gebed, met 'n spesifieke en voorgeskrewe herdenking².

Tweede Onderwerp: Die Besluit oor die Adhan en die Iqamah

Die Adhan en die Iqamah is voorgeskryf deur die Boek, die Sunnah en konsensus (Ijma'):

Wat die Boek betref, het Allah die Verhewene gesê:

﴿وَإِذَا نَادَيْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ اتَّخَذُوهَا هُزُوءًا وَلَعِبًا ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ﴾ (58)

"En wanneer julle roep na die gebed, dryf hulle die spot daarmee en maak dit as 'n spel. Dit is omdat hulle 'n volk is wat nie verstaan nie." [Al-Ma'idah: 58].

Wat die Sunnah betref, dui talle Ahadith op die wettigheid daarvan, insluitend:

Van Ibn Umar, mag Allah tevrede wees met hulle beide, wat gesê het: Toe die Moslems in Medina aangekom het, het hulle bymekaargekom en die tyd vir die gebed probeer skat, aangesien daar geen oproep daarvoor was nie. Hulle het eendag daaroor gepraat, en sommige van hulle het gesê: "Gebruik 'n klok soos die klok van die Christene," en ander het

¹ Sien: Al-Mughni deur Ibn Qudamah: (1/ 292), en Mukhtar al-Sihah: (bl. 16) - onder 'a-dh-n', en Al-Adhan wa al-Iqamah deur Al-Qahtani: (bl. 5).

² Sien: Kashshaf al-Qina': (1/ 230).

gesê: "Nee, gebruik 'n horing soos die horing van die Jode." Toe sê Umar: "Stuur julle nie eerder 'n man om vir die gebed uit te roep nie?" Toe sê die BoodsAPPER van Allah, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees:

«يَا بِلَالُ، قُمْ فَتَدِ بِالصَّلَاةِ».

"O Bilal, staan op en roep uit vir die gebed."¹.

Wat die konsensus (Ijma') betref; die nasie (Ummah) het ooreengekom op die voorskrif daarvan vir die vyf daaglikse gebede:

Imam Ibn Qudamah al-Maqdisi het gesê: "Die nasie het ooreengekom dat die Adhan voorgeskryf is vir die vyf daaglikse gebede"².

Die Adhan en die Iqamah is kollektiewe verpligtinge (Fard Kifayah) vir mans, hetsy hulle tuis of op reis is, slegs vir die vyf daaglikse gebede en niks anders nie; weens die Hadith van Malik bin al-Huwayrith, mag Allah tevrede met hom wees, waarin die Profeet, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, vir hulle gesê het:

«فَإِذَا حَضَرَتِ الصَّلَاةُ فَلْيُؤَدِّنْ لَكُمْ أَحَدَكُمْ، وَلْيَوْمِّكُمْ أَكْبَرُكُمْ»

"Wanneer die tyd vir die gebed aanbreek, laat een van julle die Adhan vir julle gee, en laat die oudste onder julle julle as imam lei."³.

¹ Oorgelewer deur Al-Bukhari: (604), en Muslim: (377).

² Al-Mughni: (1/ 293).

³ Oorgelewer deur Al-Bukhari: (628), en Muslim: (674).

En omdat hulle deel is van die uiterlike embleme van Islam, mag hulle nie afgeskaf word nie.

Wat vroue betref, word geen Adhan of Iqamah vir hulle voorgeskryf nie, hetsy 'n vrou alleen bid of as sy ander vroue in die gebed lei¹.

Derde Onderwerp: Die voortreflikheid van die Adhan en die Iqamah

Daar is talle tekste oor die voortreflikheid van die Adhan en die moëddins, insluitend die volgende deugde:

Die moëddin is een van diegene wat na Allah uitroep, en hy is onder die beste van mense in spraak. Allah die Verhewene het gesê:

﴿وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنَّنِي مِنَ الْمُسْلِمِينَ﴾ (33)

"En wie is beter in spraak as hy wat uitroep na Allah, regverdigde daade doen en sê: 'Waarlik, ek is een van die Moslems'?" [Fussilat: 33].

Die moëddins sal die mense met die langste nekke wees op die Dag van Opstanding; van Mu'awiyah, mag Allah tevrede met hom wees, wat gesê het: Ek het die Boodskapper van Allah, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, hoor sê:

﴿الْمُؤَدِّتُونَ أَطْوَلَ النَّاسِ أَعْنَاقًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾

"Die moëddins sal die mense met die langste nekke wees op die Dag van Opstanding."²

¹ Sharh al-'Umdah deur Ibn Taymiyyah - Boek van Gebed (bl. 101).

² Oorgelewer deur Muslim: (387).

Die Adhan en die Iqamah verdryf die Sjaitan; van Abu Hurairah, mag Allah tevrede met hom wees, dat die Profeet, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, gesê het:

«إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ أَدْبَرَ الشَّيْطَانُ لَهُ ضُرَاطٌ، حَتَّى لَا يَسْمَعَ التَّأْذِينَ، فَإِذَا قُضِيَ التَّأْذِينَ أَقْبَلَ، حَتَّى إِذَا ثَوَّبَ بِالصَّلَاةِ -أَي: أُقِيمَتِ الصَّلَاةُ- أَدْبَرَ، حَتَّى إِذَا قُضِيَ التَّنَوُّبُ أَقْبَلَ، حَتَّى يَخْطُرَ -أَي: يُوسَّوسُ- بَيْنَ الْمَرْءِ وَنَفْسِهِ، يَقُولُ لَهُ: اذْكُرْ كَذَا وَاذْكُرْ كَذَا، لِمَا لَمْ يَكُنْ يَذْكُرُ مِنْ قَبْلُ، حَتَّى يَظِلَّ الرَّجُلُ مَا يَدْرِي كَمْ صَلَّى»

"Wanneer daar vir die gebed uitgeroep word, vlug die Sjaitan terwyl hy winde laat sodat hy nie die Adhan hoor nie. Wanneer die Adhan voltooi is, keer hy terug. Wanneer daar vir die begin van die gebed (Iqamah) uitgeroep word, vlug hy weer. Wanneer die Iqamah voltooi is, keer hy terug om tussen 'n mens en sy siel in te meng en te fluister: 'Dink aan dít, dink aan dát' — dinge waaraan hy nie voorheen gedink het nie — totdat die man nie meer weet hoeveel hy gebed het nie."¹

Alles wat die moëddin se Adhan hoor, sal vir hom getuig; van Abdullah bin Abd al-Rahman al-Ansari, dat Abu Sa'id al-Khudri, mag Allah tevrede met hom wees, vir hom gesê het: "Ek sien dat jy lief is vir skape en die woestyn. Wanneer jy by jou skape of in die woestyn is en jy gee die Adhan vir die gebed, verhef jou stem met die uitroep, want waarlik:

«لَا يَسْمَعُ مَدَى صَوْتِ الْمُؤَذِّنِ، جِنَّ وَلَا إِنْسٌ وَلَا شَيْءٌ، إِلَّا شَهِدَ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ»

¹ Oorgelewer deur Al-Bukhari: (1222), en Muslim: (389).

'Geen djinn, mens of enigiets anders hoor die reikwydte van die moëddin se stem, of dit sal vir hom getuig op die Dag van Opstanding nie.'" Abu Sa'id het gesê: Ek het dit by die BoodsAPPER van Allah, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, gehoor¹.

Dat as mense die voortreflikheid van die Adhan werklik geken het, hulle lootjies sou trek daaroor; dit wil sê, hulle sou 'n loting tussen hulle doen om te bepaal wie die Adhan gee; van Abu Hurairah, mag Allah tevrede met hom wees, dat die BoodsAPPER van Allah, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, gesê het:

«لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي النِّدَاءِ -أَي: الْأَذَانِ- وَالصَّغَةِ الْأَوَّلِ، ثُمَّ لَمْ يَجِدُوا إِلَّا أَنْ يَسْتَهْمُوا عَلَيْهِ لَاسْتَهْمُوا»

"As die mense geweet het wat (aan beloning) in die uitroep — dit wil sê: die Adhan — en die eerste ry is, en hulle sou geen ander manier vind as om lootjies daaroor te trek nie, sou hulle waarlik lootjies getrek het."².

Dat die moëddin vergewe word vir sover sy stem reik, en alles wat hom hoor, hetsy nat of droog, bevestig hom, en hy kry 'n beloning gelyk aan diegene wat saam met hom bid; want die een wat na die goeie lei, is soos die een wat dit doen; van Al-Bara' bin 'Azib, mag Allah tevrede met hom wees,

¹ Oorgelewer deur Al-Bukhari: (609).

² Oorgelewer deur Al-Bukhari: (615), en Muslim: (437).

dat die Profeet van Allah, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, gesê het:

«إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى الصَّفَةِ الْمُقَدَّمِ، وَالْمُؤَدِّنِ يُعْفَرُ لَهُ مَدُّ صَوْتِهِ، وَيُصَدِّقُهُ مَنْ سَمِعَهُ مِنْ رَطْبٍ وَيَابِسٍ، وَلَهُ مِثْلُ أَجْرِ مَنْ صَلَّى مَعَهُ»

"Waarlik, Allah en Sy engele stuur seëninge oor die voorste ry, en die moëddin word vergewe vir sover sy stem reik, en alles wat hom hoor, hetsy nat of droog, bevestig hom, en hy kry 'n beloning gelyk aan diegene wat saam met hom bid."¹

Dat die Adhan een van die grootste embleme van Islam is, en dit is die onderskeid tussen die land van ongeloof en die land van Islam. Al-Bukhari het in sy Sahih 'n hoofstuk ingesluit met die titel: "Hoofstuk oor dít wat aan bloed beskerm word deur die Adhan" en daarna die Hadith van Anas bin Malik, mag Allah tevrede met hom wees, aangehaal: "Dat wanneer die Profeet, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, saam met ons teen 'n volk sou uittrek, hy nie sou aanval totdat dit oggend geword het en hy gekyk het nie. As hy 'n Adhan gehoor het, sou hy van hulle afsien, maar as hy geen Adhan gehoor het nie, sou hy hulle aanval."² Imam Al-Khattabi het gesê: "Daarin is 'n bewys dat die Adhan 'n embleem van die godsdien van Islam is, en dat

¹ Oorgelewer deur Ahmad: (18506), en Al-Nasa'i: (646). Al-Mundhiri het in Al-Targhib wa al-Tarhib (1/176) gesê: Die ketting is goed (Hasan Jayyid). En Ibn al-Mulaqqin het in Al-Badr al-Munir (3/385) gesê: Hierdie ketting is goed (Jayyid).

² Oorgelewer deur Al-Bukhari: (610), en Muslim: (382).

dit 'n verpligte saak is wat nie nagelaat mag word nie. As die mense van 'n stad sou ooreenkom om die Adhan na te laat en dit te weier, sou die owerheid teen hulle mag veg daarvoor."¹

Vierde Onderwerp: Voorwaardes vir die geldigheid van die Adhan en die Iqamah

1. Islam: Hulle is nie geldig van 'n ongelowige nie; omdat hulle albei aanbidding is, en aanbidding is nie geldig van 'n ongelowige nie.

2. Verstand: Hulle is nie geldig van 'n kranksinnige, 'n dronk persoon of 'n klein kind wat nog nie onderskeidingsvermoë het nie, net soos alle ander aanbiddings.

3. Voorneme (Niyyah): Hulle is nie geldig daarsonder nie; omdat hulle albei aanbidding is, en aanbidding is slegs geldig met 'n voorneme; weens die uitspraak van die BoodsAPPER van Allah, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees:

«إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ، وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى»

"Dade word slegs volgens voorneme beoordeel, en elke mens sal slegs dít kry wat hy voorgeneem het."²

4. Manlikheid: Die Adhan en die Iqamah van 'n vrou is nie geldig nie.

¹ A'lam al-Hadith fi Sharh Sahih al-Bukhari: (1/460).

² Oorgelewer deur Al-Bukhari: (1), en Muslim: (1907), uit die Hadith van Umar bin al-Khattab, mag Allah tevrede met hom wees.

5. Dat die Adhan binne die gebedstyd moet wees: Dit is nie geldig voor die aanvang van die tyd nie; weens die Hadith van Malik bin al-Huwayrith, mag Allah tevrede met hom wees, dat die Profeet gesê het:

«... فَإِذَا حَضَرَتِ الصَّلَاةُ فَلْيُؤَدِّنْ لَكُمْ أَحَدُكُمْ، وَلْيُؤَمِّكُمْ أَكْبَرُكُمْ»

"...Wanneer die tyd vir die gebed aanbreek, laat een van julle die Adhan vir julle gee, en laat die oudste onder julle julle as imam lei."¹ Hy het die bevel vir die Adhan gekoppel aan die aanbreek van die gebedstyd, en dit gebeur eers nadat die tyd aangebreek het. Die Iqamah moet gegee word wanneer daar opgestaan word vir die gebed.

6. Dat die Adhan — en so ook die Iqamah — in volgorde moet wees: Die bedoeling met volgorde is dat die moëddin die bewoordings van die Adhan en die Iqamah moet gee volgens die wetlike tekste wat die wyse daarvan verduidelik, sonder om een woord of sin voor of na 'n ander te plaas; want die Adhan is 'n aanbidding wat op hierdie volgorde vasgestel is, en dit moet gedoen word soos dit oorgelewer is; weens sy uitspraak, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees:

«مَنْ أَحَدَّثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ فِيهِ، فَهُوَ رَدٌّ»

¹ Oorgelewer deur Al-Bukhari: (628), en Muslim: (674).

"Wie iets nuuts in hierdie saak van ons invoer wat nie daarvan deel is nie, dit sal verwerp word."¹.

7. Dat die Adhan — en so ook die Iqamah — aaneenlopend moet wees: Die bedoeling met aaneenlopendheid is die opeenvolging van die bewoordings van die Adhan sonder onderbreking deur spraak of daade, en dat een deel nie van die ander geskei word deur 'n lang tydperk nie.

8. Dat die Adhan, asook die Iqamah, in die Arabiese taal moet wees en met die bewoordings wat in die Sunnah oorgelewer is, vry van taalfoute wat die betekenis verander.

9. Die verheffing van die stem met die Adhan: Want as die moëddin sy stem so laag hou dat slegs hy dit hoor, word die doel van die wettigheid van die Adhan nie bereik nie; weens sy uitspraak, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees:

«فَلْيُؤَذِّنْ لَكُمْ أَحَدُكُمْ»

"Laat een van julle die Adhan vir julle gee"². Dit dui op die verheffing van die stem sodat ander dit kan hoor, waardeur die doel van aankondiging bereik word. As hy die Adhan vir homself gee of vir iemand wat by hom is, is die verheffing van die stem nie 'n voorwaarde nie, maar hy verhef sy stem genoeg sodat hy of die persoon by hom dit kan hoor. As hy

¹ Oorgelewer deur Al-Bukhari: (2697), en Muslim: (1718), uit die Hadith van Aisha, mag Allah tevrede met haar wees.

² Reeds vantevore aangehaal.

sy stem meer as dit verhef, is dit beter; weens die Hadith van Abu Sa'id al-Khudri, mag Allah tevrede met hom wees, van die Profeet, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees:

«.. فَإِذَا كُنْتَ فِي غَمَمِكَ أَوْ بَادِيَتِكَ فَأَذِّنْتَ فَأَرْفَعُ صَوْتَكَ بِالنِّدَاءِ؛ فَإِنَّهُ لَا يَسْمَعُ مَدَى صَوْتِ الْمُؤَذِّنِ جَنَّ وَلَا إِنْسٍ وَلَا شَيْءٍ إِلَّا شَهِدَ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ»

"...Wanneer jy by jou skape of in die woestyn is en jy gee die Adhan, verhef jou stem met die uitroep; want waarlik, geen djinn, mens of enigiets anders hoor die reikwydte van die moëddin se stem, of dit sal vir hom getuig op die Dag van Opstanding nie."¹.

Vyfde Onderwerp: Eienskappe wat in 'n moëddin verlang word

1. Dat hy bekend moet wees vir regverdigheid en standvastigheid; weens sy uitspraak, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees:

«الْإِمَامُ ضَامِنٌ، وَالْمُؤَذِّنُ مُؤْتَمَنٌ، اللَّهُمَّ أَرْشِدِ الْأَئِمَّةَ، وَاعْزِزْ لِلْمُؤَذِّنِينَ»

"Die imam is 'n borg, en die moëddin is 'n vertroueling. O Allah, lei die imams en vergewe die moëddins."². Die moëddin is die vertroueling oor die tyd van gebed en vas, en betroubaarheid kan slegs deur 'n regverdige persoon nagekom word. Daarom mag die moëddin nie 'n sondaar wees, of iemand wat openlik oortree, of iemand sonder eerbaarheid nie.

¹ Reeds vantevore aangehaal.

² Oorgelewer deur Abu Dawood: (517), en Al-Tirmidhi: (207).

2. Dat hy volwasse moet wees; want die Adhan van 'n volwassene is meer volmaak. Die Adhan van 'n seun met onderskeidingsvermoë is egter geldig solank hy op die regte tyd die Adhan gee; wanneer hy dit doen, is dit voldoende aangesien die aankondiging van die tyd daardeur geskied.

3. Dat hy kennis moet dra van die tye; sodat hy dit noukeurig kan dophou en die Adhan aan die begin van die tyd kan gee; want as hy nie kennis daarvan het nie, is daar geen waarborg dat hy nie sal fouteer nie.

4. Dat hy 'n kragtige stem moet hê; weens die Hadith van Abdullah bin Zayd, mag Allah tevrede met hom wees, oor die visioen van die Adhan, waarin die Profeet, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, vir hom gesê het:

«إِنَّ هَذِهِ لَرُؤْيَا حَقٍّ، فَقُمْ مَعَ بِلَالٍ فَإِنَّهُ أُنْدَى وَأَمْدٌ صَوْتًا مِنْكَ، فَأَلْقِ عَلَيْهِ مَا قِيلَ لَكَ، وَلَيُنَادِي بِذَلِكَ»

"Waarlik, dit is 'n ware visioen. Staan dus saam met Bilal op, want hy het 'n kragtiger en langer stem as jy. Dra aan hom oor wat aan jou gesê is, en laat hom daarmee uitroep."¹ Die betekenis van:

«وَأَمْدٌ صَوْتًا مِنْكَ»

"En 'n langer stem as jy" Beteken: hoër en harder van stem as jy. Dit is 'n bewys vir die aanbeveeling om 'n moëddin te kies met 'n verhewe en kragtige

¹ Oorgelewer deur Al-Tirmidhi: (189), en hy het gesê: 'n Goeie en outentieke (Hasan Sahih) Hadith.

stem; want 'n harde stem is meer doeltreffend vir die aankondiging van die Adhan¹.

5. Dat hy 'n mooi stem moet hê; weens sy uitspraak, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, in die bogenoemde Hadith van Abdullah bin Zayd:

«فَإِنَّهُ أُنْذَى وَأَمْدُ صَوْتًا مِنْكَ»

"Want hy het 'n kragtiger en langer stem as jy" Wat beteken: 'n mooier en aangenamer stem.

6. Dat hy rein moet wees van klein en groot onreinheid; want die Adhan en die Iqamah is herdenking (Dhikr) van Allah, die Almagtige en Majestueuse, en dit is aanbevole vir die een wat herdenk om in 'n staat van reinheid te wees.

7. Dat hy staande die Adhan moet gee; weens die uitspraak van die Profeet, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees:

«يَا بِلَالُ قُمْ، فَتَادِ بِالصَّلَاةِ»

"O Bilal, staan op en roep uit vir die gebed."² Ibn al-Mundhir het gesê: "Daar is konsensus dat dit deel van die Sunnah is dat die moëddin staande die Adhan moet gee."³

8. Dat hy die Adhan gee terwyl hy die Qiblah in die gesig staar; soos oorgelewer in een van die

¹ Sien: Tuhfat al-Ahwadhi: (1/ 481).

² Oorgelewer deur Al-Bukhari: (604), en Muslim: (377), uit die Hadith van Ibn Umar, mag Allah tevrede met hulle beide wees.

³ Al-Ijma' deur Ibn al-Mundhir: (bl. 38).

weergawes van die Hadith van Abdullah bin Zayd oor die visioen van die Adhan: "Hy het die Qiblah in die gesig gestaar en gesê: Allahu Akbar, Allahu Akbar..."¹. Ibn al-Mundhir het gesê: "Daar is konsensus dat dit deel van die Sunnah is om die Qiblah in die gesig te staar tydens die Adhan."².

9. Dat hy sy twee wysvingers in sy ore plaas; weens die optrede van Bilal, mag Allah tevrede met hom wees, tydens sy Adhan voor die Profeet, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees. Van Abu Juhayfah, mag Allah tevrede met hom wees, wat gesê het: "Ek het Bilal die Adhan sien gee; hy het gedraai en sy mond hierheen en daarheen beweeg, terwyl sy twee vingers in sy ore was, en die BoodsAPPER van Allah, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, was in sy rooi tent..."³.

Imam Al-Tirmidhi het na die oorlewering van hierdie Hadith gesê: "Dit is die praktyk volgens die mense van kennis: hulle ag dit aanbevole dat die moëddin sy twee vingers in sy ore steek tydens die Adhan."

¹ Oorgelewer deur Abu Dawood: (507).

² Al-Ijma' deur Ibn al-Mundhir: (bl. 38).

³ Oorgelewer deur Al-Tirmidhi: (197), en hy het gesê: 'n Goeie en outentieke Hadith. Die oorsprong daarvan is in Sahih al-Bukhari (634) met die bewoording van 'Awn bin Abi Juhayfah, van sy vader, dat hy Bilal die Adhan sien gee het en hy het Bilal se mond hierheen en daarheen gevolg met die Adhan.

Ibn Shubrumah is gevra: Waarom is die moëddin beveel om sy vingers in sy ore te steek? Hy het geantwoord: "Vir die krag van die stem..."¹.

Al-Nawawi, mag Allah hom genadig wees, het gesê: "Dit is die Sunnah om sy twee vingers in sy oorkanale te plaas, en hieroor is daar eenstemmigheid. Al-Mahamili het dit in Al-Majmu' van die algemene mense van kennis oorgelewer. Ons metgeselle (die Shafi'i geleerdes) het gesê: Daar is nog 'n voordeel hieraan, naamlik dat iemand dalk nie sy stem hoor nie weens doofheid of afstand, maar dan deur sy vingers kan aflei dat hy die Adhan gee."².

10. Dat hy na regs draai wanneer hy sê: "Hayya 'ala al-Salah" (albei kere), en na links wanneer hy sê: "Hayya 'ala al-Falah" (albei kere), terwyl sy voete op hul plek bly; weens die Hadith van Abu Juhayfah oor Bilal se Adhan voor die Profeet, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees:

«فَجَعَلْتُ أَتْبَعَ فَادَهُ، هَاهُنَا وَهَاهُنَا، يَقُولُ: يَمِينًا وَشِمَالًا: حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ، حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ»؛

"Ek het sy mond hierheen en daarheen gevolg; hy het regs en links gesê: Hayya 'ala al-Salah, Hayya 'ala al-Falah."³. Dit is omdat dit meer effektief is om

¹ "Al-Awsat" (4/11).

² Sharh al-Muhadhdhab (3/113).

³ Oorgelewer deur Al-Bukhari: (634), en Muslim: (503), en die bewoording is van Muslim.

die oproep na die gebed te laat hoor deur diegene wat ver van die moskee af is.

11. Dat hy die Adhan rustig (met pouses) gee; dit wil sê, hy neem sy tyd daarmee sonder oordrewe uitrekking of oormatige verlenging; want die Adhan is 'n aankondiging vir diegene wat weg is van die moskee, en daarom is 'n stadige tempo meer doeltreffend. Hy moet egter die Iqamah vinniger gee, want dit is 'n aankondiging vir diegene wat reeds teenwoordig is, en daarom pas 'n vinniger tempo daarby¹.

12. Dat hy die Adhan uitvoer soos dit voorgeskryf is, met 'n maklike en natuurlike stem sonder gemaaktheid of foute, en hy moenie die Adhan soos 'n lied sing nie, nog dit so uitrek dat dit van sy doel afwyk nie. Die moëddin moet dit eerder met sy eie stem uitvoer, terwyl hy die voorwaardes en wetlike maniere (Adab) nakom.

Sesde Onderwerp: Die wyse van die Adhan en die Iqamah

Daar is verskillende maniere vir die Adhan en die Iqamah wat in die profetiese tekste oorgelewer is. Onder dít wat oorgelewer is oor die wyse van die Adhan en die Iqamah, is die Hadith van Abdullah bin Zayd, en die bewoording van die Adhan daarin is:

¹ Sien: Al-Mughni deur Ibn Qudamah: (1/ 295).

Allahu Akbar, Allahu Akbar, Allahu Akbar, Allahu Akbar.

(Allah is die Grootste - vier keer).

Ash-hadu an la ilaha illallah, Ash-hadu an la ilaha illallah.

(Ek getuig dat daar geen god is behalwe Allah nie - twee keer).

Ash-hadu anna Muhammadan Rasulullah, Ash-hadu anna Muhammadan Rasulullah. (Ek getuig dat Muhammad die BoodsAPPER van Allah is - twee keer).

Hayya 'ala al-Salah, Hayya 'ala al-Salah.

(Kom na die gebed - twee keer).

Hayya 'ala al-Falah, Hayya 'ala al-Falah.

(Kom na sukses - twee keer).

Allahu Akbar, Allahu Akbar.

(Allah is die Grootste - twee keer).

La ilaha illallah.

(Daar is geen god behalwe Allah nie).

En die bewoording van die Iqamah is:

Allahu Akbar, Allahu Akbar.

Ash-hadu an la ilaha illallah.

Ash-hadu anna Muhammadan Rasulullah.

Hayya 'ala al-Salah, Hayya 'ala al-Falah.

Qad qamat al-Salah, Qad qamat al-Salah.

(Die gebed het begin).

Allahu Akbar, Allahu Akbar.

La ilaha illallah.¹

Dit is die wyse van die Adhan en die Iqamah wat Bilal, mag Allah tevrede met hom wees, volgehou het saam met die Boodskapper van Allah, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, hetsy tuis of op reis, totdat hy ﷺ gesterf het.

En hy sê in die Adhan van Fajr (dagbreek) na "Hayya 'ala al-Falah": Al-salatu khayrum-minan-nawm (Die gebed is beter as slaap), twee keer; weens dít wat Abu Mahdhura, mag Allah tevrede met hom wees, oorgelewer het dat die Boodskapper van Allah, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, vir hom gesê het:

«فَإِنْ كَانَتْ صَلَاةُ الصُّبْحِ قُلْتَ: الصَّلَاةُ خَيْرٌ مِنَ النَّوْمِ، الصَّلَاةُ خَيْرٌ مِنَ النَّوْمِ»

"En as dit die oggendgebed is, sê dan: Al-salatu khayrum-minan-nawm, Al-salatu khayrum-minan-nawm."².

Daar is 'n ander wyse vir die Adhan, naamlik die Tarji' (herhaling), waar hy sy stem verlaag tydens die twee getuienisse (Shahadatayn) en dit dan herhaal met 'n verhewe stem. By die Iqamah verdubbel hy die frases. Hierdie wyse is oorgelewer in die Hadith van Abu Mahdhura, mag Allah tevrede met hom wees, waarin hy gesê het: Die

¹ Oorgelewer deur Abu Dawood: (499), en Al-Tirmidhi in verkorte vorm: (189), en hy het gesê: Die Hadith van Abdullah bin Zayd is 'n goeie en outentieke (Hasan Sahih) Hadith.

² Oorgelewer deur Abu Dawood: (500), Al-Nawawi het in Khulasat al-Ahkam (1/286) gesê: Dit is 'n goeie (Hasan) Hadith.

Boodskapper van Allah, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, het self die Adhan aan my oorgedra en gesê:

«قُلْ: اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ - مَرَّتَيْنِ - قَالَ: ثُمَّ ارْجِعْ، فَمَدَّ صَوْتَكَ: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ، حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ، حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ، حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ، اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ».

"Sê: Allahu Akbar Allahu Akbar, Allahu Akbar Allahu Akbar. Ash-hadu an la ilaha illallah, Ash-hadu an la ilaha illallah. Ash-hadu anna Muhammadan Rasulullah, Ash-hadu anna Muhammadan Rasulullah — twee keer elk — dan sê hy: herhaal dit dan en verhef jou stem: Ash-hadu an la ilaha illallah, Ash-hadu an la ilaha illallah. Ash-hadu anna Muhammadan Rasulullah, Ash-hadu anna Muhammadan Rasulullah. Hayya 'ala al-Salah, Hayya 'ala al-Salah. Hayya 'ala al-Falah, Hayya 'ala al-Falah. Allahu Akbar Allahu Akbar. La ilaha illallah."

«وَالْإِقَامَةُ: اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ، حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ، حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ، حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ، قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ، قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ، اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ»

"En die Iqamah: Allahu Akbar Allahu Akbar, Allahu Akbar Allahu Akbar. Ash-hadu an la ilaha illallah, Ash-hadu an la ilaha illallah. Ash-hadu anna Muhammadan Rasulullah, Ash-hadu anna Muhammadan Rasulullah. Hayya 'ala al-Salah,

Hayya 'ala al-Salah. Hayya 'ala al-Falah, Hayya 'ala al-Falah. Qad qamat al-Salah, Qad qamat al-Salah. Allahu Akbar Allahu Akbar. La ilaha illallah."

¹.

Dit is deel van die verskeidenheid (Ikhtilaf al-Tanawwu'). Watter van hierdie bevestigde maniere die moëddin ook al gebruik, dit is goed. Shaykh al-Islam Ibn Taymiyyah, mag Allah hom genadig wees, het gesê nadat hy sommige van die bevestigde vorme van die Adhan genoem het: "En aangesien dit so is, is die korrekte siening dié van die mense van Hadith en diegene wat met hulle saamstem, naamlik die toelaatbaarheid van alles wat daaroor van die Profeet ﷺ bevestig is. Hulle verafsku niks daarvan nie; want die verskeidenheid in die wyse van die Adhan en die Iqamah is soos die verskeidenheid in die maniere van lees (Qira'at), die Tashahhuds en soortgelyke dinge. Dit is vir niemand toelaatbaar om dít wat die BoodsAPPER van Allah ﷻ vir sy nasie voorgeskryf het, te verafsku nie."².

¹ Oorgelewer deur Abu Dawood: (502, 503).

² Majmu' al-Fatawa: (22/ 66).

Sewende Onderwerp: Wat die hoorder van die Adhan moet sê en wat hy daarna moet vra

Dit is aanbevole vir die een wat die Adhan hoor om dieselfde te sê as wat die moëddin sê; weens die Hadith van Abu Sa'id al-Khudri, mag Allah tevrede met hom wees, dat die Profeet, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, gesê het:

«إِذَا سَمِعْتُمُ النَّدَاءَ فَقُولُوا مِثْلَ مَا يَقُولُ الْمُؤَدِّنُ»

"Wanneer julle die oproep hoor, sê dan dieselfde as wat die moëddin sê."¹ Behalwe tydens die twee Hay'alas — wat die moëddin se woorde is: "Hayya 'ala al-Salah, Hayya 'ala al-Falah" — waar dit aanbevole is vir die hoorder om na elk te sê:

«لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ»

"La hawla wa la quwwata illa billah"

(Daar is geen mag of krag behalwe by Allah nie); weens die Hadith van Umar bin al-Khattab, mag Allah tevrede met hom wees, wat gesê het dat die BoodsAPPER van Allah, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, gesê het:

«إِذَا قَالَ الْمُؤَدِّنُ: اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ، فَقَالَ أَحَدُكُمْ: اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ، ثُمَّ قَالَ: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، قَالَ: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، ثُمَّ قَالَ: أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، قَالَ: أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، ثُمَّ قَالَ: حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ، قَالَ: لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ، ثُمَّ قَالَ: حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ، قَالَ: لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ، ثُمَّ قَالَ: اللَّهُ أَكْبَرُ

¹ Oorgelewer deur Al-Bukhari: (611), en Muslim: (383).

الله أَكْبَرُ، قَالَ: اللهُ أَكْبَرُ اللهُ أَكْبَرُ، ثُمَّ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ مِنْ قَلْبِهِ،
دَخَلَ الْجَنَّةَ»

"Wanneer die moëddin sê: Allahu Akbar Allahu Akbar, en een van julle sê: Allahu Akbar Allahu Akbar; dan sê hy: Ash-hadu an la ilaha illallah, en hy sê: Ash-hadu an la ilaha illallah; dan sê hy: Ash-hadu anna Muhammadan Rasulullah, en hy sê: Ash-hadu anna Muhammadan Rasulullah; dan sê hy: Hayya 'ala al-Salah, en hy sê: La hawla wa la quwwata illa billah; dan sê hy: Hayya 'ala al-Falah, en hy sê: La hawla wa la quwwata illa billah; dan sê hy: Allahu Akbar Allahu Akbar, en hy sê: Allahu Akbar Allahu Akbar; dan sê hy: La ilaha illallah, en hy sê vanuit sy hart: La ilaha illallah — sal hy die Paradys binnegaan."¹

En hy moet sê: (Ash-hadu an la ilaha illallahu wahdahu la sharika lahu, wa anna Muhammadan 'abduhu wa Rasuluhu, raditu billahi Rabban, wa bi-Muhammadin Rasulan, wa bil-Islami dinan) na die twee getuienisse.

Van Sa'd bin Abi Waqqas, mag Allah tevrede met hom wees, wat gesê het dat die BoodsAPPER van Allah, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, gesê het:

«مَنْ قَالَ جِبْنَ يَسْمَعُ الْمُؤَذِّنَ: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، رَضِيَ اللهُ بِهِ رَجُلًا، وَيُحَمَّدَ رَسُولًا، وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا، غُفِرَ لَهُ ذَنْبُهُ».

¹ Oorgelewer deur Muslim: (385).

"Wie sê wanneer hy die moëddin hoor: 'Ek getuig dat daar geen god is behalwe Allah alleen sonder deelgenoot nie, en dat Muhammad Sy dienaar en BoodsAPPER is; ek is tevrede met Allah as Here, met Muhammad as BoodsAPPER, en met Islam as godsdiens' — sy sonde sal vergewe word."¹

n wanneer die moëddin in die oggendgebed sê: "Al-salatu khayrum-minan-nawm", sê die hoorder dieselfde; weens sy uitspraak ﷺ:

«إِذَا سَمِعْتُمُ النِّدَاءَ فَقُولُوا مِثْلَ مَا يَقُولُ الْمُؤَدِّنُ»

"Wanneer julle die oproep hoor, sê dan dieselfde as wat die moëddin sê."²

Daarna stuur hy seëninge oor die Profeet ﷺ, en dan sê hy dít wat in die Hadith van hom ﷺ oorgelewer is dat hy gesê het:

«مَنْ قَالَ جِبْنَ يَسْمَعُ النِّدَاءَ: اللَّهُمَّ رَبِّ هَذِهِ الدَّعْوَةُ النَّائِمَةِ، وَالصَّلَاةُ الْقَائِمَةِ، آتِ مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةَ وَالْفَضِيلَةَ، وَأَبْعَثْهُ مَقَامًا مَحْمُودًا الَّذِي وَعَدْتُهُ، حَلَّتْ لَهُ شَفَاعَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ»

"Wie sê wanneer hy die oproep hoor: 'O Allah, Here van hierdie volmaakte oproep en die gebed wat staan, skenk aan Muhammad die Wasilah en die voortreflikheid, en verhef hom tot die loofwaardige posisie (Maqaman Mahmuda) wat U hom belowe het' — my bemiddeling sal vir hom toelaatbaar

¹ Oorgelewer deur Muslim: (386).

² Ooreengekom (Muttafaqun 'alayh).

wees op die Dag van Opstanding."¹, en die betekenis van:

«الدَّعْوَةُ التَّامَّةُ»

"Die volmaakte oproep" Is: die oproep van die Adhan; dit is volmaak en volledig omdat dit die verheerliking van Allah, Sy eenheid, die getuienis van die boodskap en die oproep na die goeie bevat.

«وَالصَّلَاةِ الْقَائِمَةُ»

"En die gebed wat staan" Is: die gebed wat binnekort uitgevoer gaan word.

«الْوَسِيلَةُ»

"Die Wasilah" Is 'n hoë posisie in die Paradys.

«الْفَضِيلَةُ»

"Die voortreflikheid" (Al-Fadilah) Is 'n hoë eer waarin niemand met hom deel nie.

«مَقَامًا مَحْمُودًا»

" 'n Loofwaardige posisie" (Maqaman Mahmuda)

Die Maqam Mahmud: elke posisie waarvoor mense hom sal loof, en dit sluit die Groot Bemiddeling (Shafa'ah) vir die hele skepping in, waar hy vir die mense by die versamelplek sal bemiddel sodat hul oordeel voltrek kan word.

Van Abdullah bin 'Amr bin al-'As, mag Allah tevrede met hulle beide wees, dat hy die Profeet ﷺ hoor sê het:

¹ Oorgelewer deur Al-Bukhari: (614) uit die Hadith van Jabir, mag Allah tevrede met hom wees.

«إِذَا سَمِعْتُمُ الْمُؤَذِّنَ، فَقُولُوا مِثْلَ مَا يَقُولُ، ثُمَّ صَلُّوا عَلَيَّ؛ فَإِنَّهُ مَن صَلَّى عَلَيَّ صَلَاةً صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ بِهَا عَشْرًا، ثُمَّ سَأَلُوا اللَّهَ لِي الْوَسِيلَةَ، فَإِنَّهَا مَنزَلَةٌ فِي الْجَنَّةِ، لَا تَنْبَغِي إِلَّا لِعَبْدٍ مِّنْ عِبَادِ اللَّهِ، وَأَرْجُو أَن أَكُونَ أَنَا هُوَ، فَمَنْ سَأَلَ لِي الْوَسِيلَةَ، حَلَّتْ لَهُ الشَّفَاعَةُ»

"Wanneer julle die moëddin hoor, sê dan dieselfde as wat hy sê, en stuur dan seëninge oor my; want waarlik, wie een seëning oor my stuur, Allah sal tien seëninge oor hom stuur. Vra dan vir Allah die Wasilah vir my, want dit is 'n posisie in die Paradys wat slegs een van die dienaars van Allah beskore is, en ek hoop dat ek hy sal wees. Wie vir my die Wasilah vra, vir hom sal my bemiddeling toelaatbaar wees."¹.

En van die innovasies (Bid'ah) wat in die Adhan ingevoer is: Die moëddin wat sy stem verhef met seëninge en vrede oor die Profeet ﷺ ná die Adhan, Asook die opsê van die herdenking (Dhikr) wat ná die Adhan kom — naamlik: (O Allah, Here van hierdie volmaakte oproep...) — op 'n gesamentlike wyse, En die ophef van die hande tydens die smeekbede daarmee, En die byvoeging deur die hoorder van die woorde "Haqqan" (waarlik) of "Abadan" (vir ewig) aan die einde van die laaste sin, deur te sê: "Haqqan la ilaha illallah" of "Abadan la ilaha illallah"; weens die gebrek aan enige bewys vir al hierdie dinge.

¹ Oorgelewer deur Muslim: (384).

Agste Onderwerp: Die besluit oor die verlaat van die moskee ná die Adhan

Dit is verbode vir 'n man om die moskee ná die Adhan te verlaat totdat hy gebid het, behalwe as hy 'n verskoning het of van plan is om na die moskee terug te keer; dan is daar geen blaam op hom nie. Van Abu al-Sha'tha wat gesê het: "Ons het saam met Abu Hurairah in die moskee gesit toe die moëddin die Adhan gee. 'n Man het uit die moskee opgestaan en uitgeloop. Abu Hurairah het hom met sy oë gevolg totdat hy by die moskee uit is, en toe gesê: 'Wat hierdie man betref, hy was waarlik ongehoorsaam aan Abu al-Qasim ﷺ'."¹.

Al-Tirmidhi het ná die oorlewering van hierdie Hadith in sy Sunan gesê: "En volgens dit is die praktyk onder die mense van kennis van die metgeselle van die Profeet ﷺ en diegene ná hulle: dat niemand die moskee ná die Adhan verlaat nie, behalwe weens 'n verskoning: dat hy nie in 'n staat van woedoe is nie, of 'n saak wat onvermydelik is."².

Negende Onderwerp: Hoeveel tyd is daar tussen die Adhan en die Iqamah?

Daar is in die Sunnah aanduidings dat daar genoeg tyd tussen die Adhan en die Iqamah was;

¹ Oorgelewer deur Muslim: (655).

² Sunan al-Tirmidhi: (1/ 397), nr. (204).

van Abdullah bin Mughaffal, mag Allah tevrede met hom wees, wat gesê het: Die Profeet ﷺ het gesê:

«بَيْنَ كُلِّ أَذَانَيْنِ صَلَاةٌ، بَيْنَ كُلِّ أَذَانَيْنِ صَلَاةٌ»، ثُمَّ قَالَ فِي الثَّالِثَةِ: «لِمَنْ شَاءَ»

"Tussen elke twee oproepe (Adhans) is daar 'n gebed, tussen elke twee oproepe is daar 'n gebed," en hy het by die derde keer bygevoeg: "vir wie wil."¹. Met die "twee oproepe" word die Adhan en die Iqamah bedoel. Die moëddin moet dus 'n tydperk tussen sy Adhan en sy Iqamah laat sodat die teenwoordiges twee rak'ahs voor die gebed kan uitvoer, en sodat die mense van die moskee kan kom en die gebed kan haal.

Imam Ahmad het gesê: "Dit betaam die moëddin om nie met die Iqamah te haas wanneer hy die Adhan gegee het nie, maar om te wag totdat die mense van die moskee kom, en die een wat dringend die toilet moet gebruik sy behoefte kan klaarmaak; hy moet 'n pouse tussen sy Adhan en sy Iqamah laat."².

Tiende Onderwerp: Die verantwoordelikheid van die moëddin en sy maniere (Adab)

Die moëddin behoort met sy Adhan die behae van Allah die Verhewene te soek; weens die Hadith van Uthman bin Abi al-'As, mag Allah tevrede met hom wees, wat gesê het:

¹ Oorgelewer deur Al-Bukhari: (627), en Muslim: (838).

² Sharh 'Umdat al-Fiqh deur Ibn Taymiyyah, Boek van Gebed: (bl. 135).

«إِنَّ مِنْ آخِرِ مَا عَهْدَ إِلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنْ اتَّخَذَ مُوَدَّتَنَا لَا يَأْخُذُ عَلَى آذَانِهِ أَجْرًا».

"Een van die laaste opdragte wat die BoodsAPPER van Allah ﷻ aan my gegee het, was om 'n moëddin aan te stel wat nie 'n loon vir sy Adhan neem nie."¹.

Al-Tirmidhi, mag Allah hom genadig wees, het ná die oorlewering van hierdie Hadith gesê: "Die praktyk volgens die mense van kennis is dat hulle dit afkeur dat die moëddin 'n loon vir die Adhan neem, en hulle ag dit aanbevole dat die moëddin beloning by Allah soek vir sy Adhan."

Wat betref die betaling aan die moëddin uit die staatskas (Bayt al-Mal) van die Moslems, is daar geen fout daarmee nie; want die staatskas is ingestel vir die belange van die Moslems, en die Adhan en Iqamah is deel van die belange van die Moslems².

Hy moet weet dat hy verantwoordelik is vir die Adhan vir die vyf daaglikse gebede op hul tye; weens sy uitspraak ﷻ:

«الْإِمَامُ ضَامِنٌ، وَالْمُؤَدِّينُ مُؤْتَمَنُونَ»

"Die imam is 'n borg, en die moëddin is 'n vertroueling."³. Dit beteken dat hy die vertroueling oor die gebedstye is. Daarom moet hy in 'n staat van reinheid ruim voor die tyd van die Adhan na die

¹ Oorgelewer deur Al-Tirmidhi: (209), en hy het gesê: 'n Goeie (Hasan) Hadith.

² Sien: Al-Adhan wa al-Iqamah deur Al-Qahtani: (bl. 19).

³ Oorgelewer deur Abu Dawood: (517), en Al-Tirmidhi: (207) uit die Hadith van Abu Hurairah, mag Allah tevrede met hom wees.

moskee kom, en hy mag nie van die Adhan afwesig wees nie, behalwe weens 'n geldige rede, en hy moet dan iemand aanstel om in sy plek die Adhan te gee.

Die moëddin behoort die volgende sake na te kom:

(1) Om aandag te gee aan die netheid en instandhouding van die moskee, en om saam met die werkers en die gemeente van die moskee daarin saam te werk; want Allah het diegene geprys wat Sy huise onderhou en gesê:

﴿إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسْجِدَ اللَّهِ مَنْ ءَامَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَءَاتَى الزَّكَاةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا اللَّهَ فَعَسَىٰ أُولَٰئِكَ أَنْ يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ﴾ (18)

"Slegs hy sal die moskees van Allah onderhou wat in Allah en die Laaste Dag glo, die gebed onderhou, die Zakah betaal en niemand behalwe Allah vrees nie. Miskien sal hulle onder die geleides wees." [Al-Tawbah: 18] Of hul onderhoud nou fisies is deur dit te bou, in stand te hou en skoon te maak, óf deur die gebed te onderhou en Allah daarin te herdenk; beide betekenis word deur "onderhoud" (Imarah) bedoel¹.

(2) Om die korrekte geloofsoortuiging ('Aqidah) en die reëls van die Adhan, reinheid en gebed te leer, om 'n redelike gedeelte van die Boek van Allah te memoriseer, en om bekwaam te wees om die imam te vervang as hy afwesig is.

¹ Sien: Fath al-Bari deur Ibn Hajar: 1/ 541.

(3) Om die goeie te beveel en die slegte te verbied, en om na Allah uit te roep met wysheid en goeie vermaning, om sagmoedig met mense te wees en geduldig te wees met hul leed, en om hierin saam te werk met die imam van die moskee.

(4) Om toe te sien dat die moskee slegs vir kennis en aanbidding gebruik word, en dít wat tot nut van die biddendes is, en om weg te bly van alles wat hul godsdienst of wêreldse lewe skaad.

(5) Om broederlike bande met die moskeegemeente en besoekers te bou; hy moet uitvind oor hulle as hulle afwesig is, hul siekes besoek, hul begrafnisgebede bywoon en bystaan in tye van nood en rampe.

Die Tweede Hoofstuk: Die Reëls van die Imamaat (Leiding van die Gebed)

Eerste Onderwerp: Definisie van die Imamaat

Die Imamaat in die gebed: Dat 'n man voor die biddendes staan sodat hulle hom in hul gebed volg. Die imam in die gebed is die een wat die mense navolg — dit wil sê, volg — in hul gebed¹.

¹ Sien: Hashiyat al-Rawd al-Murbi': (2/ 296), Al-Imamah fi al-Salah deur Al-Qahtani: (bl. 6).

Tweede Onderwerp: Die wettigheid van die Imamaat en die voortreflikheid daarvan

Die Imamaat in die gebed is een van die beste daade wat deur die beste mense beklee word — diegene met voortreflike eienskappe van kennis, Koran-resitasie, regverdigheid en ander, soos wat volg. Die gesamentlike gebed is ondenkbaar sonder dit, en die gesamentlike gebed is een van die grootste embleme van Islam¹.

Van die voortreflikhede van die Imamaat:

1. Die voortreflikheid daarvan is welbekend; die Profeet ﷺ het dit self beklee, sowel as sy Reggeleide Kaliewe, en dit word steeds beklee deur die beste van die Moslems in terme van kennis en daade².

2. Die Imamaat in die gebed is 'n wettige gesag (Wilayah) met voortreflikheid wat deur mense van deug beklee word; weens die uitspraak van die Profeet ﷺ:

«يَوْمُ الْقَوْمِ أَقْرَأُكُمْ لِكِتَابِ اللَّهِ...»

"Die een wat die mense moet lei, is die een wat die meeste van die Boek van Allah kan resiteer..."³. Dit is bekend dat die een met die beste resitasie die

¹ Sien: Al-Mawsu'ah al-Fiqhiyyah al-Kuwaitiyyah: (6/ 201).

² Sien: Al-Imamah fi al-Salah deur Al-Qahtani: (bl. 9).

³ Oorgelewer deur Muslim: (673) uit die Hadith van Abu Mas'ud al-Ansari, mag Allah tevrede met hom wees.

voortreflikste is; die feit dat die Imamaat aan hom gekoppel is, dui op die voortreflikheid daarvan¹.

3. Die smeekbede van die Profeet ﷺ vir die imams vir leiding; van Abu Hurairah, mag Allah tevrede met hom wees, wat gesê het: Die Boodskapper van Allah ﷺ het gesê:

«الإِمَامُ ضَامِنٌ، وَالْمُؤَدِّنُ مُؤْتَمَنٌ، اللَّهُمَّ أَرْشِدِ الْأَئِمَّةَ، وَاغْفِرْ لِلْمُؤَدِّينَ»

"Die imam is 'n borg, en die moëddin is 'n vertroueling. O Allah, lei die imams en vergewe die moëddins."².

En die betekenis van: "Die imam is 'n borg" Is: hy is verantwoordelik vir die geldigheid van die gebed van die volgelingen (Ma'mumin), vanweë die verband tussen hul gebed en syne. Die betekenis van: "O Allah, lei die imams" Is: lei hulle na die pad van korrektheid sodat hulle die gebed op die mees volmaakte wyse kan uitvoer³.

Derde Onderwerp: Wie die meeste reg op die Imamaat het

Die Boodskapper ﷺ het verduidelik wie die meeste reg op die Imamaat het en wie voorkeur geniet. Die Boodskapper van Allah ﷺ het gesê:

¹ Sien: Al-Sharh al-Mumtī 'ala Zad al-Mustaqni': (2/ 41).

² Oorgelewer deur Abu Dawood: (517), en Al-Tirmidhi: (207).

³ Sien: Sharh Abi Dawood deur Al-'Ayni: (2/ 468), en Fayd al-Qadir deur Al-Munawi: (3/ 182).

«يَوْمُ الْقَوْمِ أَقْرَوْهُمْ لِكِتَابِ اللَّهِ، فَإِنْ كَانُوا فِي الْقِرَاءَةِ سَوَاءً، فَأَعْلَمُهُمْ بِالسُّنَّةِ، فَإِنْ كَانُوا فِي السُّنَّةِ سَوَاءً، فَأَقْدَمَهُمْ هِجْرَةً، فَإِنْ كَانُوا فِي الْهِجْرَةِ سَوَاءً، فَأَقْدَمَهُمْ سِلْمًا - وَفِي رِوَايَةٍ: سِنًا - وَلَا يَوْمَ الرَّجُلِ الرَّجُلِ فِي سُلْطَانِهِ»

"Die een wat die mense lei, is die een wat die meeste van die Boek van Allah kan resiteer; as hulle gelyk is in resitasie, dan die een met die meeste kennis van die Sunnah; as hulle gelyk is in die Sunnah, dan die een wat die eerste die migrasie (Hijrah) onderneem het; as hulle gelyk is in migrasie, dan die een wat die eerste Moslem geword het — en in 'n weergawe: die oudste in ouderdom — en 'n man mag nie 'n ander man lei in 'n plek waar hy gesag het nie."¹ Die mense met die meeste reg op die Imamaat is dus in die volgende volgorde:

1. Die een wat die meeste van die Koran gememoriseer het en die beste resiteer — dit wil sê, die een wat die Koran vlot en korrek kan lees en die fikh van die gebed ken. As daar iemand is wat meer van die Koran ken en iemand wat minder ken maar meer kennis van fikh het, geniet die resiteerder wat ook fikh ken voorkeur bo die goeie resiteerder sonder fikh-kennis. Die behoefte aan fikh in die gebed en die reëls daarvan is groter as die behoefte aan bloot uitmuntende resitasie.

2. Dan die een met die meeste kennis van die Sunnah. As twee imams gelyk is in resitasie, maar

¹ Oorgelewer deur Muslim: (673).

een van hulle het meer kennis van die Sunnah, geniet hy voorkeur; weens sy uitspraak ﷺ:

«فَإِنْ كَانُوا فِي الْقِرَاءَةِ سَوَاءً، فَأَعْلَمُهُم بِالسُّنَّةِ»

"As hulle gelyk is in resitasie, dan die een met die meeste kennis van die Sunnah."

3. Dan die een wat die eerste die migrasie (Hijrah) van die land van ongeloof na die land van Islam onderneem het, indien hulle gelyk is in resitasie en kennis van die Sunnah; weens sy uitspraak ﷺ:

«فَإِنْ كَانُوا فِي السُّنَّةِ سَوَاءً، فَأَقْدَمُهُمْ هِجْرَةً»

"As hulle gelyk is in die Sunnah, dan die een wat die eerste die migrasie onderneem het."

4. Dan die een wat die eerste Moslem geword het, indien hulle gelyk is in migrasie; weens sy uitspraak ﷺ in die vorige Hadith:

«فَإِنْ كَانُوا فِي الْهَجْرَةِ سَوَاءً، فَأَقْدَمُهُمْ سِلْمًا»

"As hulle gelyk is in migrasie, dan die een wat die eerste Moslem geword het." (In Arabies: "Silman", wat op Islam dui).

5. Dan die oudste in ouderdom, indien hulle gelyk is in al die voorafgaande sake; weens sy uitspraak ﷺ in een van die weergawes van die vorige Hadith:

«فَأَقْدَمُهُمْ سِنًا»

"Dan die oudste in ouderdom." En weens die Hadith van Malik bin al-Huwayrith, mag Allah tevrede met hom wees, wat gesê het:

«فَلْيُؤْذِنَ لَكُمْ أَحَدُكُمْ، وَلْيُؤْمَرْكُمْ أَكْبَرُكُمْ»

"Laat een van julle die Adhan vir julle gee, en laat die oudste onder julle julle as imam lei."¹

Die voorkeur wat die Profeet ﷺ in hierdie Hadith aan die oudste gegee het, was omdat hulle bymekaar was en gelyk was in kennis.

As hulle in al die bogenoemde sake gelyk is en elkeen wil die gebed lei, moet daar lootjies tussen hulle getrek word. Wie die loting wen, geniet voorkeur; omdat hulle gelyk is in verdienste en dit onmoontlik is vir almal om gelyktydig te lei, word lootjies getrek soos in alle ander regte.

Die eienaar van 'n huis het meer reg op die Imamaat as sy gas, en so ook het die owerheid — die Groot Imam — meer reg as enige ander, indien elkeen van hulle bekwaam is vir die Imamaat; weens sy uitspraak ﷺ:

«لَا يَوْمَنَّ الرَّجُلُ الرَّجُلَ فِي أَهْلِهِ وَلَا فِي سُلْطَانِهِ»

" 'n Man mag nie 'n ander man lei in sy eie huis of in sy plek van gesag nie."

Soortgelyk is die vaste imam van die moskee; hy het meer reg as ander — behalwe die owerheid — selfs al is iemand anders 'n beter resiteerder of

¹ Oorgelewer deur Al-Bukhari: (628), en Muslim: (674).

meer geleerd; weens die algemeenheid van die vorige Hadith.

Ibn Umar, mag Allah tevrede met hulle beide wees, het 'n vrygelatene gehad wat in 'n moskee gebid het. Toe hy daar aankom, wou die vrygelatene hom voorkeur gee, maar Ibn Umar het vir hom gesê: "Jy het meer reg op die Imamaat in jou eie moskee."¹.

Want om iemand anders bo hom te verkies, sou 'n inbreuk op sy reg wees en sy gevoelens seermaak.

Daar is meningsverskil oor die Imamaat van 'n seun met onderskeidingsvermoë vir ander, maar sommige mense van kennis het dit toegelaat; weens die Hadith van 'Amr bin Salama, mag Allah tevrede met hom wees.

«أَنَّهُ أَمَّ قَوْمَهُ فِي عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ ابْنُ سِتٍّ أَوْ سَبْعِ سِنِينَ».

"Dat hy sy mense gelei het gedurende die tyd van die Profeet ﷺ terwyl hy ses of sewe jaar oud was."².

Die Imamaat van iemand wat 'n vrywillige gebed (Nafl) doen vir diegene wat 'n verpligte gebed (Fard) doen, is geldig; weens die berig van Mu'adh bin Jabal, mag Allah tevrede met hom wees,

«أَنَّهُ كَانَ يُصَلِّي مَعَ النَّبِيِّ ﷺ الْعِشَاءَ، ثُمَّ يَرْجِعُ فَيُصَلِّي بِقَوْمِهِ تِلْكَ الصَّلَاةَ».

¹ Oorgelewer deur Al-Shafi'i in Al-Umm (1/185), en Abd al-Razzaq in Al-Musannaf (2/399), en Al-Bayhaqi (3/126). Al-Nawawi het gesê: Die ketting is goed of outentiek. Al-Albani het dit ook goed geklassifiseer.

² Oorgelewer deur Al-Bukhari: (4302).

"Dat hy die Aandgebed ('Isha) saam met die Profeet ﷺ gebid het, en dan teruggekeer het na sy mense om daardie selfde gebed saam met hulle te lei."¹.

Vierde Onderwerp: Wie se Imamaat verbode is

Die Imamaat is verbode in die volgende gevalle:

1. 'n Vrou wat mans lei; weens die algemeenheid van sy uitspraak ﷺ:

«لَنْ يُفْلِحَ قَوْمٌ وَلَوْ أَمَرَهُمْ امْرَأَةٌ»

" 'n Volk wat hul sake aan 'n vrou toevertrou, sal nooit sukses behaal nie."². Die Imamaat is 'n vorm van gesag (Wilayah), en omdat die basis is dat sy agter in die laaste rye moet wees, soos dit in die Sunnah gekom het; van Abu Hurairah, mag Allah tevrede met hom wees, wat gesê het: Die Boodskapper van Allah ﷺ het gesê:

«خَيْرُ صُفُوفِ الرِّجَالِ أُولُهَا، وَشَرُّهَا آخِرُهَا، وَخَيْرُ صُفُوفِ النِّسَاءِ آخِرُهَا، وَشَرُّهَا أُولُهَا»

"Die beste van die rye vir mans is die eerstes, en die slegstes is die laastes; en die beste van die rye vir vroue is die laastes, en die slegstes is die eerstes."³. Dit is vir haar beskerming en bedekking; as sy vorentoe gebring word vir die Imamaat, sou dit

¹ Oorgelewer deur Al-Bukhari: (701), en Muslim: (465).

² Oorgelewer deur Al-Bukhari: (4425) uit die Hadith van Abu Bakra, mag Allah tevrede met hom wees.

³ Oorgelewer deur Muslim: (440).

strydig wees met hierdie wetlike basis. Die mense van kennis het eenstemmigheid oor hierdie saak; Imam Ibn Hazm, mag Allah hom genadig wees, sê: "Hulle het ooreengekom dat 'n vrou nie mans mag lei terwyl hulle weet dat sy 'n vrou is nie; as hulle dit doen, is hul gebed nietig volgens konsensus."¹.

2. Die Imamaat van iemand in 'n staat van onreinheid (Muhdith) of iemand op wie daar onreinheid (Najasah) is terwyl hy dit weet. As die volgeling dit nie weet totdat die gebed afgehandel is nie, is hul gebed geldig; weens dít wat van Umar bin al-Khattab, mag Allah tevrede met hom wees, oorgelewer is:

«أَنَّهُ صَلَّى بِالنَّاسِ وَهُوَ جُنُبٌ، فَأَعَادَ، وَلَمْ يَأْمُرْهُمْ أَنْ يُعِيدُوا».

"Dat hy die mense in gebed gelei het terwyl hy in 'n staat van groot onreinheid (Junub) was; hy het sy gebed herhaal, maar hy het hulle nie beveel om dit te herhaal nie."².

Abd al-Rahman bin Mahdi, mag Allah hom genadig wees, het gesê: "Hieroor is daar eenstemmigheid: die een in 'n staat van groot onreinheid herhaal, maar hulle herhaal nie; ek weet van geen meningsverskil hieroor nie."³.

3. Die Imamaat van iemand wat nie Surah al-Fatihah gememoriseer het nie, of dit nie korrek kan

¹ Maratib al-Ijma': (bl. 27).

² Oorgelewer deur Al-Daraqutni in sy Sunan: (1371).

³ Sunan al-Daraqutni: (2/ 188).

lees nie, of letters daarin saamsmelt wat nie saamgesmelt mag word nie (Idgham), soos diegene wat die 'H' met die 'R' saamsmelt in die woorde van die Verhewene:

﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ 2﴾

"Al-hamdu lillahi Rabbil-'alamin" [Al-Fatihah: 2]. Omdat hy 'n letter saamsmelt met dít wat nie gelyksoortig of naby daaraan is nie, of as hy een letter met 'n ander vervang, soos die een wat die 'R' as 'Y' uitspreek, of taalfoute maak wat die betekenis verander. Sy Imamaat is nie geldig nie behalwe vir iemand soos hy, weens sy onvermoë om 'n pilaar (Rukn) van die gebed uit te voer, of sy skending daarvan.

4. Die Imamaat van 'n innoveerder (Muftadi') wie se innovasie hom buite die geloof plaas (Kufr); weens die uitspraak van die Verhewene:

﴿أَفَمَنْ كَانَ مُؤْمِنًا كَمَنْ كَانَ فَاسِقًا لَا يَسْتَوُونَ 18﴾

"Is hy wat 'n gelowige is dan soos hy wat 'n oortreder (Fasiq) is? Hulle is nie gelyk nie." [Al-Sajdah: 18]. Die "oortreder" hier is die ongelowige, soos duidelik blyk uit die konteks van die verse.

5. Dit is verbode om te lei in 'n moskee wat 'n vaste imam het; die Imamaat van iemand anders voor hom is nie geldig nie, behalwe met sy toestemming, of as hy laat is en die tyd min word¹.

¹ Sien: Al-As'ilah wa al-Ajwibah al-Fiqhiyyah deur Al-Salman: (1/ 163).

Vyfde Onderwerp: Wie se Imamaat afgekeur (Makruh) word

Die Imamaat van elk van die volgende word afgekeur:

1. Die een wat taalfoute maak (Lahhan): Dit verwys na iemand wat dikwels taalfoute maak in die resitasie wat nie die betekenis verander nie, hetsy in Al-Fatihah of elders. Byvoorbeeld, as hy lees: (Al-hamda lillahi) deur 'n 'fatha' op die 'dal' te plaas. Sy gebed is geldig, maar sy Imamaat word afgekeur; weens die uitspraak van die Profeet ﷺ:

«يَوْمُ الْقَوْمِ أَقْرَأُ لَهُمْ لِكِتَابِ اللَّهِ»

"Die een wat die mense lei, is die een wat die meeste van die Boek van Allah kan resiteer."¹

En as die taalfout die betekenis verander in iets anders as Al-Fatihah — hetsy deur 'n versuim, onkunde of 'n spraakgebrek — is sy Imamaat geldig, al word dit afgekeur; want selfs as hy die resitasie van dít wat ná Al-Fatihah kom sou nalaat, sou sy Imamaat steeds geldig wees, en so ook as hy 'n taalfout daarin maak. Indien hy dit egter doelbewus doen, is dit nietig; want dan speel hy met sy gebed.

2. Die een wat sekere letters herhaal, soos die een wat die 'F' of die 'T' of ander letters herhaal, aangesien dit ekstra letters by die resitasie voeg.

¹ Reeds vantevore aangehaal.

3. Die oortreder (Fasiq) en die innoveerder (Muftadi') wie se innovasie hom nie buite die geloof plaas nie¹.

4. Iemand wat 'n volk lei waarvan die meeste hom met reg verafsku; van Abu Umama, mag Allah tevrede met hom wees, wat gesê het: Die Boodskapper van Allah ﷺ het gesê:

«ثَلَاثَةٌ لَا تُجَاوِزُ صَلَاتَهُمْ أَدَانَهُمْ: الْعَبْدُ الْآبِقُ حَتَّى يَرْجِعَ، وَامْرَأَةٌ بَاتَتْ وَرَوْجُهَا عَلَيْهَا سَاخِطٌ، وَإِمَامٌ قَوْمٍ وَهُمْ لَهُ كَارِهُونَ»

"Drie mense se gebed styg nie hoër as hul ore nie: die weggelope slaaf totdat hy terugkeer, 'n vrou wat die nag deurbring terwyl haar man vir haar kwaad is, en die imam van 'n volk terwyl hulle hom verafsku."².

Imam Al-Tirmidhi het gesê: " 'n Groep van die mense van kennis het dit afgekeur dat 'n man 'n volk lei terwyl hulle hom verafsku. As die imam egter nie onregverdig is nie, dan rus die sonde op diegene wat hom verafsku. Ahmad en Ishaq het hieroor gesê: As een, twee of drie hom verafsku, is daar niks mee fout dat hy hulle lei nie, totdat die meeste van die mense hom verafsku."³.

As hulle hom sou verafsku omdat hy ywerig is om die Sunnah in die gebed te volg — deur die voorgeskrewe Surahs te lees en die gebed op 'n

¹ Sien: Kashshaf al-Qina': (1/ 475) en verder.

² Oorgelewer deur Al-Tirmidhi: (360), en hy het gesê: Hierdie Hadith is 'Hasan Gharib' vanuit hierdie oogpunt.

³ Sunan al-Tirmidhi: (2/ 192).

rustige wyse te lei — dan word sy Imamaat onder hulle nie afgekeur nie; want hulle verafsku hom sonder reg, en hul afkeer word dus nie in ag geneem nie. In so 'n geval behoort hy hulle te vermaan, te herinner en hul harte te wen; hy moet hulle lei volgens dít wat in die Sunnah gekom het, en as Allah die opregtheid van sy voorneme sien om hul harte te verenig, sal Allah dit vir hom vergemaklik¹.

Sesde Onderwerp: Die posisie van die imam teenoor die volgelinge

Die Sunnah is dat die imam voor die volgelinge staan, en dat hulle agter die imam staan as daar twee of meer is; want hy ﷺ het vorentoe beweeg wanneer hy opgestaan het vir die gebed, terwyl sy metgeselle agter hom gestaan het. Ook weens dít wat bevestig is:

«أَنَّ جَابِرًا وَجَبَّارًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا وَقَفَ أَحَدُهُمَا عَنْ يَمِينِهِ ﷺ وَهُوَ يُصَلِّي وَالْآخَرُ عَنْ يَسَارِهِ، فَأَخَذَ بِأَيْدِيهِمَا حَتَّى أَقَامَهُمَا خَلْفَهُ».

"Dat Jabir en Jabbar, mag Allah tevrede met hulle beide wees, een aan sy ﷺ regterkant en die ander aan sy linkerkant gaan staan het terwyl hy besig was om te bid, waarna hy hulle aan hul hande geneem het totdat hy hulle agter hom laat staan het."².

¹ Sien: Al-Sharh al-Mumti' 'ala Zad al-Mustaqni': (4/ 253).

² Oorgelewer deur Muslim: (3010) as deel van 'n lang Hadith van Jabir, mag Allah tevrede met hom wees.

'n Enkele man staan aan die regterkant van die imam, op dieselfde lyn as hy; weens die uitspraak van Ibn Abbas, mag Allah tevrede met hulle beide wees:

«قَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُصَلِّي، فَقُمْتُ عَنْ يَسَارِهِ، فَأَخَذَ بِأُذُنِي فَأَدَارَنِي عَنْ يَمِينِهِ».

"Die Boodskapper van Allah ﷺ het opgestaan om te bid, en ek het aan sy linkerkant gaan staan. Hy het my aan my oor geneem en my na sy regterkant gedraai."¹

Vroue moet agter die rye van die mans staan; weens die Hadith van Anas, mag Allah tevrede met hom wees:

«صَفَّقْتُ أَنَا وَالتَّيْمُ وَرَاءَ النَّبِيِّ ﷺ، وَالْعَجُوزُ مِنْ وَرَائِنَا».

"Ek en die weeskind het in 'n ry agter die Profeet ﷺ gestaan, en die ou vrou was agter ons."²

Die imam behoort in die middel van die ry te staan, Die geleerde Ibn Baz, mag Allah hom genadig wees, het gesê: "Die Sunnah is dat die imam in die middel in die moskees moet wees; dit is die praktiese Sunnah wat die Moslems deur die eeue gevolg het."³

Hy het ook gesê, mag Allah hom genadig wees: "Die ry begin in die middel, reg agter die imam. Die regterkant van elke ry is voortrefliker as die

¹ Oorgelewer deur Al-Bukhari: (6316), en Muslim: (763).

² Oorgelewer deur Al-Bukhari: (380), en Muslim: (658).

³ Aangehaal deur Shaykh Sa'id al-Qahtani, mag Allah hom genadig wees, in die boek Al-Imamah fi al-Salah (bl. 55).

linkerkant, en dit is verpligtend dat 'n nuwe ry nie begin word voordat die vorige een voltooi is nie."

Sewende Onderwerp: Die vooruitgaan van die imam (Masabaqah)

Dit is verpligtend vir die volgeling om met die daade van die gebed te begin ná sy imam, en om hom na te volg in sy daade. Dit is die aard van 'n volgeling om nie voor die een wat hy volg uit te gaan nie, en ook nie gelyktydig met hom te beweeg nie; hy moet eerder die imam se bewegings dophou en onmiddellik daarna dieselfde doen. Dit beteken dat hy hom in geen opsig moet weerspreek nie; weens dít wat bevestig is van Abu Hurairah, mag Allah tevrede met hom wees, van die Profeet ﷺ dat hy gesê het:

«إِنَّمَا جُعِلَ الْإِمَامُ لِيُؤْتَمَّ بِهِ، فَلَا تَخْتَلِفُوا عَلَيْهِ، فَإِذَا رَكَعَ، فَارْكَعُوا، وَإِذَا قَالَ: سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ، فَقُولُوا: رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ، وَإِذَا سَجَدَ فَاسْجُدُوا، وَإِذَا صَلَّى جَالِسًا، فَصَلُّوا جُلُوسًا أَجْمَعُونَ، وَأَقِيمُوا الصَّفَّ فِي الصَّلَاةِ؛ فَإِنَّ إِقَامَةَ الصَّفِّ مِنْ حُسْنِ الصَّلَاةِ»

"Die imam is slegs aangestel om gevolg te word, so moenie met hom verskil nie. Wanneer hy die buiging (Ruku') doen, doen dan die buiging; wanneer hy sê: 'Sami' Allahu liman hamidah', sê dan: 'Rabbana laka al-hamd'; wanneer hy neerbuig (Sujud), buig dan neer; en as hy sittende bid, bid dan almal sittende. En maak die rye reguit in die

gebed, want die regmaak van die rye is deel van die skoonheid van die gebed."¹

Dit is verbode om die imam vooruit te gaan in enige van die pilare (Arkan); van Anas bin Malik, mag Allah tevrede met hom wees, wat gesê het: Die BoodsAPPER van Allah ﷺ het eendag saam met ons gebed, en toe hy klaar was, het hy na ons gedraai en gesê:

«أَيُّهَا النَّاسُ، إِنِّي إِمَامُكُمْ، فَلَا تَسْبِقُونِي بِالرُّكُوعِ وَلَا بِالسُّجُودِ، وَلَا بِالْقِيَامِ وَلَا بِالْأَنْصِرَافِ؛ فَإِنِّي أَرَاكُمْ أَمَامِي وَمِنْ خَلْفِي»

"O mense, ek is julle imam, so moenie my vooruitgaan met die buiging (Ruku'), nog met die neerbuiging (Sujud), nog met die opstaan, nog met die afhandeling van die gebed nie; want ek sien julle voor my en agter my."² En van Abu Hurairah, mag Allah tevrede met hom wees, van die Profeet ﷺ wat gesê het:

«أَمَّا يَخْشَى أَحَدُكُمْ إِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ قَبْلَ الْإِمَامِ، أَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ رَأْسَهُ رَأْسَ جِمَارٍ، أَوْ يَجْعَلَ اللَّهُ صُورَتَهُ صُورَةَ جِمَارٍ»

"Vrees diegene van julle wat hul kop voor die imam ophef nie dat Allah sy kop in die kop van 'n donkie sal verander, of dat Allah sy gedaante in die gedaante van 'n donkie sal verander nie?"³

Wie die begin-takbier (Takbirat al-Ihram) voor sy imam doen, sy gebed is nie geldig nie; want die

¹ Oorgelewer deur Al-Bukhari: (722), en Muslim: (417).

² Oorgelewer deur Muslim: (426).

³ Oorgelewer deur Al-Bukhari: (691), en Muslim: (427).

voorwaarde is dat hy dit ná sy imam moet doen, en hy het dit dus nagelaat.

Agste Onderwerp: Verskeie reëls rakende die Imamaat en die Gemeente

Van die reëls rakende die Imamaat en die gemeente, behalwe dít wat reeds genoem is:

1. Die aanbeveeling dat die volwasse en wyse manne naby aan die imam staan: Die verstandige, voortreflike en volwasse mans moet voorkeur geniet om reg agter die imam naby aan hom te staan; weens sy uitspraak, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees:

«لِيَلْنِي مِنْكُمْ أُولُوا الْأَخْلَامِ وَالنُّهَى، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ»

"Laat diegene onder julle wat volwasse en wys is reg agter my staan, dan diegene wat op hulle volg, dan diegene wat op hulle volg."¹

2. Die ywer vir die eerste ry: Dit is aanbevole vir die volgelinge om vorentoe te beweeg na die eerste ry en ywerig daarvoor te wees, en om te waak teen die nalaat daarvan; van Abu Sa'id al-Khudri, mag Allah tevrede met hom wees, dat die BoodsAPPER van Allah, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, 'n traagheid by sy metgeselle gesien het en vir hulle gesê het:

¹ Oorgelewer deur Muslim: (432) uit die Hadith van Abdullah bin Mas'ud, mag Allah tevrede met hom wees.

«تَقَدَّمُوا فَأَتَمُّوا بِي، وَلَيَأْتِمَنَّ بِكُمْ مَن بَعْدَكُمْ، لَا يَزَالُ قَوْمٌ يَتَأَخَّرُونَ حَتَّى يُؤَخَّرَهُمُ اللَّهُ»

"Kom vorentoe en volg my na, en laat diegene ná julle vir julle navolg. 'n Volk hou nie op om agterweë te bly nie, totdat Allah hulle agterweë laat bly."

1. En van Abu Hurairah, mag Allah tevrede met hom wees, dat die Boodskapper van Allah, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, gesê het: «أَوَّيَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي النَّدَاءِ وَالصَّفِّ الْأَوَّلِ، ثُمَّ لَمْ يَجِدُوا إِلَّا أَنْ يَسْتَهْمُوا عَلَيْهِ لَا سَنَّهُمُوا»

"As die mense geweet het wat (aan beloning) in die uitroep en die eerste ry is, en hulle sou geen ander manier vind as om lootjies daaroor te trek nie, sou hulle waarlik lootjies getrek het."² En die betekenis van:

«لَا سَنَّهُمُوا عَلَيْهِ»

"Lootjies daaroor trek" Is: dat hulle 'n loting tussen hulle sou doen om te bepaal wie in die eerste ry staan.

Wat vroue betref, is dit vir hulle aanbevole om in die agterste rye te staan; van Abu Hurairah, mag Allah tevrede met hom wees, wat gesê het: Die Boodskapper van Allah, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, het gesê:

«خَيْرُ صُفُوفِ الرِّجَالِ أَوَّلُهَا، وَشَرُّهَا آخِرُهَا، وَخَيْرُ صُفُوفِ النِّسَاءِ آخِرُهَا، وَشَرُّهَا أَوَّلُهَا»

¹ Oorgelewer deur Muslim: (438).

² Oorgelewer deur Al-Bukhari: (615), en Muslim: (437).

"Die beste van die rye vir mans is die eerstes, en die slegstes is die laastes; en die beste van die rye vir vroue is die laastes, en die slegstes is die eerstes.". Dit is van toepassing wanneer hulle agter mans bid sonder 'n afskorting. As hulle egter in 'n gebedsruimte bid wat afgeskort is van die mans, dan moet hulle die eerste ry eerste voltooi, en dan die volgende een.¹²

3. Die imam behoort nie te haas met die lees van Al-Fatihah nie; hy moet wag sodat die volgelinge die geleentheid het om dit te lees³.

4. Die gebed van 'n man wat alleen agter die ry staan, is nie geldig nie; van Wabisa bin Ma'bad, mag Allah tevrede met hom wees, dat 'n man alleen agter die ry gebid het, waarna die Profeet, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, hom beveel het om die gebed te herhaal⁴.

Negende Onderwerp: Die Sunnahs wat die imam behoort uit te voer

Die imam behoort die Sunnah van die Profeet, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, rakende die Imamaat na te volg, en hierdie Sunnahs sluit in:

¹ Sien: Majmu' Fatawa Ibn Baz: (12/ 196).

² Oorgelewer deur Muslim: (440).

³ Sien: Al-Minzar fi Bayan Kathir min al-Akhta' al-Sha'i'ah deur Salih Al-Sheikh bl. (53).

⁴ Oorgelewer deur Al-Tirmidhi: (230), en hy het gesê: Die Hadith van Wabisa is 'n goeie (Hasan) Hadith.

1. Dat hy sy gebed verlig en die omstandighede van die mense in ag neem. Dit beteken dat die imam rustig moet wees in sy gebed; dit is nie vir die imam toelaatbaar om so vinnig te bid dat die volgelinge nie die pilare (Arkan) en verpligtinge van die gebed kan nakom nie. Hy moet ook rustig lees sodat die biddendes agter hom hul gebed kan voltooi. Van Abu Mas'ud al-Ansari, dat 'n man gesê het:

وَاللَّهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي لِأَتَأَخَّرُ عَنْ صَلَاةِ الْعَدَاةِ -يَعْنِي: صَلَاةِ الصُّبْحِ- مِنْ أَجْلِ
فُلَانٍ مِمَّا يُطِيلُ بِنَا، فَمَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فِي مَوْعِظَةٍ أَشَدَّ غَضَبًا مِنْهُ يَوْمَئِذٍ،
ثُمَّ قَالَ: «إِنَّ مِنْكُمْ مُنْفَرِّينَ، فَأَبْكُم مَّا صَلَّى بِالنَّاسِ فَلْيُخَفِّفْ؛ فَإِنَّ فِيهِمُ الضَّعِيفَ
وَالْكَبِيرَ وَذَا الْحَاجَةِ»

"By Allah, o BoodsAPPER van Allah, ek bly weg van die oggendgebed as gevolg van daardie persoon, weens die lengte daarvan vir ons." Ek het die BoodsAPPER van Allah, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, nog nooit in 'n vermaning kwaader gesien as op daardie dag nie. Hy het toe gesê: "Waarlik, onder julle is daar diegene wat mense afskrik. Wie ook al die mense in gebed lei, laat hom dit verlig; want onder hulle is die swakkes, die bejaardes en diegene met behoeftes."¹

2. Dat hy beveel dat die rye reguit gemaak word en die openinge gevul word voordat daar met die gebed begin word; weens sy ﷺ optrede en sy bevel aan die biddendes om dit te doen. Van al-Nu'man

¹ Oorgelewer deur Al-Bukhari: (90).

bin Bashir, mag Allah tevrede met hom wees, wat gesê het:

كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُسَوِّي صُفُوفَنَا حَتَّى كَأَنَّمَا يُسَوِّي بِهَا الْقِدَاحَ، حَتَّى رَأَى أَنَا قَدْ عَقَلْنَا عَنْهُ، ثُمَّ خَرَجَ يَوْمًا فَقَامَ، حَتَّى كَادَ يُكْبِرُ، فَرَأَى رَجُلًا بَادِيًا صَدْرُهُ مِنَ الصَّفِّ، فَقَالَ: «عِبَادَ اللَّهِ لَتُسَوِّنَّ صُفُوفَكُمْ، أَوْ لَيُخَالِفَنَّ اللَّهُ بَيْنَ وَجْهِكُمْ»

Die BoodsAPPER van Allah, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, was gewoonD om ons rye reguit te maak asof hy pylskagte daarmee reguit maak, totdat hy gesien het dat ons dit by hom geleer het. Toe het hy op 'n dag uitgegaan en gestaan totdat hy amper die takbier wou sê, maar toe sien hy 'n man wie se bors uit die ry gesteeK het. Hy het toe gesê: "Dienaars van Allah, julle moet jul rye reguit maak, of Allah sal verdeeldheid tussen jul gesigte bring."¹.

Imam Al-Nawawi, mag Allah hom genadig wees, het gesê: "Al-Qidah (met 'n 'kasra' op die 'qaf') is die hout van pyle wanneer dit gesny en gevorm word. Die betekenis is: hy het uiterste moeite gedoen om hulle reguit te maak totdat hulle soos pyle geword het weens hul reguitheid en balans."².

3. Dat hy hulle beveel om eers die eerste ry te voltooi en dan die daaropvolgende een; as daar 'n tekort is, moet dit in die laaste ry wees; weens sy

¹ Oorgelewer deur Al-Bukhari: (717), en Muslim: (436), en die bewoording is van Muslim.

² Sharh Sahih Muslim deur Al-Nawawi: (4/ 157).

uitspraak, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees:

«أَلَا تَصُفُّونَ كَمَا تَصُفُّ الْمَلَائِكَةُ عِنْدَ رَبِّهَا؟»

"Sal julle nie in rye staan soos die engele in rye staan voor hul Here nie?" Ons het gevra: O BoodsAPPER van Allah, en hoe staan die engele in rye voor hul Here? Hy het gesê:

«يُتِمُّونَ الصُّفُوفَ الْأُولَى، وَيَتَرَاصُّونَ فِي الصَّفِّ»

"Hulle voltooi die eerste rye, en hulle staan styf teen mekaar in die ry."¹

4. Dat hy die Profeet, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, navolg in sy resitasie tydens die gebed. Sy ﷺ algemene praktyk was om in Fajr uit die lang gedeeltes van die Mufasssal te lees, in Maghrib uit die kort gedeeltes, en in 'Isha, Dhuhr en 'Asr uit die middelslag gedeeltes. Van Sulayman bin Yasar, van Abu Hurairah, mag Allah tevrede met hom wees, wat gesê het:

«مَا صَلَّيْتُ وَرَاءَ أَحَدٍ أَشْبَهَ صَلَاةَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مِنْ فُلَانٍ، قَالَ سَلِيمَانُ: كَانَ يُطِيلُ الرَّكْعَتَيْنِ الْأُولَيَيْنِ مِنَ الظُّهْرِ، وَيُخَفِّفُ الْآخَرَتَيْنِ، وَيُخَفِّفُ الْعَصْرَ، وَيَقْرَأُ فِي الْمَغْرَبِ بِقِصَارِ الْمُفْصَلِ، وَيَقْرَأُ فِي الْعِشَاءِ بَوَسْطِ الْمُفْصَلِ، وَيَقْرَأُ فِي الصُّبْحِ بِطَوَالِ الْمُفْصَلِ»

"Ek het nog nooit agter iemand gebed wie se gebed meer gelyk het aan die gebed van die BoodsAPPER van Allah, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, as daardie persoon nie." Sulayman het

¹ Oorgelewer deur Muslim: (430), uit die Hadith van Jabir bin Samurah, mag Allah tevrede met hom wees.

gesê: Hy was gewoon om die eerste twee rak'ahs van Dhuhr te verleng en die laaste twee te verlig, hy het 'Asr verlig, in Maghrib het hy uit die kort gedeeltes van die Mufassal gelees, in 'Isha uit die middelslag gedeeltes, en in Fajr uit die lang gedeeltes van die Mufassal.¹

Die lang gedeeltes van die Mufassal: vanaf Surah al-Hujurat tot by al-Buruj. Die middelslag gedeeltes: vanaf al-Buruj tot by Surah al-Bayyinah. Die kort gedeeltes: vanaf Surah al-Bayyinah tot aan die einde van die Koran².

Tiende Onderwerp: Die kwaliteite van die imam

Die imam van die moskee word beskou as die pilaar en die krag van die moskee; deur hom vervul die moskee sy missie om die boodskap te versprei, die gemeenskap bewus te maak, en mense insig te gee in hul godsdienssake. As die imam geleerd, verstandig en insigryk is, en die gewoontes en omstandighede van mense ken, sal sy invloed op die moskeegemeente en die inwoners van die woonbuurt goed en nuttig wees deur hulle te leer, te lei en na alle goedheid en deugsamheid te lei.

Dit was die geval met die imams wat aan die voorwaardes van die Imamaat voldoen het. Aan die

¹ Oorgelewer deur Al-Nasa'i: (982). Al-Hafiz het in Bulugh al-Maram nr. (286) gesê: Die ketting is outentiek.

² Sien: Mirqat al-Mafatih: (2/ 700).

begin van Islam was die Profeet, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, die imam, gevolg deur sy Reggeleide Kaliewe, daarna die leiers, bevelvoerders, geleerdes en bekende persoonlikhede. Dit dui daarop dat die een wat hierdie amp beklee, op 'n hoë vlak van godsdiens, karakter, kennis en gedrag moet wees.

Hier blyk die belangrikheid van hierdie amp in die lewens van mense; die krag van die imams word weerspieël in hul gemeenskappe, en hul swakheid laat ook sy spore in daardie gemeenskappe. Dit is omdat die moskee die plek is wat die gemeenskap leer om woorde met daade te verbind. As die imam swak is in kennis of verstand, of slegte karakter en gedrag openbaar, berokken hy skade eerder as nut. Aangesien dit die taak van die imam is om die biddendes na goedheid, vroomheid en regskenheid te rig, is dit moeilik vir 'n onkundige imam om hierdie verhewe taak te vervul.

'n Imam mag dalk aan die voorwaardes van hierdie amp voldoen wat betref kennis en persoonlike vermoë, maar hy word beset gehou deur ander werk wat sy prestasievlak beïnvloed. Hy kom dan laat vir die tye van die gebed, en vind nie genoeg tyd om die Surahs of verse wat hy in die gebede lees, te hersien nie; ons sien hom dan slegs met spesifieke Surahs of verse bid waarby hy vassteek.

Soms mag begeertes, onkunde, dispute of laakbare ekstremisme hom oorweldig, sodat hy wegwyk van objektiewe en opvoedkundige leiding en die uitroep met wysheid en goeie vermaning.

Die moskee het 'n geweldige effek in hierdie godsdiens; dit is 'n baken van leiding waar die dienaar met sy Here in verbinding tree, sy geloof versterk word, en hy met sy broers vergader sodat almal kan saamwerk om deugsaamheid te versprei en ondeug te beveg. Die moskee sal nie daartoe in staat wees nie tensy Allah 'n imam daarvoor beskik wat oor die nodige wetenskaplike en karaktereienskappe beskik wat vereis word vir elkeen wat hierdie groot posisie beklee en die take van hierdie verhewe amp verrig.

Die belangrikste wetenskaplike kwaliteite waaroor 'n imam behoort te beskik:

1 - Opreghed van dade vir Allah alleen; sodat hy ondersteun, gehelp, aanvaar en geliefd mag wees by Allah en by die mense.

2 - Wegbly van vertoon (Riya) en spoggerigheid; want sake word volgens hul oogmerke beoordeel, en dade word volgens voorneme beoordeel. Elke mens sal slegs dít kry wat hy voorgeneem het, en wie homself mooier voordoen met dít wat hy nie besit nie, hom sal Allah onteer.

3 - Dat hy 'n Hafiz van die Boek van Allah moet wees, of 'n redelike gedeelte daarvan moet ken, en

dat hy gereeld dít wat hy gememoriseer het moet hersien, en 'n daaglikse gedeelte (Wird) vir die lees van die Koran moet hê.

4 - Dat hy 'n aantal profetiese Ahadith moet memoriseer, uit Riyad al-Salihin, of die Veertig Nawawi, of uit Bulugh al-Maram, of ander erkende Hadith-boeke.

5 - Dat hy die korrekte geloofsoortuiging ('Aqidah) leer, die geloof van die vroom voorgangers (Salaf al-Salih).

6 - Dat hy die fikh (regsleer) van die godsdienstige reëls leer, veral die fikh van aanbiddingsdade, waarvan die belangrikste verband hou met reinheid, gebed, Zakah en vas, asook die fikh van handeling (Mu'amalat); sodat hy die reëls van verdienste en besteding ken, mense waarsku teen bedrog en misleiding en die onregmatige neem van ander se rykdom. Hy moet hulle ook waarsku teen verkwisting, verkwisbaarheid, gierigheid en vrekigheid, sodat hul finansiële optrede in die lig van die Boek en die Sunnah geskied.

7 - Dat hy die Arabiese taal moet beheers sodat hy die betekenis ken van dít wat Allah aan Sy BoodsAPPER, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, geopenbaar het; want die Koran is in die taal van die Arabiere geopenbaar.

8 - Dat hy die biografie van die Profeet (Sirah), die profetiese eienskappe (Shama'il), en die

lewensgeskiedenis van die vroom voorgangers lees; want daarin is 'n goeie voorbeeld, 'n navolgingswaardige model, 'n nuttige wetenskaplike rykdom en 'n hoë Islamitiese kultuur.

9 - Dat hy die geleerdes van sy land en ander standvastige mense van kennis ken wat bekend is vir die suiwerheid van hul geloofsoortuiging, kennis en verstand, en dat hy na hulle terugkeer vir alle godsdienstige kwessies wat hy nodig het en vir die oplossing van sy gemeenskap se probleme.

10 - Dat hy die Islamitiese sektes en hul oortuigings ken, die ideologiese strominge en hul oogmerke, en die vernietigende ideologieë en hul doelwitte, sodat hy in staat is om dit te bespreek in die lig van die Boek van Allah die Verhewene en die Sunnah van Sy BoodsAPPER, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, en dít wat die betroubare Moslem-geleerdes geskryf het, sodat hy hul valsheid kan kritiseer en teen hul dwalings kan waarsku.

11 - Dat hy vertrouwd moet raak met die verskillende media-instrumente, hul positiewe en negatiewe aspekte ken, en hoe om dit te benut vir die uitroep na Allah, terwyl hy waak teen die gevare daarvan vir homself en sy gemeenskap.

As hierdie kwaliteite in die imam van die moskee teenwoordig is, sal dit met die verlot van Allah die Verhewene standvastigheid en balans teweegbring.

Die belangrikste karaktereienskappe:

1 - Dit betaam die imam van die moskee om 'n uitroeper (Da'i) en leermeester te wees vir die moskeegemeente en diegene wat sy moskee besoek. Hy moet in die Boodskapper van Allah, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, 'n voorbeeld hê; want hy is die regskepe voorbeeld, die goeie model en die hoogste voorbeeld vir die nasie en die leiers. Allah die Verhewene het gesê:

﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا﴾ (21)

"Waarlik, in die Boodskapper van Allah het julle 'n goeie voorbeeld vir hom wat op Allah en die Laaste Dag hoop en Allah baie herdenk." [Al-Ahzab: 21].

Hy moet homself en sy moskeegangers weghou van wêreldse praatjies en politiek, en die moskee slegs vir kennis en aanbidding gebruik.

2 - Dat hy skoon en georganiseerd in sy persoon moet wees, en ook aandag gee aan die netheid van die moskee, die rangskikking en organisasie van sy toebehore, en die instandhouding van sy fasiliteite. Hy moet oormaat daarin vermy en die versiering van die moskee vermy.

3 - Dat hy 'n goeie leiding en houding moet hê, deur die Sunnah van die Profeet, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, na te volg deur die baard te laat groei en die snor te knip, terwyl hy die

sleep van klere (Isbal) vermy. Hy moet waardigheid en kalmte handhaaf en die spoor volg van die vroom voorgangers, mag Allah hulle genadig wees.

4 - Dat hy sagmoedig, verdraagsaam en barmhartig moet wees; want sagmoedigheid is in niks teenwoordig of dit versier dit nie, en dit word uit niks verwyder of dit skend dit nie, soos in die Hadith oorgelewer; van Aisha, mag Allah tevrede met haar wees, van die Profeet, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, wat gesê het:

«إِنَّ الرِّفْقَ لَا يَكُونُ فِي شَيْءٍ إِلَّا زَانَهُ، وَلَا يَنْزَعُ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا شَانَهُ»

"Waarlik, sagmoedigheid is in niks teenwoordig of dit versier dit nie, en dit word uit niks verwyder of dit skend dit nie."¹.

As een van die moskeegangers 'n fout begaan, behoort die imam hom nie hardhandig te behandel nie, maar hom eerder met sagmoedigheid te raai en hom op 'n goeie manier te leer; Van Mu'awiyah bin al-Hakam al-Sulami, mag Allah tevrede met hom wees, wat gesê het:

بَيْنَمَا أَنَا أَصْلِي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ، إِذْ عَطَسَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ، فَقُلْتُ: يَرْحَمَكَ اللَّهُ، فَرَامَنِي الْقَوْمُ بِأَبْصَارِهِمْ، فَقُلْتُ: وَأَتَكُلُّ أَمْيَاهُ، مَا شَأْنُكُمْ تَنْظُرُونَ إِلَيَّ؟ فَجَعَلُوا يَضْرِبُونَ بِأَيْدِيهِمْ عَلَى أَفْخَاذِهِمْ، فَلَمَّا رَأَيْتُهُمْ يُصَمِّتُونَنِي لِكَيْتِي سَكَتُ، فَلَمَّا صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ، فَبِأَبِي هُوَ وَأُمِّي، مَا رَأَيْتُ مُعَلِّمًا قَبْلَهُ وَلَا بَعْدَهُ أَحْسَنَ تَعْلِيمًا مِنْهُ، فَوَاللَّهِ مَا كَهَرَنِي -أَيُّ: مَا قَهَرَنِي وَلَا نَهَرَنِي- وَلَا ضَرَبَنِي وَلَا شَتَمَنِي، قَالَ: «إِنَّ هَذِهِ الصَّلَاةَ لَا يَصْلُحُ فِيهَا شَيْءٌ مِنْ كَلَامِ النَّاسِ، إِنَّمَا هِيَ التَّسْبِيحُ وَالتَّكْبِيرُ وَقِرَاءَةُ الْقُرْآنِ»

¹ Oorgelewer deur Muslim: (2594).

Terwyl ek saam met die Boodskapper van Allah, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, besig was om te bid, het 'n man van die mense gesneeu. Ek het gesê: "Mag Allah jou genadig wees." Die mense het my met hul oë bestraf. Ek het gesê: "Wee my, waarom kyk julle so na my?" Hulle het toe met hul hande op hul dye begin slaan. Toe ek sien dat hulle my probeer stilmaak, het ek maar geswyg. Toe die Boodskapper van Allah, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, klaar gebid het — by my vader en moeder, ek het nog nooit voor hom of na hom 'n leermeester gesien met beter onderrig as hy nie — by Allah, hy het my nie bars aangespreek nie — dit wil sê: hy het my nie oorweldig of afgejak nie — hy het my nie geslaan nie en my nie uitgeskel nie. Hy het gesê: "Waarlik, in hierdie gebed is niks van die spraak van mense gepas nie; dit is slegs die verheerliking (Tasbih), die grootmaking (Takbir) en die lees van die Koran."¹.

5 - Dat hy sagmoedig en teer van hart moet wees; sodat hy mense om hom kan versamel sodat hulle kan baat vind by sy deernis, sy hulp en sy kennis. Hy moet hulle bystaan in hul teëspoed en behoeftes, en hy behoort hulle te raadpleeg oor sake wat verband hou met die missie van die moskee.

Die Boodskapper van Allah, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, was op die

¹ Oorgelewer deur Muslim: (537).

hoogste vlak van dit alles, soos Allah die Verhewene oor hom gesê het:

﴿فَبِمَا رَحْمَةٍ مِّنَ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ﴾ (159)

"En dit is deur die barmhartigheid van Allah dat u sagmoedig met hulle was. En as u bars en hard van hart was, sou hulle van u af weggegaan het. Vergewe hulle dan en vra vergifnis vir hulle en raadpleeg hulle in die saak. En wanneer u besluit het, vertrou dan op Allah. Waarlik, Allah het diegene lief wat op Hom vertrou." [Al-Imran: 159].

6. Dat hy homself met geduld en sekerheid bekleed; asook opregtheid in dít wat hy sê, om die eer van die Imamaat in sy moskee en onder sy gemeente te verdien; want geduld en sekerheid lei die dienaar na die rang van leierskap (Imamaat) in die godsdien. Allah die Verhewene het gesê:

﴿وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أَيْمَةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يُوقِنُونَ﴾ (24)

"En Ons het uit hulle leiers gemaak wat deur Ons bevel lei solank hulle geduldig was en met sekerheid in Ons tekens geglo het." [Al-Sajdah: 24].

7. Hy moet opreg wees in dít wat hy sê, hetsy in die Vrydag-preek, in 'n les van onderrig en vermaning, of in sy gesprekke met mense; sodat hy onder die opregtes, die geleides en die suksesvolles kan wees. Daar het in die Hadith van die Profeet,

mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, gekom dat hy gesê het:

«عَلَيْكُمْ بِالصِّدْقِ؛ فَإِنَّ الصِّدْقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرِّ، وَإِنَّ الْبِرَّ يَهْدِي إِلَى الْجَنَّةِ، وَمَا يَزَالُ الرَّجُلُ يَصْدُقُ وَيَتَحَرَّى الصِّدْقَ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ صَدِيقًا، وَإِيَّاكُمْ وَالْكَذِبَ، فَإِنَّ الْكَذِبَ يَهْدِي إِلَى الْفُجُورِ، وَإِنَّ الْفُجُورَ يَهْدِي إِلَى النَّارِ، وَمَا يَزَالُ الرَّجُلُ يَكْذِبُ وَيَتَحَرَّى الْكَذِبَ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ كَذَّابًا»

"Julle moet opreg wees; want waarlik, opregtheid lei na vroomheid, en vroomheid lei na die Paradys. 'n Man hou nie op om die waarheid te praat en na opregtheid te streef nie, totdat hy by Allah as 'n opregte (Siddiq) opgeteken word. En waarsku teen leuens; want waarlik, leuens lei na goddeloosheid, en goddeloosheid lei na die Vuur. 'n Man hou nie op om te lieg en na leuens te streef nie, totdat hy by Allah as 'n leuenaar opgeteken word.¹

Leuens is 'n boosheid en 'n beproewing, en die grootste leuen is om teen Allah die Verhewene te lieg en oor Hom te praat sonder kennis. Allah die Verhewene het gesê:

﴿قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّي الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَالْإِثْمَ وَالْبَغْيَ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَأَنْ تُشْرِكُوا بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ سُلْطَانًا وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ﴾ (33)

"Sê: 'My Here het slegs gruwelikhede verbied, dít wat openlik en dít wat in die geheim is, asook sonde en onregmatige aggressie, en dat julle deelgenote aan Allah toeskryf waarvoor Hy geen

¹ Oorgelewer deur Al-Bukhari: (6094), en Muslim: (2607), uit die Hadith van Abdullah bin Mas'ud, mag Allah tevrede met hom wees.

gesag geopenbaar het nie, en dat julle oor Allah sê dít wat julle nie weet nie.'" [Al-A'raf: 33].

Hierdie edele vers het die grootste sondes versamel, beginnende by die laagste tot die hoogste, naamlik om oor Allah te praat sonder kennis rakende Sy Name, Sy Eienskappe en Sy Wetgewing.

En om teen die BoodsAPPER van Allah, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, te lieg is een van die grootste leuens en lelikste sondes; dit is een van die groot sondes waarvoor die pleger met die Vuur gewaarsku word. Van al-Mughira bin Shu'ba, mag Allah tevrede met hom wees, wat gesê het: Ek het die Profeet, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, hoor sê:

«إِنَّ كَذِبًا عَلَىٰ لَيْسَ كَذِبًا عَلَىٰ أَحَدٍ، مَنْ كَذَبَ عَلَىٰ مُتَعَمِّدًا، فَلْيَتَّبِعُوا مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ»

"Waarlik, 'n leuen teen my is nie soos 'n leuen teen enige iemand anders nie. Wie doelbewus teen my lieg, laat hom sy plek in die Vuur inneem."¹

Hy moet leuens vermy, selfs al is dit met 'n goeie bedoeling vir die doel om mense aan te spoor tot die goeie of te waarsku teen die bose, soos sommige vermaners doen; want dit is 'n lelikheid waarin daar geen goeie of leiding is nie. Die een wat dit sê, dra 'n las en ontvang geen beloning nie; hy is sondig en nie suksesvol nie.

¹ Oorgelewer deur Al-Bukhari: (1291), en Muslim: (4).

8. Dat hy betroubaar moet wees in die oordrag van woorde, en die korrektheid van berigte moet verifieer. Hy moet nie haastig wees om gerugte te aanvaar nie en slegs op betroubare uitsprake staatmaak. Allah die Verhewene het ons daartoe beveel in Sy uitspraak:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ فَتَبَيَّنُوا أَن تُصِيبُوا قَوْمًا بِجَهْلَةٍ فَتُصْحَبُوا عَلَىٰ مَا فَعَلْتُمْ لَتُدْمِينَ﴾¹

"O julle wat glo, as 'n oortreder na julle kom met nuus, verifieer dit dan, sodat julle nie 'n volk uit onkunde benadeel en dan spyt kry oor dít wat julle gedoen het nie." [Al-Hujurat: 6].

9. Dat hy uiterste moeite doen om mense se foute te bedek en hul geheime te bewaar. Wie 'n Moslem se foute bedek, hom sal Allah in hierdie wêreld en die Hiernamaals bedek. Wie egter die privaatheid van Moslems naspeur, sy privaatheid sal Allah naspeur totdat Hy hom ontbloom, selfs al is dit in die binnekant van sy huis. Van Abdullah bin Umar, mag Allah tevrede met hulle beide wees, dat die Boodskapper van Allah, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, gesê het:

«مَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا سَتَرَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ»

"Wie 'n Moslem bedek, hom sal Allah op die Dag van Opstanding bedek."¹. En van Abu Barza al-Aslami, mag Allah tevrede met hom wees, wat gesê

¹ Oorgelewer deur Al-Bukhari: (2442), en Muslim: (2580).

het: Die BoodsAPPER van Allah, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, het gesê:

«يَا مَعْشَرَ مَنْ آمَنَ بِلِسَانِهِ وَلَمْ يَدْخُلِ الْإِيمَانُ قَلْبَهُ، لَا تَعْتَابُوا الْمُسْلِمِينَ، وَلَا تَتَّبِعُوا عَوْرَاتِهِمْ؛ فَإِنَّ مَنْ اتَّبَعَ عَوْرَاتِهِمْ يَتَّبِعِ اللَّهُ عَوْرَتَهُ، وَمَنْ يَتَّبِعِ اللَّهُ عَوْرَتَهُ يَفْضَحْهُ فِي بَيْتِهِ»

"O julle wat met jul tonge glo terwyl geloof nog nie jul harte binnegegaan het nie, moenie Moslems agterklap nie en moenie hul privaatheid naspeur nie; want waarlik, wie hul privaatheid naspeur, sy privaatheid sal Allah naspeur, en wie se privaatheid Allah naspeur, hom sal Hy in sy eie huis ontbloot."¹

Die Derde Hoofstuk: Die Vrydag-gebed en sy Preek (Khutbah)

Eerste Onderwerp: Die Vrydag-gebed

Die eerste saak: Die konsep van die Vrydag-gebed en die tyd daarvan:

Eerstens: Die konsep van die Vrydag-gebed:

Vrydag: 'n Dag van die week waarin 'n spesiale gebed uitgevoer word, naamlik die Vrydag-gebed².

En Allah se leiding aan hierdie nasie na die Vrydag is 'n groot voortreflikheid; van Abu Hurairah, mag Allah tevrede met hom wees, wat

¹ Oorgelewer deur Abu Dawood: (4880). Sien vir hierdie kwaliteite die boek Imam al-Masjid: Muqawwimatuhu al-'Ilmiyyah wa al-Khuluqiyyah deur Shaykh Saud bin Muhammad al-Bishr.

² Sien: Mu'jam Lughat al-Fuqaha deur Muhammad Rawas Qal'aji en andere: (bl. 166).

gesê het: Die BoodsAPPER van Allah, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, het gesê:

«نَحْنُ الْآخِرُونَ السَّابِقُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، بَيِّدَ - أَيُّ: غَيْرَ - أَنَّهُمْ أَوْثُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِنَا، وَأَوْثِيْنَاهُ مِنْ بَعْدِهِمْ، وَهَذَا يَوْمُهُمُ الَّذِي فُرِضَ عَلَيْهِمْ فَاخْتَلَفُوا فِيهِ، فَهَذَا اللَّهُ لَهُ، فَهُمْ لَنَا فِيهِ تَبَعٌ، فَالْيَهُودُ عَدَا، وَالنَّصَارَى بَعْدَ عَدٍ»

"Ons is die laastes, maar die eerstes op die Dag van Opstanding, alhoewel aan hulle die Boek voor ons gegee is, en dit aan ons ná hulle gegee is. En dit is hul dag wat aan hulle verplig was, maar hulle het daarvoor verskil, waarna Allah ons daarheen gelei het. Hulle volg ons dus daarin: die Jode môre, en die Christene die dag daarna."¹.

En Vrydag is die beste dag waarop die son opgekom het; van Abu Hurairah, mag Allah tevrede met hom wees, wat gesê het: Die BoodsAPPER van Allah, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, het gesê:

«خَيْرُ يَوْمٍ طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ، فِيهِ خُلِقَ آدَمُ، وَفِيهِ أُدْخِلَ الْجَنَّةَ، وَفِيهِ أُخْرِجَ مِنْهَا»

"Die beste dag waarop die son opgekom het, is Vrydag; daarop is Adam geskep, daarop is hy in die Paradys toegelaat, en daarop is hy daaruit verwyder."².

En van een Vrydag tot die volgende Vrydag is 'n versoening vir dít wat tussen hulle is; weens die Hadith van Abu Hurairah, mag Allah tevrede met

¹ Oorgelewer deur Al-Bukhari: (876), en Muslim: (855).

² Oorgelewer deur Muslim: (854).

hom wees, dat die BoodsAPPER van Allah, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, gewoonD was om te sê:

«الصَّلَاةُ الْخَمْسُ، وَالْجُمُعَةُ إِلَى الْجُمُعَةِ، وَرَمَضَانُ إِلَى رَمَضَانَ، مُكَفِّرَاتٌ مَا بَيْنَهُنَّ إِذَا اجْتُنِبَتِ الْكَبَائِرُ»

"Die vyf daaglikse gebede, en van Vrydag tot Vrydag, en van Ramadan tot Ramadan, is versoenings vir dít wat tussen hulle is, mits die groot sondes vermy word."¹.

En die Vrydag-gebed: 'n Gebed wat op sy eie staan; dit verskil van die Middagebed in die aantal rak'ahs, die hardop-resitasie, die preek, en die voorwaardes wat daarvoor geld, maar dit stem ooreen daarmee wat die tyd betref.

Tweedens: Die tyd van die Vrydag-gebed:

Die tyd van die Vrydag-gebed is die tyd van die Middagebed, vanaf die tyd dat die son begin neig na die weste (Zawal) totdat 'n voorwerp se skaduwee so lank as homself word, ná die skaduwee by die middagpunt; weens die Hadith van Anas bin Malik, mag Allah tevrede met hom wees, dat die Profeet, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, die Vrydag-gebed gebid het wanneer die son begin neig het². Dit beteken: dit neig na die weste en beweeg weg van die middel van die hemel, wat die tyd van die Middagebed is.

¹ Oorgelewer deur Muslim: (233).

² Oorgelewer deur Al-Bukhari: (904).

Die tweede saak: Die besluit oor die Vrydag-gebed, en op wie dit verpligtend is?

Eerstens: Die besluit oor die Vrydag-gebed:

Die Vrydag-gebed is 'n individuele verpligting op mans; weens die uitspraak van die Verhewene:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾¹

"O julle wat glo, wanneer daar op Vrydag tot die gebed uitgeroep word, haas julle dan na die herdenking van Allah en laat vaar die handel. Dit is beter vir julle, as julle maar net weet." [Al-Jumu'ah: 9]. Van Abdullah bin Umar en Abu Hurairah, mag Allah tevrede met hulle beide wees, dat hulle die BoodsAPPER van Allah, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, op die hout van sy preekstoel hoor sê het

﴿لَيُنْتَهَيْنَ أَقْوَامٌ عَنْ وُدْعِهِمْ - أَي: تَرْكِهِمْ - الْجُمُعَاتِ، أَوْ لَيُخَيَّمَنَّ اللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ، ثُمَّ لَيَكُونَنَّ مِنَ الْغَافِلِينَ﴾

"Mense moet ophou om die Vrydag-gebede na te laat, of Allah sal waarlik hul harte verseël, waarna hulle waarlik onder die onverskilliges sal wees."¹

Die Moslems het eenstemmigheid (Ijma') bereik oor die verpligting van die Vrydag-gebed. Ibn al-Mundhir, mag Allah die Verhewene hom genadig wees, het gesê: "Hulle het eenstemmigheid bereik

¹ Oorgelewer deur Muslim: (865).

dat die Vrydag-gebed verpligtend is op vrye, volwasse inwoners wat geen verskoning het nie."¹.

Tweedens: Op wie is dit verpligtend?

Die Vrydag-gebed is verpligtend op elke Moslem wat manlik, vry, volwasse en by sy volle verstand is, wat in staat is om dit by te woon, en 'n inwoner is. Dit is dus nie verpligtend op 'n slaaf, 'n vrou, 'n kind, 'n kranksinnige, 'n sieke of 'n reisiger nie. Dit word aangedui deur dít wat Tariq bin Shihab, mag Allah tevrede met hom wees, van die Profeet, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, oorgelewer het:

«الْجُمُعَةُ حَقٌّ وَاجِبٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ فِي جَمَاعَةٍ، إِلَّا أَرْبَعَةً: عَبْدٌ مَمْلُوكٌ، أَوْ امْرَأَةٌ، أَوْ صَبِيٌّ، أَوْ مَرِيضٌ»

"Die Vrydag-gebed in 'n gemeente is 'n verpligte reg op elke Moslem, behalwe vier: 'n slaaf, 'n vrou, 'n kind of 'n sieke."².

Wat die reisiger betref, is die Vrydag-gebed nie vir hom verpligtend nie; want die Profeet, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, het dit nie tydens sy reise gebid nie. Die dag van 'Arafah tydens sy Hajj het op 'n Vrydag geval, en tog het hy dit as Dhuhr gebid en 'Asr daarmee saamgevoeg.

Ibn al-Mundhir, mag Allah die Verhewene hom genadig wees, het die eenstemmigheid hieroor oorgedra en gesê: "Hulle het eenstemmigheid

¹ Al-Ijma': (bl. 40).

² Oorgelewer deur Abu Dawood: (1067).

bereik dat daar geen Vrydag-gebed op 'n kind of op vroue is nie... en hulle het eenstemmigheid bereik dat die Vrydag-gebed verpligtend is op vrye, volwasse inwoners wat geen verskoning het nie."¹.

As die slaaf, vrou, kind, sieke of reisiger dit wel bywoon, is dit van hom geldig en vervang dit die Middaggebed (Dhuhr).

Die Vrydag-gebed is nie verpligtend op die Bedoeïene wat rondtrek op soek na weiding en water nie; want die mense van die woestyn in die tyd van die Profeet, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, was rondom Medina, en die Profeet, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, het hulle nie tot die Vrydag-gebed beveel nie. Imam Ahmad het gesê: "Daar is geen Vrydag-gebed op die Bedoeïene nie, omdat hulle rondtrek." Hy het dus die wegval daarvan toegeskryf aan hul rondtrekery. Elkeen wat homself egter permanent gevestig het en nie uit vrye wil rondtrek nie, word as een van die dorpsbewoners beskou.²

Die Vrydag-gebed word saamgestel deur drie persone: een wat preek en twee wat luister; weens die uitspraak van die Verhewene:

(...فَاسْعَوْا إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ...)

¹ Al-Ijma': (bl. 40).

² Majmu' al-Fatawa: (24/ 166).

"...haas julle dan na die herdenking van Allah..."
[Al-Jumu'ah: 9]. Dit verwys na 'n groep, en die kleinste groep is drie.

Die derde saak: Die wyse van die Vrydag-gebed:

Die Vrydag-gebed bestaan uit twee rak'ahs waarin daar hardop gelees word; omdat hy, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, dit so gedoen het, en die mense van kennis het eenstemmigheid daaroor bereik. Ibn Hazm, mag Allah hom genadig wees, sê: "Hulle het eenstemmigheid bereik dat die Vrydag-gebed — wanneer dit volgens sy voorwaardes uitgevoer word — uit twee rak'ahs bestaan waarin daar hardop gelees word."¹

Dit is 'n Sunnah om in die eerste rak'ah Al-Fatihah en Surah al-A'la te lees, en in die tweede rak'ah Al-Fatihah en Surah al-Ghashiyah; van al-Nu'man bin Bashir, mag Allah tevrede met hulle beide wees, wat gesê het:

«كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَقْرَأُ فِي الْعِيدَيْنِ وَفِي الْجُمُعَةِ بِسَبْحِ اسْمِ رَبِّكَ الْأَعْلَى، وَهَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ».

"Die BoodsAPPER van Allah, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, was gewoon om in die twee Eid-gebiede en in die Vrydag-gebed

¹ Maratib al-Ijma': (bl. 33).

'Sabbihisma Rabbikal-A'la' en 'Hal ataka hadithul-Ghashiyah' te lees."¹.

Of hy lees in die eerste rak'ah Al-Fatihah en Surah al-Jumu'ah, en in die tweede rak'ah Al-Fatihah en Surah al-Munafiqun; van Ibn Abi Rafi' wat gesê het: Marwan het Abu Hurairah as plaasvervanger oor Medina aangestel en na Mekka vertrek. Abu Hurairah het vir ons die Vrydag-gebed gelei en ná Surah al-Jumu'ah in die laaste rak'ah 'Idha ja'akal-Munafiqun' gelees. Hy het gesê: Ek het Abu Hurairah ontmoet toe hy klaar was en vir hom gesê: "U het twee Surahs gelees wat Ali bin Abi Talib in Kufa gewoond was om te lees," waarop Abu Hurairah gesê het:

«إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقْرَأُ بِهِمَا يَوْمَ الْجُمُعَةِ».

"Waarlik, ek het die BoodsAPPER van Allah, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, dit hoor lees op die dag van Vrydag."².

Die vierde saak: Wanneer word die Vrydag-gebed as 'behaal' beskou?

Die Vrydag-gebed word behaal deur een rak'ah saam met die imam te behaal; van Abdullah bin Umar, mag Allah tevrede met hulle beide wees, dat die Profeet, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, gesê het:

¹ Oorgelewer deur Muslim: (878).

² Oorgelewer deur Muslim: (877).

«مَنْ أَدْرَكَ رَكْعَةً مِنَ الْجُمُعَةِ أَوْ غَيْرَهَا فَقَدْ تَمَّتْ صَلَاتُهُ»

"Wie een rak'ah van die Vrydag-gebed of enige ander (gebed) behaal, sy gebed is waarlik voltooi."¹.

As hy minder as een rak'ah behaal, moet hy dit as die Middaggebed (Dhuhr) bid².

Wie dus 'n rak'ah van die Vrydag-gebed mis en die imam in die tweede rak'ah tydens sy ruku' of daarvoor behaal, hy voltooi slegs een rak'ah, weens die Hadith:

«وَمَنْ أَدْرَكَ الرَّكْعَةَ فَقَدْ أَدْرَكَ الصَّلَاةَ»

"En wie die rak'ah behaal, het waarlik die gebed behaal."³.

Die vyfde saak: Wat verbode of laakbaar is om tydens die Vrydag-gebed te doen

1. Dit is verbode om te praat terwyl die imam preek; weens dít wat bevestig is van Abu Hurairah, mag Allah tevrede met hom wees, dat die Boodskapper van Allah, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, gesê het:

«إِذَا قُلْتُ لِصَاحِبِكَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ: أَنْصِتْ، وَالْإِمَامُ يَخْطُبُ، فَقَدْ لَعُوتَ»

"As jy op die dag van Vrydag vir jou metgesel sê: 'Bly stil', terwyl die imam preek, dan het jy waarlik ydel opgetree."⁴ Dit beteken: jy het ydele spraak gebesig, wat valse en verwerplike praatjies is, en

¹ Oorgelewer deur Al-Nasa'i: (557).

² Sien: Al-Mughni deur Ibn Qudamah: (2/ 231).

³ Oorgelewer deur Abu Dawood: (893).

⁴ Oorgelewer deur Al-Bukhari: (934), en Muslim: (851).

die voortreflikheid van jou Vrydag-gebed is vernietig.

Al-Nawawi, mag Allah hom genadig wees, het gesê: "In die Hadith is daar 'n verbod op alle soorte spraak tydens die preek (khutbah), en dit dien as 'n waarskuwing teen alles behalwe dít; want as hy sê: 'Bly stil', wat in wese 'n bevel tot die goeie is, en hy noem dit ydelheid, dan is ander vorme van spraak nog meer gepas om verbode te wees."¹.

Die verbod op spraak sluit in: om iemand te seën wat nies (Tashmit), of om die groet (Salaam) te beantwoord; dit is nie toelaatbaar terwyl die imam preek nie. Wat betref die tyd voordat die khatieb met die preek begin, of tydens die stilte tussen die twee preke, is daar geen beswaar teen spraak nie.

Wat die gesprek van die volgeling (ma'mum) met die khatieb betref, is daar geen probleem daarmee nie; van Anas bin Malik wat gesê het:

«أَنَّ رَجُلًا دَخَلَ الْمَسْجِدَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ مِنْ بَابٍ كَانَ نَحْوَ دَارِ الْقَضَاءِ وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَائِمٌ يَخْطُبُ فَاسْتَقْبَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَائِمًا، ثُمَّ قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ هَلَكْتَ الْأَمْوَالُ وَانْقَطَعَتِ السُّبُلُ فَادْعُ اللَّهَ أَنْ يُغْنِيَنَا فَرَفَعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَدَيْهِ...» الحديث.

"Dat 'n man die moskee op die dag van Vrydag binnegekom het by 'n deur wat naby die 'Dar al-Qada' was, terwyl die BoodsAPPER van Allah, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, gestaan en preek het. Hy het voor die BoodsAPPER van Allah, mag die vrede en seëninge van Allah op

¹ Sharh Muslim: (6/ 138).

hom wees, gaan staan en gesê: 'O Boodskapper van Allah, bates is vernietig en die paaie is afgesny, so smeeek Allah om ons te help met reën.' Waarna die Boodskapper van Allah, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, sy hande opgehef het..." die Hadith¹.

2. Dit is verbode om tydens die preek onnodig rond te foeter, soos om aan klippies te vat, 'n gebedskraal (misbahah) te gebruik, of met 'n selfoon besig te wees en soortgelyke dinge; weens dít wat bevestig is van Abu Hurairah, mag Allah tevrede met hom wees, wat gesê het: Die Boodskapper van Allah, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, het gesê:

«مَنْ مَسَّ الْحَصَى فَقَدْ لَعَا»

"Wie aan die klippies vat, het waarlik ydel opgetree."². Dit is omdat sulke handeling begrip en ootmoed (khushu') verhinder.

3. Dit is verbode om oor mense se nekke te klim tydens die preek; weens die Hadith van Abdullah bin Busr, mag Allah tevrede met hom wees, wat gesê het: 'n Man het gekom en oor mense se nekke geklim op die dag van Vrydag terwyl die Profeet, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, besig was om te preek. Die Profeet, mag die vrede

¹ Oorgelewer deur Al-Bukhari: (967), en Muslim: (897).

² Oorgelewer deur Muslim: (857).

en seëninge van Allah op hom wees, het vir hom gesê:

«اجْلِسْ فَقَدْ آذَيْتَ»

"Sit, want jy het waarlik (mense) gesteur."¹

Dit is omdat die klim oor nekke 'n steurnis vir die bidders is en hulle aandag van die preek aflei. Wat die imam betref, is daar geen fout daarmee as hy oor nekke moet klim nie, mits hy nie sy plek op enige ander manier kan bereik nie. Insgelyks geld dit vir iemand wat genoodsaak is om oor te klim weens 'n dringende behoefte, soos vir ablusie (wudhu), of om 'n opening voor hom te vul, en soortgelyke gevalle.

4. Dit is verbode om iemand op te laat staan uit sy plek waar hy eerste was, om dan in sy plek te gaan sit; weens dít wat bevestig is van Jabir bin Abdullah, mag Allah tevrede met hulle beide wees, van die Profeet, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, wat gesê het:

«لَا يُقِيمَنَّ أَحَدُكُمْ أَخَاهُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ، ثُمَّ لِيُخَالِفَ إِلَى مَقْعَدِهِ فَيَقْعُدَ فِيهِ، وَلَكِنْ أَفْسَحُوا»

"Niemand van julle mag sy broer op die dag van Vrydag op laat staan en dan na sy plek beweeg om daarop te gaan sit nie, maar maak eerder plek."²

5. Dit is laakbaar (makruh) om tussen twee mense te skei deur tussen hulle te sit of oor hulle te

¹ Oorgelewer deur Abu Dawood: (1118).

² Oorgelewer deur Muslim: (2178).

klim; dit is bevestig van Salman al-Farisi, mag Allah tevrede met hom wees, wat gesê het: Die BoodsAPPER van Allah, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, het gesê:

«مَنْ اغْتَسَلَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ... ثُمَّ رَاحَ فَلَمْ يَفْرِقْ بَيْنَ اثْنَيْنِ، فَصَلَّى مَا كُتِبَ لَهُ، ثُمَّ إِذَا خَرَجَ الْإِمَامُ أَنْصَتَ، غُفِرَ لَهُ مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجُمُعَةِ الْآخَرَى»

"Wie op die dag van Vrydag 'n bad (ghusl) neem... daarna gaan hy (na die moskee) en skei nie tussen twee mense nie, bid dít wat vir hom voorgeskryf is, en wanneer die imam uitkom, bly hy stil; hy sal vergewe word vir dít wat tussen hom en die volgende Vrydag is."¹. Dit dui daarop dat wie tussen twee mense skei, nie hierdie vergifnis sal verkry nie.

Die sesde saak: Die Sunnah-handelinge van Vrydag:

1. Dit is 'n Sunnah om in die Fajr-gebed van Vrydag Surah al-Sajdah en Surah al-Insan te lees; weens sy (die Profeet se) gereelde nakoming daarvan, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees. Van Abu Hurairah, mag Allah tevrede met hom wees, wat gesê het:

«كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقْرَأُ فِي الْجُمُعَةِ فِي صَلَاةِ الْفَجْرِ الْم تَنْزِيلُ السَّجْدَةِ، وَهَلْ أَتَى عَلَى الْإِنْسَانِ حِينٌ مِّنَ الدَّهْرِ».

"Die Profeet, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, was gewoon om in die Fajr-gebed

¹ Oorgelewer deur Al-Bukhari: (910).

op Vrydag 'Alif-Lam-Mim Tanzil al-Sajdah' en 'Hal ata 'alal-insani hinum-minad-dahr' te lees."¹.

2. Die neem van 'n bad (ghusl) op die dag van Vrydag, en dit is 'n beklemtoonde Sunnah; weens die Hadith van Abdullah bin Umar, mag Allah tevrede met hulle beide wees, dat die BoodsAPPER van Allah, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, gesê het:

«إِذَا جَاءَ أَحَدُكُمُ الْجُمُعَةَ فَلْيَغْتَسِلْ»

"Wanneer een van julle na die Vrydag-gebed kom, laat hom 'n bad neem."². 'n Mens behoort daarna te streef en dit nie na te laat nie, veral vir diegene met onaangename liggaamsreuke.

Die tyd vir die Vrydag-bad begin vanaf dagbreek (fajr), en 'n bad vir groot onreinheid (janabah) is voldoende as 'n Vrydag-bad; omdat die doel van die Vrydag-bad reinheid is en die verwydering van onaangename reuke van die liggaam, en dit word bereik deur die Janabah-bad. Dit is egter voorgeskryf dat hy die bedoeling (niyyah) moet hê om die Vrydag-bad by die Janabah-bad in te sluit, sodat hy die beloning daarvoor verkry.

3. Dit is vir hom 'n Sunnah om parfuim aan te sit en homself te reinig, en om dít te verwyder wat van die liggaam verwyder behoort te word; soos om naels te knip, skaamhare te skeer, okselhare te

¹ Oorgelewer deur Al-Bukhari: (891), en Muslim: (880).

² Oorgelewer deur Al-Bukhari: (877), en Muslim: (844).

verwyder en die snor te knip; weens die Hadith van Salman al-Farisi, mag Allah tevrede met hom wees, wat gesê het: Die BoodsAPPER van Allah, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, het gesê:

«مَنْ اغْتَسَلَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ، وَتَطَهَّرَ بِمَا اسْتَطَاعَ مِنْ طَهْرٍ، ثُمَّ ادَّهَنَ أَوْ مَسَّ مِنْ طِيبٍ، ثُمَّ رَاحَ فَلَمْ يَفْرُقْ بَيْنَ اثْنَيْنِ، فَصَلَّى مَا كُتِبَ لَهُ، ثُمَّ إِذَا خَرَجَ الْإِمَامُ أَنْصَتَ، غُفِرَ لَهُ مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجُمُعَةِ الْأُخْرَى»

"Wie op die dag van Vrydag 'n bad neem, en homself reinig sover hy kan, dan sy hare olie of parfüum aansit, daarna gaan hy (na die moskee) en skei nie tussen twee mense nie, bid dít wat vir hom voorgeskryf is, en wanneer die imam uitkom, bly hy stil; hy sal vergewe word vir dít wat tussen hom en die volgende Vrydag is."¹

Insigelyks word dit vir hom beklemtoon om die Siwak (tandestokkie) op hierdie dag te gebruik; weens die Hadith van Abu Sa'id al-Khudri, mag Allah tevrede met hom wees, wat gesê het: Ek getuig van die BoodsAPPER van Allah, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, dat hy gesê het:

«الْغُسْلُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَاجِبٌ عَلَى كُلِّ مُحْتَلِمٍ، وَأَنْ يَسْتَنَّ -أَي: يَسْتَاكُ- وَأَنْ يَمَسَّ طِيبًا إِنْ وَجَدَ»

"Die bad op die dag van Vrydag is verpligtend op elke volwassene, asook dat hy die Siwak gebruik en parfüum aansit indien hy dit vind."²

¹ Oorgelewer deur Al-Bukhari: (910).

² Oorgelewer deur Al-Bukhari: (880).

4. Dit is vir hom 'n Sunnah om sy beste klere aan te trek wat hy besit; weens die Hadith van Umar bin al-Khattab, mag Allah tevrede met hom wees,

«أَنَّهُ رَأَى حُلَّةَ سَيَرَاءٍ عِنْدَ بَابِ الْمَسْجِدِ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ لَوْ اشْتَرَيْتَ هَذِهِ، فَلَبِسْتُهَا يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَلِلْوَفْدِ إِذَا قَدِمُوا عَلَيْكَ...»

"Dat hy 'n sy-gewaad by die deur van die moskee gesien het en gesê het: 'O BoodsAPPER van Allah, as u dit sou koop en dit sou dra op die dag van Vrydag en vir die afvaardigings wanneer hulle na u toe kom...'".¹

5. Dit is 'n Sunnah om vroeg na die moskee te gaan op die dag van Vrydag; weens die Profeet se aanmoediging daartoe, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees. In die Hadith van Abu Hurairah, mag Allah tevrede met hom wees, het die BoodsAPPER van Allah, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, gesê:

«مَنْ اغْتَسَلَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ غُسْلَ الْجَنَابَةِ - أَيِ: غُسْلًا صَفَنَهُ كَصِفَةِ غُسْلِ الْجَنَابَةِ - ثُمَّ رَاحَ فَكَانَتْما قَرَبَ بَدَنَهُ - وَهِيَ وَاحِدَةٌ مِنَ الْإِبِلِ ذَكَرًا أَمْ أُنْثَى - وَمِنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الثَّانِيَةِ فَكَانَتْما قَرَبَ بَقَرَةً، وَمِنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الثَّلَاثَةِ فَكَانَتْما قَرَبَ كَبْشًا أَقْرَنَ، وَمِنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الرَّابِعَةِ فَكَانَتْما قَرَبَ دَجَاجَةً، وَمِنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الْخَامِسَةِ فَكَانَتْما قَرَبَ بَيْضَةً، فَإِذَا خَرَجَ الْإِمَامُ حَضَرَتِ الْمَلَائِكَةُ يَسْتَمِعُونَ الذِّكْرَ»

"Wie op die dag van Vrydag 'n bad neem soos die bad van Janabah, en daarna gaan, dit is asof hy 'n kameel geoffer het; wie in die tweede uur gaan, dit is asof hy 'n koei geoffer het; wie in die derde uur gaan, dit is asof hy 'n horingram geoffer het; wie in

¹ Oorgelewer deur Al-Bukhari: (886), en Muslim: (2068).

die vierde uur gaan, dit is asof hy 'n hoender geoffer het; en wie in die vyfde uur gaan, dit is asof hy 'n eier geoffer het. Wanneer die imam dan uitkom, kom die engele om na die herdenking (dhikr) te luister."¹.

6. Dit is 'n Sunnah vir wie die moskee op Vrydag binnekom terwyl die imam preek, om nie te sit voordat hy twee rak'ahs gebid het nie en hulle kort te hou; weens sy bevel, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, aan die een wat gedurende die preek binnegekom het om dit te doen. Van Jabir bin Abdullah, mag Allah tevrede met hulle beide wees, wat gesê het: Sulaik al-Ghatafani het op Vrydag gekom terwyl die BoodsAPPER van Allah, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, besig was om te preek. Hy het gaan sit, waarna hy (die Profeet) vir hom gesê het:

«يَا سُلَيْكُ فَمَازَكَعَ رَكْعَتَيْنِ، وَتَجَوَّزَ فِيهِمَا»

"O Sulaik, staan op en bid twee rak'ahs, en hou hulle kort." Daarna het hy gesê:

«إِذَا جَاءَ أَحَدُكُمْ يَوْمَ الْجُمُعَةِ، وَالْإِمَامُ يَخْطُبُ، فَلْيُرْكَعْ رَكْعَتَيْنِ، وَلْيَتَجَوَّزَ فِيهِمَا»

"Wanneer een van julle op die dag van Vrydag kom terwyl die imam preek, laat hom twee rak'ahs bid en hulle kort hou."².

7. Dit is 'n Sunnah om Surah al-Kahf op die dag van Vrydag te lees; van Abu Sa'id al-Khudri, mag

¹ Oorgelewer deur Al-Bukhari: (881), en Muslim: (850).

² Oorgelewer deur Al-Bukhari: (930), en Muslim: (875).

Allah tevrede met hom wees, dat die Profeet, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, gesê het:

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الْكَهْفِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ أَضَاءَ لَهُ مِنَ النُّورِ مَا بَيْنَ الْجُمُعَتَيْنِ»

"Wie Surah al-Kahf op die dag van Vrydag lees, vir hom sal daar 'n lig skyn tussen die twee Vrydae."¹

8. Dit is 'n Sunnah om op die dag en die nag van Vrydag die seëninge oor die Profeet, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, te vermeerder; van Aws bin Aws, mag Allah tevrede met hom wees, wat gesê het: Die Profeet, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, het gesê:

«إِنَّ مِنْ أَفْضَلِ أَيَّامِكُمْ يَوْمَ الْجُمُعَةِ، فَأَكْثِرُوا عَلَيَّ مِنَ الصَّلَاةِ فِيهِ؛ فَإِنَّ صَلَاتَكُمْ مَعْرُوضَةٌ عَلَيَّ»

"Waarlik, een van julle voortreflikste dae is Vrydag, vermeerder dus jul seëninge oor my daarin; want julle seëninge word aan my voorgelê."²

9. Dit is 'n Sunnah om op hierdie dag baie smekinge (du'a) te doen en te soek na die uur van verhooring; van Abu Hurairah, mag Allah tevrede met hom wees, dat die BoodsAPPER van Allah, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, Vrydag genoem het en gesê het:

¹ Oorgelewer deur Al-Hakim in Al-Mustadrak: (3392), en die Hadith het 'n tekortkoming (ma'lul) aangesien dit toegeskryf word as 'n uitspraak van Abu Sa'id self (mawquf).

² Oorgelewer deur Abu Dawood: (1531).

«فِيهِ سَاعَةٌ، لَا يُوفِقُهَا عَبْدٌ مُسْلِمٌ وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي، يَسْأَلُ اللَّهَ تَعَالَى شَيْئًا إِلَّا أَعْطَاهُ إِيَّاهُ»

"Daarin is 'n uur; geen Moslem-dienaar wat staan en bid en Allah die Verhewene om iets vra, tref dit nie, of Hy skenk dit aan hom."¹.

Die verhoring word in al die ure van Vrydag gehoop, maar die mees hoopvolle tyd is vandat die imam op Vrydag gaan sit vir die preek totdat die gebed afgehandel is, asook die laaste uur van die dag van Vrydag vir die een wat sit en wag vir die Maghrib-gebed, hetsy in die moskee of in sy huis; weens die Hadith van Abu Musa al-Ash'ari, mag Allah tevrede met hom wees, dat die Profeet, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, aangaande die uur van Vrydag gesê het:

«هِيَ مَا بَيْنَ أَنْ يَجْلِسَ الْإِمَامُ إِلَى أَنْ تُقْضَى الصَّلَاةُ»

"Dit is tussen die tyd dat die imam gaan sit totdat die gebed afgehandel is."².

Die sewende saak: Die vrywillige gebede (Nafila) van Vrydag:

Daar is geen vasgestelde Sunnah-gebed (Ratiba) vóór die Vrydag-gebed nie, maar dit is 'n Sunnah vir wie na die Vrydag-gebed kom om te bid wat hy wil — twee rak'ahs, vier, ses of meer — terwyl hy die groet (Salaam) gee ná elke twee rak'ahs; weens die

¹ Oorgelewer deur Al-Bukhari: (935), en Muslim: (852).

² Oorgelewer deur Muslim: (853).

Profeet se aanmoediging daartoe, soos in die Hadith van Salman al-Farisi, mag Allah tevrede met hom wees, wat gesê het: Die Boodskapper van Allah, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, het gesê:

«مَنْ اغْتَسَلَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ... ثُمَّ رَاحَ فَلَمْ يَفْرَقْ بَيْنَ اثْنَيْنِ، فَصَلَّى مَا كُتِبَ لَهُ، ثُمَّ إِذَا خَرَجَ الْإِمَامُ أَنْصَتَ، غُفِرَ لَهُ مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجُمُعَةِ الْأُخْرَى»

"Wie op die dag van Vrydag 'n bad neem... daarna gaan hy en skei nie tussen twee mense nie, bid dít wat vir hom voorgeskryf is, en wanneer die imam uitkom, bly hy stil; hy sal vergewe word vir dít wat tussen hom en die volgende Vrydag is."¹. Ook weens die daade van die Metgeselle (Sahaba), mag Allah tevrede met hulle wees, en weens die algemene voortreflikheid wat genoem word vir vrywillige gebede in die algemeen.

Wat die vasgestelde Sunnah-gebed (Ratiba) betref, dit is ná die Vrydag-gebed; hy bid dan twee rak'ahs in sy huis, of vier rak'ahs in die moskee;

«فَقَدْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي بَعْدَ الْجُمُعَةِ رَكْعَتَيْنِ فِي بَيْتِهِ».

"Want die Profeet, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, was gewoon om ná die Vrydag-gebed twee rak'ahs in sy huis te bid."². En van Abu Hurairah, mag Allah tevrede met hom wees, wat gesê het: Die Boodskapper van Allah,

¹ Oorgelewer deur Al-Bukhari: (910).

² Oorgelewer deur Al-Bukhari: (937), en Muslim: (729), uit die Hadith van Ibn Umar, mag Allah tevrede met hulle beide wees.

mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, het gesê:

«إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ الْجُمُعَةَ فَلْيُصَلِّ بَعْدَهَا أَرْبَعًا»

"Wanneer een van julle die Vrydag-gebed bid, laat hom daarna vier (rak'ahs) bid."¹.

Dus, die vasgestelde Sunnah van Vrydag: as dit in die moskee gebid word, word vier gebid, en as dit by die huis gebid word, word twee gebid.

Die tweede afdeling: Die Vrydag-preek (Khutbah)

Die eerste saak: Die Vrydag-preek (Khutbah):

Dit is 'n toespraak wat kort voor die Vrydag-gebed voor 'n groep mense gelewer word; dit behels die lofprysing van Allah, die verheerliking van Hom, die seëninge en vrede oor die Profeet ﷺ, asook vermaning en herinnering².

Die tweede saak: Die besluit oor die preek:

Die preek is 'n voorwaarde vir die Vrydag-gebed; dit is nie geldig sonder die preek nie; weens die uitspraak van die Verhewene:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ...﴾

¹ Oorgelewer deur Muslim: (881).

² Sien: Mu'jam Lughat al-Fuqaha: (bl. 197), en Al-Khutbah al-Jumu'ah wa Ahkamuha al-Fiqhiyyah deur Al-Hujaylan: (bl. 22).

"O julle wat glo, wanneer daar op Vrydag tot die gebed uitgeroep word, haas julle dan na die herdenking van Allah..." [Al-Jumu'ah: 9]. Die "herdenking van Allah" is vertolk as die preek¹. As die preek nie verpligtend was nie, sou dit nie verpligtend gewees het om daarheen te haas nie. Insgelyks weens sy (die Profeet se) gereelde nakoming daarvan, mag die vrede en seëninge van Allah op hom wees, en die feit dat hy dit nooit nagelaat het nie.

Imam Ibn Qudamah al-Hanbali, mag Allah hom genadig wees, het gesê: "En die opsomming daarvan is dat die preek 'n voorwaarde is vir die Vrydaggebed; dit is nie geldig daarsonder nie."².

Derde Saak: Voorwaardes vir die preek (Khutbah):

1. Dat dit uit twee preke bestaan; weens dít wat bevestig is in die Hadith van Abdullah bin Umar, mag Allah tevrede met hulle beide wees, wat gesê het:

«كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَخْطُبُ خُطْبَتَيْنِ يَقْعُدُ بَيْنَهُمَا».

"Die Profeet ﷺ het twee preke gelewer en tussen hulle gesit."³.

2. Dat dit ná die aanvang van die tyd vir die Vrydaggebed moet wees. Indien dit, of 'n gedeelte

¹ Sien: Tafsir al-Tabari: (22/ 642).

² Al-Mughni: (2/ 224).

³ Oorgelewer deur Al-Bukhari: (928).

daarvan, voor die tyd plaasvind, is dit nie voldoende nie.

3. Dat die twee preke die gebed moet voorafgaan; weens die Hadith van Al-Sa'ib bin Yazid, mag Allah tevrede met hom wees, wat gesê het:

«إِنَّ الْأَذَانَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ كَانَ أَوَّلُهُ جِئْنَ يَجْلِسُ الْإِمَامُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ عَلَى الْمِنْبَرِ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَأَبِي بَكْرٍ وَعُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا»

"Die Adhan op die dag van Vrydag was aan die begin wanneer die imam op die preekstoel (Minbar) gaan sit het gedurende die tyd van die BoodsAPPER van Allah ﷻ, Abu Bakr en Umar, mag Allah tevrede met hulle beide wees."¹ Dit is 'n duidelike bewys dat die twee preke die gebed voorafgaan.

En weens sy uitspraak ﷺ:

«صَلُّوا كَمَا رَأَيْتُمُونِي أُصَلِّي»

"Bid soos julle my sien bid het."² En hy ﷺ het slegs ná die twee preke gebed. Al-Mardawi het gesê: "Dit is 'n voorwaarde sonder enige meningsverskil dat hulle — dit wil sê: die twee preke — die gebed moet voorafgaan."³

4. Aaneenlopendheid (Mualah) tussen die dele van die preek. Imam Ibn Qudamah, mag Allah hom

¹ Oorgelewer deur Al-Bukhari: (916).

² Oorgelewer deur Al-Bukhari: (631) uit die Hadith van Malik bin al-Huwayrith, mag Allah tevrede met hom wees.

³ Al-Insaf: (2/ 389).

genadig wees, het gesê: "Aaneenlopendheid is 'n voorwaarde vir die geldigheid van die preek. As hy die dele van mekaar skei met 'n lang gesprek, of 'n lang stilte, of enigiets anders wat die aaneenlopendheid verbreek, moet hy van voor af begin. Die maatstaf vir wat as 'n lang of kort gaping beskou word, is die gewoonte ('Urf). Net so is aaneenlopendheid 'n voorwaarde tussen die preek en die gebed. As hy reinheid (Woedoe) benodig, moet hy homself reinig en voortgaan op sy preek, solank die gaping nie te lank is nie."¹.

5. Die verheffing van die stem (Jahr) tydens die preek; dit is omdat die preek verpligtend is en 'n voorwaarde vir die geldigheid van die Vrydaggebed. Die verheffing van die stem is die middel om dit uit te voer en die doel daarvan te bereik, naamlik vermaning en herinnering, en dít waarsonder 'n verpligting nie nagekom kan word nie, is self verpligtend.

6. Die teenwoordigheid van die getal (mense) wat nodig is vir die Vrydaggebed; want die preek is 'n herinnering (Dhikr) waarheen die strewe verpligtend is, en daarom is dit noodsaaklik dat die genoemde getal daarna luister.

¹ Al-Mughni: (2/ 230).

Vierde Saak: Die pilare (Arkan) van die preek:

1. Die opening met die lofprysing (Hamd) en verheerliking van Allah, die Almagtige en Majestueuse; weens die Hadith van Jabir bin Abdullah, mag Allah tevrede met hulle beide wees, wat gesê het:

«كَانَتْ خُطْبَةُ النَّبِيِّ ﷺ يَوْمَ الْجُمُعَةِ يَحْمَدُ اللَّهَ، وَيُثْنِي عَلَيْهِ، ثُمَّ يَقُولُ عَلَى إِنْشَاءِ ذَلِكَ...» الحديث.

"Die preek van die Profeet ﷺ op die dag van Vrydag was om Allah te loof en Hom te prys, en dan sou hy direk daarna sê..." (Die Hadith)¹.

2. Dat dit seëninge oor die Profeet ﷺ insluit; want seëninge oor die Profeet ﷺ in preke was 'n bekende en gevestigde saak onder die metgeselle, mag Allah tevrede met hulle wees².

2. Dat dit vermaning en die opdrag tot godsvrees (Taqwa) insluit; weens die Hadith van Jabir bin Samurah, mag Allah tevrede met hom wees, wat gesê het:

«كَانَتْ لِلنَّبِيِّ ﷺ خُطْبَتَانِ، يَجْلِسُ بَيْنَهُمَا، يَقْرَأُ الْقُرْآنَ، وَيُذَكِّرُ النَّاسَ»؛

"Die Profeet ﷺ het twee preke gehad, hy het tussen hulle gesit, die Koran gelees en die mense vermaan."³; En omdat dit die hoofdoel van die preek is.

¹ Oorgelewer deur Muslim: (867).

² Sien: Jala' al-Afham deur Ibn al-Qayyim: (bl. 371).

³ Oorgelewer deur Muslim: (862).

4. Die lees van 'n gedeelte uit die Heilige Koran; weens die Hadith van Jabir bin Samurah, mag Allah tevrede met hom wees:

«كَانَتْ لِلنَّبِيِّ ﷺ خُطْبَتَانِ، يَجْلِسُ بَيْنَهُمَا، يَقْرَأُ الْقُرْآنَ، وَيَذْكُرُ النَّاسَ».

"Die Profeet ﷺ het twee preke gelewer, hy het tussen hulle gesit, die Koran gelees en die mense vermaan."

Vyfde Saak: Die Sunnahs van die preek:

1. Om op 'n preekstoel (Minbar) of 'n verhoogde plek te preek;

«فَقَدْ صُنِعَ لَهُ ﷺ مَنْبَرٌ، فَخَطَبَ عَلَيْهِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ».

"Want daar is vir hom ﷺ 'n preekstoel gemaak waarop hy op die dag van Vrydag gepreek het"¹. Dit is deur 'n menigte van die metgeselle, mag Allah tevrede met hulle wees, oorgelewer dat die Profeet ﷺ op 'n preekstoel gepreek het². Al-Nawawi, mag Allah hom genadig wees, het die eenstemmigheid oor die aanbeveeling daarvan oorgelewer en gesê: "Die geleerdes het ooreengekom dat dit aanbevole is dat die preek op 'n preekstoel geskied."³. Ook omdat dit meer effektief is vir die oordrag, en omdat dit die vermaning kragtiger maak wanneer die mense die khatieb kan sien.

¹ Oorgelewer deur Al-Bukhari: (2095) uit die Hadith van Jabir, mag Allah tevrede met hom wees.

² Sien: Irwa' al-Ghali fi Takhrij Ahadith Manar al-Sabil: (3/ 75) en verder.

³ Al-Majmu' Sharh al-Muhadhdhab: (4/ 527).

2. Dat die khatieb staan tydens die preek; weens die woorde van die Verhewene:

(وَإِذَا رَأَوْا تِجْرَةً أَوْ لَهْوًا آنَفَضُوا إِلَيْهَا وَتَرَكُوكَ قَائِمًا...)

"En wanneer hulle handel of vermaak sien, jaag hulle daarheen en laat jou staande agter..." [Al-Jumu'ah: 11]. En van Abdullah bin Umar, mag Allah tevrede met hulle beide wees, wat gesê het:

«كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَخْطُبُ قَائِمًا، ثُمَّ يَقْعُدُ، ثُمَّ يَقُومُ كَمَا تَفْعَلُونَ الْآنَ».

"Die Profeet ﷺ het staande gepreek, dan gesit, en dan weer opgestaan, net soos julle nou doen."¹.

3. Dit is Sunnah vir die khatieb om sy gesig na die volgelinge (Ma'mumin) te draai; van Abdullah bin Umar, mag Allah tevrede met hulle beide wees,

«أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا دَنَا مِنْ مَنْبَرِهِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ سَلَّمَ عَلَى مَنْ عِنْدَهُ مِنَ الْجُلُوسِ، فَإِذَا صَعِدَ الْمَنْبَرَ اسْتَقْبَلَ النَّاسَ بِوَجْهِهِ ثُمَّ سَلَّمَ».

"dat die Profeet ﷺ, wanneer hy sy preekstoel op die dag van Vrydag nader, diegene wat naby hom sit, gegroet het. Wanneer hy die preekstoel bestyg, het hy die mense in die gesig gestaar en hulle dan gegroet."².

Al-Hafiz Ibn Rajab het gesê: "Daar is eenstemmigheid daaroor dat die imam die mense van die moskee in die gesig staar en sy rug na die Qiblah draai. Die tekste dui ook daarop; hy spreek hulle immers toe sodat hulle hom kan verstaan. Dit

¹ Oorgelewer deur Al-Bukhari: (920), en Muslim: (861).

² Oorgelewer deur Al-Bayhaqi in Al-Sunan al-Kubra: (5742).

alles is Sunnah; as die imam daarvan afwyk, het hy die Sunnah verontagsaam, maar sy Vrydaggebed is steeds geldig."¹.

4. Dit is Sunnah vir die khatieb om die volgelinge te groet wanneer hy hulle nader; weens die Hadith van Jabir, mag Allah tevrede met hom wees:

«أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا صَعَدَ الْمَنْبَرَ سَلَّمَ».

"Dat die Profeet ﷺ die groet gegee het wanneer hy die preekstoel bestyg het."².

5. Dit is Sunnah om op die preekstoel te sit totdat die moëddin klaar is; weens die uitspraak van Ibn Umar, mag Allah tevrede met hulle beide wees:

«كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَخْطُبُ خُطْبَتَيْنِ، كَانَ يَجْلِسُ إِذَا صَعَدَ الْمَنْبَرَ حَتَّى يَفْرَغَ الْمُؤَدِّنُ، ثُمَّ يَقُومُ فَيَخْطُبُ، ثُمَّ يَجْلِسُ فَلَا يَتَكَلَّمُ، ثُمَّ يَقُومُ فَيَخْطُبُ».

"Die Profeet ﷺ het twee preke gelewer; hy het gesit wanneer hy die preekstoel bestyg het totdat die moëddin klaar was, dan het hy opgestaan en gepreek. Daarna het hy gesit sonder om te praat, dan weer opgestaan en gepreek."³. Dit word ondersteun deur die Hadith van Al-Sa'ib bin Yazid, mag Allah tevrede met hom wees, wat gesê het:

«إِنَّ الْأَذَانَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ كَانَ أَوَّلُهُ حِينَ يَجْلِسُ الْإِمَامُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ عَلَى الْمَنْبَرِ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَأَبِي بَكْرٍ وَعُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا».

¹ Fath al-Bari deur Ibn Rajab: (8/ 250).

² Oorgelewer deur Ibn Majah: (1109).

³ Oorgelewer deur Abu Dawood: (1092).

"Die Adhan op die dag van Vrydag was aan die begin wanneer die imam op die preekstoel gaan sit het..."¹.

6. Dat hy sy stem verhef tydens die preek na die beste van sy vermoë; weens die Hadith van Jabir bin Abdullah, mag Allah tevrede met hulle beide wees: Wanneer die BoodsAPPER van Allah ﷺ gepreek het, het sy oë rooi geword, sy stem het harder geword en sy erns het toegeneem, asof hy 'n leër waarsku en sê:

«صَبَّحَكُمْ وَمَسَّكُمْ»

"Die vyand val julle in die oggend of die aand aan!"². ("Sabbahakum") beteken die leër val julle in die oggend aan, en ("Massakum") beteken hulle val julle in die aand aan. Enigeen wat iemand waarsku, mag hierdie terme gebruik.

7. Dat hy vir 'n kort rukkie tussen die twee preke sit; weens die Hadith van Ibn Umar, mag Allah tevrede met hulle beide wees:

«كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَخْطُبُ خُطْبَتَيْنِ يَقْعُدُ بَيْنَهُمَا».

"Die Profeet ﷺ het twee preke gelewer en tussen hulle gesit."³.

8. Dit is Sunnah om die twee preke kort te hou, en die tweede moet korter as die eerste wees, terwyl die gebed langer gehou word; weens die

¹ Oorgelewer deur Al-Bukhari: (916).

² Oorgelewer deur Muslim: (867).

³ Oorgelewer deur Al-Bukhari: (928).

Hadith van Ammar, mag Allah tevrede met hom wees, dat die BoodsAPPER van Allah ﷻ gesê het:

«إِنَّ طُولَ صَلَاةِ الرَّجُلِ وَقَصَرَ خُطْبَتِهِ مَنَنَةٌ -أَي: عَلَامَةٌ- مِنْ فَقْهِهِ، فَأَطِيلُوا الصَّلَاةَ، وَأَقْصِرُوا الْخُطْبَةَ»

"Waarlik, die lengte van 'n man se gebed en die kortheid van sy preek is 'n teken van sy begrip (fikh). Maak dus die gebed lank en hou die preek kort."¹.

9. Dit is Sunnah om vir die Moslems te smeeK (Du'a) vir dít wat tot voordeel van hul godsdienS en wêreldse lewe is, en om vir die leiers van die Moslems te smeeK vir opregtheid en sukses. Al-Nawawi, mag Allah hom genadig wees, het gesê: "Wat betref die smeeKbede vir die imams van die Moslems en hul leiers vir opregtheid, hulp met die waarheid en die handhawing van geregtigheid, asook vir die leërs van Islam, dit is volgens eenstemmigheid aanbevole."².

Dit is nie vir die imam voorgeskryf om sy hande op te lig tydens die smeeKbede in die Vrydag-preek nie, behalwe tydens die gebed vir reën (Istisqa'). Dit is egter aanbevole vir hom om met sy wysvinger te wys; van Umarah bin Ruwaybah, mag Allah tevrede met hom wees, dat hy Bishr bin Marwan op die preekstoel gesien het terwyl hy sy hande opgehef het, en hy het gesê:

¹ Oorgelewer deur Muslim: (869).

² Al-Majmu' Sharh al-Muhadhdhab: (4/ 521).

«قَبَّحَ اللَّهُ هَاتَيْنِ الْيَدَيْنِ؛ لَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ مَا يَزِيدُ عَلَى أَنْ يَقُولَ بِيَدِهِ هَكَذَا، وَأَشَارَ بِإِصْبَعِهِ الْمُسَبَّحَةِ».

"Mag Allah hierdie twee hande lelik maak; ek het die BoodsAPPER van Allah ﷺ gesien dat hy niks meer gedoen het as om so met sy hand te maak nie, en hy het met sy wysvinger gewys."¹

10. Dat die een wat die preek lewer, ook die gebed lei; want die Profeet ﷺ het beide self behartig, en so ook sy kaliewe ná hom. As een man egter die preek lewer en 'n ander die gebed lei weens 'n geldige rede, is dit toelaatbaar².

Sesde Saak: Die vertaling van die Vrydag-preek:

Dit is toelaatbaar vir die khatieb in lande waar die mense (of die meeste van hulle) nie Arabies ken nie, om in hul taal te preek sodat hulle die preek kan verstaan, die doel daarvan bereik kan word, en hulle kan baat by die kennis, vermaning en herinnering daarin. Dit is omdat daar niks van die Profeet ﷺ bevestig is wat aandui dat dit 'n voorwaarde is vir die Vrydag-preek om in Arabies te wees nie; hy ﷺ het slegs daarin gepreek omdat dit sy taal en die taal van sy volk was.

Dit is egter verkieslik vir die khatieb om in Arabies te preek en dit dan in die landstaal te vertaal, om sodoende die Profeet ﷺ in sy preke na

¹ Oorgelewer deur Muslim: (874).

² Al-Mughni deur Ibn Qudamah: (2/ 228).

te volg en om weg te bly van die meningsverskil oor hierdie saak.

Wat die vertaling betref, moet daar gekyk word na wat die beste is vir die hoorders: of dit stuk-stuk ná elke gedeelte van die preek vertaal word, of dat die vertaling eers ná die volledige Arabiese preek geskied, maar voor die begin van die gebed.

Dit is ook toelaatbaar om die preek intyds (simultaan) te vertaal en dit via 'n uitsaaistatie of oorfone beskikbaar te stel aan die biddendes wat nie Arabies magtig is nie. Dit word nie as verbode "nuttelose praatjies" (Laghu) beskou nie, nie deur die vertaler of die hoorder nie, weens die algemene voordeel en die bereiking van die preek se doel.

Sewende Saak: Die eienskappe van die khatieb:

Die khatieb van die moskee word beskou as die pilaar en die krag van die moskee. Deur hom vervul die moskee sy missie om die boodskap te versprei, die gemeenskap op te voed en mense in te lig oor hul godsdienssake. As die khatieb geleerd, verstandig en insigryk is, en die gewoontes en omstandighede van die mense ken, sal sy invloed op die moskeegemeente en die buurt groot en voordelig wees om hulle na elke deug te lei.

Dit was die geval met die khatiebs wat aan die vereistes voldoen het. In die vroeë dae van Islam was die Profeet ﷺ die khatieb, gevolg deur sy

Reggeleide Kaliewe, en daarna die leiers en geleerdes. Dit dui daarop dat die persoon wat hierdie amp beklee, van 'n hoë status in godsdiens, karakter, kennis en gedrag moet wees.

Hieruit blyk die belangrikheid van hierdie amp in mense se lewens; die krag van die khatiebs word weerspieël in hul gemeenskappe. Omdat die moskee die gemeenskap leer om woord by die daad te voeg, sal 'n khatieb met swak kennis, swak verstand of swak karakter skade berokken eerder as om te bevoordeel. Dit is moeilik vir 'n onkundige khatieb om hierdie edele taak van leiding te vervul.

Soms beskik 'n khatieb oor die nodige kennis en persoonlikheid, maar is hy te besig met ander werksaamhede wat sy prestasie beïnvloed.

Hy vind dalk ook nie genoeg tyd om die preek behoorlik voor te berei nie, en lewer dan — soos Ibn al-Qayyim sê — 'n preek wat nie geloof in die hart wek nie, nog die eenheid van Allah verduidelik of die siele aanspoor tot Sy liefde en die verlange om Hom te ontmoet nie¹.

Soms word hy oorheers deur begeertes, onkunde of ekstremisme, waardeur hy afwyk van objektiwiteit en wyse leiding.

Die moskee het 'n reuse-impak in hierdie godsdiens; dit is 'n baken van leiding waar die dienaar met sy Here verbind word en sy geloof

¹ Zad al-Ma'ad fi Hadi Khayr al-'Ibad: (1/ 409).

versterk word. Die moskee sal slegs daartoe in staat wees as Allah 'n imam daarvoor beskik wat oor die nodige wetenskaplike en karaktereienskappe beskik.

Die belangrikste wetenskaplike eienskappe waarom 'n khatieb moet beskik:

Opregtheid (Ikhlas) in sy daade vir Allah, sodat hy ondersteun en geliefd sal wees by Allah en die mense.

2. Wegbly van vertoon (Riya) en spog; want daade word volgens voorneme beoordeel.

3. Memoriseer van die Boek van Allah, of 'n gedeelte daarvan, en die gereelde hersiening en lees van die Koran.

4. Memoriseer van 'n aantal Ahadith uit bronne soos Riyad al-Salihin, die Veertig Ahadith van Nawawi, of Bulugh al-Maram.

5. Leer van die korrekte geloofsoortuiging ('Aqidah) van die vroom voorgangers (Salaf al-Salih).

6. Leer van die fikh (regspraak) van die godsdiens, veral rakende aanbidding (reinheid, gebed, Zakah, vas) en handelstransaksies, om mense te kan waarsku teen bedrog en onregmatige verryking.

7. Bemeestering van die Arabiese taal om die betekenis van die Koran en Sunnah korrek te verstaan.

8. Bestudering van die biografie van die Profeet (Sirah) en die lewens van die vroom voorgangers vir praktiese voorbeelde.

9. Kennis van die plaaslike geleerdes en standvastige mense van kennis na wie hy kan terugkeer vir komplekse vraagstukke.

10. Kennis van die verskillende groepe en ideologieë, om dwalings op 'n wetenskaplike wyse te kan weerlê en mense daarteen te waarsku.

11. Betrokkenheid by die werklikheid van Moslems en hul swakhede, om hulle te leer hoe om terug te keer na die reguit pad van Allah.

12. Kennis van moderne media, om die voordele daarvan te benut vir die boodskap en te waarsku teen die gevare daarvan.

As hierdie eienskappe teenwoordig is, sal dit met Allah se wil lei tot standvastigheid en balans.

Die belangrikste karaktereienskappe:

1. Die khatieb moet 'n opvoeder en leermeester vir die gemeenskap wees, met die Profeet ﷺ as sy hoogste voorbeeld. Allah sê:

﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا﴾ (21)

"Waarlik, in die Boodskapper van Allah het julle 'n goeie voorbeeld vir hom wat hoop op Allah en die Laaste Dag en Allah dikwels herdenk." [Al-Ahzab: 21].

Hy moet homself en sy gemeente weghou van wêreldse praatjies en politiek binne die moskee, en dit slegs vir kennis en aanbidding gebruik.

2. Hy moet skoon en georganiseerd wees in sy persoon, en toesien dat die moskee netjies en in stand gehou word sonder oordadigheid of oorbodige versiering.

3. Hy moet goeie maniere en 'n vroom voorkoms hê, in ooreenstemming met die Sunnah (soos die baard en korter snor), terwyl hy waardigheid en kalmte uitstraal.

4. Hy moet sagmoedig en barmhartig wees; want sagmoedigheid versier alles waarin dit voorkom. Aisha, mag Allah tevrede met haar wees, het oorgelewer dat die Profeet ﷺ gesê het:

«إِنَّ الرِّفْقَ لَا يَكُونُ فِي شَيْءٍ إِلَّا زَانَهُ، وَلَا يُنْزَعُ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا شَانُهُ»

"Waarlik, sagmoedigheid is nie in iets behalwe dat dit dit versier nie, en dit word nie uit iets verwyder behalwe dat dit dit mishaag nie."¹

As 'n besoeker 'n fout maak, moet die khatieb hom nie hard aanspreek nie, maar met sagtheid adviseer. Van Mu'awiyah bin al-Hakam al-Sulami, mag Allah tevrede met hom wees, wat gesê het:

بَيْنَمَا أَنَا أَصَلِّي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ، إِذْ عَطَسَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ، فَقُلْتُ: يَرْحَمَكَ اللَّهُ، فَرَأَمَنِي الْقَوْمُ بِأَبْصَارِهِمْ، فَقُلْتُ: وَأَتَكُلُّ أُمِّيَاءَ، مَا شَأْنُكُمْ تَنْظُرُونَ إِلَيَّ؟ فَجَعَلُوا يُضْرِبُونَ بِأَيْدِيهِمْ عَلَى أَفْخَازِهِمْ، فَلَمَّا رَأَيْتُهُمْ يُصَمِّتُونَنِي لِكَيْتِي سَكَتُ، فَلَمَّا صَلَّي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ، فَبِأَبِي هُوَ وَأُمِّي، مَا رَأَيْتُ مُعَلِّمًا قَبْلَهُ وَلَا بَعْدَهُ أَحْسَنَ تَعْلِيمًا مِنْهُ،

¹ Oorgelewer deur Muslim: (2594).

قَالَ اللَّهُ مَا كَهَرَنِي -أَي: مَا قَهَرَنِي وَلَا نَهَرَنِي- وَلَا ضَرَبَنِي وَلَا سَتَمَنِي، قَالَ: «إِنَّ هَذِهِ الصَّلَاةُ لَا يَصْلُحُ فِيهَا شَيْءٌ مِنْ كَلَامِ النَّاسِ، إِنَّمَا هِيَ التَّسْبِيحُ وَالتَّكْبِيرُ وَقِرَاءَةُ الْقُرْآنِ»

"Terwyl ek saam met die BoodsAPPER van Allah ﷻ gebid het, het 'n man van die mense nies. Ek het gesê: 'Mag Allah jou genadig wees.' Die mense het my met hul oë aangestaar... Toe die BoodsAPPER van Allah ﷻ klaar gebid het — mag my vader en moeder vir hom opgeoffer word — het ek nog nooit 'n leermeester gesien wat beter as hy onderrig het nie. By Allah, hy het my nie hard aangespreek nie, my nie geslaan nie en my nie uitgeskel nie. Hy het gesê: 'In hierdie gebed is niks van mense se spraak gepas nie; dit is slegs die verheerliking van Allah (Tasbih), die grootmaking van Allah (Takbir) en die lees van die Koran.'"¹.

5. Hy moet vriendelik en saggeaard wees sodat mense hom sal nader en baat by sy hulp en kennis. Hy moet hulle bystaan in hul nood en hulle raadpleeg oor sake rakende die moskee.

Die BoodsAPPER van Allah ﷻ was op die hoogste vlak hiervan, soos Allah van hom gesê het:

﴿فَبِمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ﴾ (159)

"En dit is deur die barmhartigheid van Allah dat jy sagmoedig met hulle was. En as jy hardvorig en

¹ Oorgelewer deur Muslim: (537).

hard van hart was, sou hulle van jou weggegaan het. Vergewe hulle dan, vra vergifnis vir hulle en raadpleeg hulle in die saak. En wanneer jy 'n besluit geneem het, vertrou dan op Allah. Waarlik, Allah het diegene lief wat op Hom vertrou." [Al-Imran: 159].

6. Hy moet homself beklee met geduld en sekerheid (Yaqin); om die eer van die Imamaat in sy moskee en onder sy gemeente te verdien. Geduld en sekerheid lei die dienaar immers na die rang van leierskap in die godsdienste. Allah die Verhewene sê:

﴿وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أُمَمَةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يُوقِنُونَ﴾ (24)

"En Ons het uit hulle leiers gemaak wat deur Ons bevel lei solank as wat hulle geduldig was en met sekerheid in Ons tekens geglo het." [Al-Sajdah: 24].

7. Hy moet opreg wees in dít wat hy sê, hetsy in die Vrydag-preek, in 'n les of vermaning, of in sy gesprekke met mense; sodat hy onder die opregtes, die geleides en die suksesvolles kan wees. Daar word in 'n Hadith van die Profeet ﷺ oorgelewer dat hy gesê het:

«عَلَيْكُمْ بِالصِّدْقِ؛ فَإِنَّ الصِّدْقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرِّ، وَإِنَّ الْبِرَّ يَهْدِي إِلَى الْجَنَّةِ، وَمَا يَزَالُ الرَّجُلُ يَصْدُقُ وَيَتَحَرَّى الصِّدْقَ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ صَدِيقًا، وَإِيَّاكُمْ وَالْكَذِبَ، فَإِنَّ الْكَذِبَ يَهْدِي إِلَى الْفُجُورِ، وَإِنَّ الْفُجُورَ يَهْدِي إِلَى النَّارِ، وَمَا يَزَالُ الرَّجُلُ يَكْذِبُ وَيَتَحَرَّى الْكَذِبَ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ كَذَّابًا»

"Ek vermaan julle tot opregtheid; want opregtheid lei na vroomheid, en vroomheid lei na die Paradys. En 'n man hou aan om die waarheid te praat en

streef na opregtheid totdat hy by Allah as 'n 'Siddiq' (baie opregte) aangeskryf word. En wees gewaarsku teen leuens, want leuens lei na goddeloosheid, en goddeloosheid lei na die Vuur. En 'n man hou aan om te lieg en streef na leuens totdat hy by Allah as 'n leuenaar aangeskryf word."¹

Leuens is 'n boosheid en 'n beproewing, en die grootste leuen is 'n leuen teen Allah die Verhewene deur oor Hom te praat sonder kennis. Allah die Verhewene sê:

﴿قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّي الْفَوْحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَالْإِثْمَ وَالْبَغْيَ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَأَنْ تُشْرِكُوا بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ سُلْطَانًا وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ﴾ (33)

"Sê: Waarlik, my Here het slegs die gruweldade verbied dít wat openlik en dít wat in die geheim is asook sonde, onregverdige verdrukking, dat julle deelgenote met Allah vereenselwig waarvoor Hy geen gesag neergestuur het nie, en dat julle oor Allah sê dít wat julle nie weet nie." [Al-A'raf: 33].

Hierdie edele vers het die grootste sondes saamgevat, beginnende by die laagste tot die hoogste, naamlik om oor Allah te praat sonder kennis rakende Sy Name, Sy Eienskappe en Sy Wetgewing.

Leuens teen die BoodsAPPER van Allah ﷻ is ook van die grootste leuens en lelikste sondes; dit is een van die groot sondes waarvoor die dader met die

¹ Oorgelewer deur Al-Bukhari: (6094), en Muslim: (2607), uit die Hadith van Abdullah bin Mas'ud, mag Allah tevrede met hom wees.

Vuur gewaarsku word. Van Al-Mughira bin Shu'bah, mag Allah tevrede met hom wees, wat gesê het: Ek het die Profeet ﷺ hoor sê:

«إِنَّ كَذِبًا عَلَيَّ لَيْسَ كَكَذِبِ عَلَى أَحَدٍ، مَنْ كَذَبَ عَلَيَّ مُتَعَمِّدًا، فَلْيَتَّبِعُوا مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ»

"Waarlik, 'n leuen teen my is nie soos 'n leuen teen enigiemand anders nie. Wie doelbewus teen my lieg, laat hom sy plek in die Vuur inneem."¹

Hy moet leuens vermy, selfs al is dit met goeie bedoelings vir die doel van aanmoediging tot die goeie of waarskuwing teen die bose, soos sommige vermaners doen. Dit is 'n lelikheid waarin daar geen goeie of leiding is nie; die een wat dit sê, verdien sonde en nie beloning nie.

8. Hy moet betroubaar wees in die oordrag van woorde, die korrektheid van nuus verifieer, nie haastig wees om gerugte te aanvaar nie, en slegs op betroubare uitsprake steun. Allah die Verhewene het ons dit beveel in Sy woorde:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ فَتَبَيَّنُوا أَنْ تُصِيبُوا قَوْمًا بِجَهْلَةٍ فَتُصْحَبُوا عَلَىٰ مَا فَعَلْتُمْ نَادِمِينَ﴾ (6)

"O julle wat glo, as 'n oortreder na julle kom met nuus, verifieer dit dan, sodat julle nie 'n volk uit onkunde skaad en dan spyt kry oor dít wat julle gedoen het nie." [Al-Hujurat: 6].

9. Hy moet mense se foute bedek en hul geheime geheim hou. Wie 'n Moslem se foute bedek, sy foute

¹ Oorgelewer deur Al-Bukhari: (1291), en Muslim: (4).

sal deur Allah bedek word in hierdie wêreld en die Hiernamaals. Wie die privaatheid van Moslems skend, Allah sal sy privaatheid skend totdat Hy hom blootstel, selfs in die binnekant van sy eie huis. Van Abdullah bin Umar, mag Allah tevrede met hulle beide wees, dat die Boodskapper van Allah ﷺ gesê het:

«مَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا سَتَرَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ»

"Wie 'n Moslem se foute bedek, Allah sal sy foute bedek op die Dag van Opstanding."¹. En van Abu Barzah al-Aslami, mag Allah tevrede met hom wees, wat gesê het: Die Boodskapper van Allah ﷺ het gesê:

«يَا مَعْشَرَ مَنْ آمَنَ بِلِسَانِهِ، وَلَمْ يَدْخُلِ الْإِيمَانُ قَلْبَهُ، لَا تَعْتَابُوا الْمُسْلِمِينَ، وَلَا تَتَّبِعُوا عَوْرَاتِهِمْ؛ فَإِنَّهُ مَنْ اتَّبَعَ عَوْرَاتِهِمْ يَتَّبِعِ اللَّهُ عَوْرَتَهُ، وَمَنْ أَتَّبَعَ اللَّهُ عَوْرَتَهُ يَفْضَحْهُ فِي بَيْتِهِ»

"O julle wat met die tong geglo het terwyl geloof nog nie jul harte binnegedring het nie: moenie oor Moslems skinder nie en moenie hul privaatheid skend nie. Want waarlik, wie hul privaatheid skend, Allah sal sy privaatheid skend; en wie se privaatheid deur Allah geskend word, Hy sal hom selfs in sy eie huis blootstel."².

¹ Oorgelewer deur Al-Bukhari: (2442), en Muslim: (2580).

² Oorgelewer deur Abu Dawood: (4880).

Agste Saak: Maniere van die preek en die khatieb:

1. Die Vrydag-preek moet daarvan weerhou word om as 'n advertensiemiddel vir 'n persoon, 'n party, 'n organisasie of enige iets anders gebruik te word. Dit moet suiwer vir Allah die Verhewene en Sy godsdien wees, vir die oordrag van Sy boodskap en die verheerliking van Sy woord. Allah sê:

﴿وَأَنَّ الْمَسْجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا﴾ (18)

"En waarlik, die moskees behoort aan Allah; roep dus niemand saam met Allah aan nie." [Al-Jinn: 18].

2. Die khatieb moet nie so lank preek dat dit vir die hoorders swaar word en hulle afskrik van die preek nie, maar hy moet ook nie so kort preek dat dit die onderwerp benadeel of onvoltooid laat nie.

3. Die khatieb moet tydens die lewer van die preek die gereedheid van die hoorders in ag neem. Hy moet sy taalgebruik aanpas by die algemene publiek volgens hul verstandelike vermoëns en woorde vermy wat bo hul begrip is. Hy moet gematig wees met die middelklas en verfynd met die geleerdes. Hy moet met alle klasse wys wees en sake op hul regte plekke plaas, en in alle gevalle vals versierings in sy spraak vermy.

4. Hy moet omstrede sake vermy wat wrok en vyandigheid uitlok; die hooftaak van die khatieb is immers om mense te leer, hul harte op die waarheid

te verenig en die oorsake van verdeeldheid tussen hulle te verwyder.

5. Hy moet nie rymende prosa of diepsinnigheid forseer nie, maar sy hoofdoel moet wees om nuttige betekenis met die duidelikste en kortste bewoording oor te dra.

6. Hy moet wegkyk van afstootlike of gemaakte nabootsing en die aanneem van die persoonlikhede van bekende khatiebs; dit wek ongemak en ontevredenheid in die siele¹.

Negende Saak: Die doel en doelwitte van die preek:

Die Vrydag-preek behoort daarop gemik te wees om die volgende doelwitte te bereik:

1. Die verduideliking van die fundamente van Tawhid (eenheid van Allah), die belangrikheid en voortreflikheid daarvan, en die waarskuwing teen Shirk in al sy vorme en middele.

2. Vermaning en herinnering aan Allah die Verhewene, Sy rekenskap en vergelding in die Hiernamaals, en aan die goddelike betekenis waardeur harte lewe; asook die oproep na die goeie en die beveel van die regte en verbied van die verkeerde.

¹ Sien: Aslub Khutbat al-Jumu'ah deur Abdullah bin Dayfullah al-Ruhayli: (bl. 12, 20, 22), en Vyftig wenke om 'n suksesvolle khatieb te wees deur Amir bin Muhammad al-Madari (bl. 33, 73, 87).

3. Die onderrig van Moslems oor die feite van hul godsdiens uit die Boek van Allah en die Sunnah van Sy BoodsAPPER ﷺ, met aandag aan die suiwerheid van karakter en maniere teen ekstremisme en nalatigheid.

4. Die regstelling van wanbegrippe oor Islam en die weerlegging van die valshede wat deur teenstanders geopper word om verwarring te saai, met 'n oortuigende en wyse styl sonder beledigings.

5. Die konfrontering van vernietigende en misleidende idees deur die korrekte Islam aan te bied as die oorspronklike metodologie wat Allah vir die nasie gekies het, terwyl die kenmerke van omvattendheid, balans, diepte en positiwiteit beklemtoon word.

6. Die koppeling van die preek aan die lewe en die werklikheid van die mense, deur te fokus op die behandeling van maatskaplike kwale en die aanbieding van oplossings uit die Islamitiese Shari'ah. Aandag moet gegee word aan die regstelling van die geloofsoortuiging, die pilare van Islam en Imaan, die sake van vroue en die gesin, en ander onderwerpe wat mense nodig het.

7. Die inagneming van verskillende geleenthede gedurende die jaar, soos Ramadan en Hajj, wat in die gedagtes van die hoorders is en waaroor hulle meer wil weet.

8. Die versterking van die betekenis van Islamitiese broederskap onder Moslems en die

teenstaan van rassisme, sektariese of streeks-verdeeldheid wat Moslems uitmekaar dryf.

Tiende Saak: Hoe om die preek voor te berei:

Die khatieb behoort baie aandag te gee aan die noukeurige voorbereiding van sy preek en die volgende in ag te neem:

'n Preek bestaan gewoonlik uit drie dele: die inleiding, die inhoud en die slot. Hierdie elemente word nie uitdruklik genoem tydens die skryf of lewer daarvan nie; hulle is onderling verweef en harmonieus. Die kwaliteit van die samehang hang af van die khatieb se vermoë, die rykdom van sy kennis en sy ervaring, sodat die dele van die preek georganiseer en stewig gestruktureer is.

Hierdie organisasie en struktuur maak die betekenis duidelik en die doelwitte sigbaar, en verseker dat die spreker die aandag van sy hoorders en die volle belangstelling van diegene wat teenwoordig is, behou.

Die Inleiding: Die khatieb moet baie aandag gee aan sy inleiding en opening. Hy moet begin met woorde wat die hoorder 'n aanduiding gee van die doel van die preek, wat die aandag trek en die siele voorberei. Dit kan gedoen word met Koransverse wat waarsku of bemoedig, of met berymde en wyse profetiese wysshede. Die opening is die eerste ding wat die khatieb aan sy gehoor lewer; as hy hulle

verras met 'n goeie inleiding, sal hulle die res van sy preek met entoesiasme en belangstelling volg.

Daar behoort in die begin van die spraak dít te wees wat die spreker se doel aandui. Dit is bekend dat die Vrydag-preek begin met die lofprysing van Allah, die getuienisse (Shahadatayn) en seëninge oor die Boodskapper van Allah ﷺ; die woordkeuse hierin moet dus die onderwerp en doel van die preek weerspieël.

Die Inhoud: Dit is die belangrikste deel van die preek. Dit kan gepas wees om dit aan die begin van die preek uitdruklik te noem, soos om te sê: "Ek wil met julle praat oor...", veral as dit oor 'n aktuele kwessie gaan wat die gemeenskap besig hou en waaroor hulle duidelikheid soek.

Soms is dit egter nie raadsaam om dit uitdruklik te noem nie, hetsy omdat dit 'n sensitiewe saak is of omdat dit meningsverskil kan veroorsaak. In so 'n geval moet die khatieb die onderwerp geleidelik benader en dit indirek hanteer. Hy moet die hoorders met 'n logiese opeenvolging lei om sy doel met balans en matigheid te bereik, terwyl hy provokasie en verdeeldheid vermy. Sodoende bereik die khatieb sy doel om siele voor te berei wat dalk andersins afwerend sou wees.

Die inhoud van die preek is gewoonlik gebou op twee basiese pilare: verduideliking en bewysvoering.

Wat verduideliking betref: Dit geskied deur die onderwerp te definieer en die kenmerke, eienskappe en voordele daarvan te noem.

Wat bewysvoering betref: Die onderwerp benodig dikwels ondersteuning deur getuienis, argumente en bewyse. Dit kom gewoonlik uit die Boek, die Sunnah en die uitsprake van die vroom voorgangers (Salaf), asook die aanhaal van feite en gebeure as vergelyking of les. Dit is nuttig om in hierdie verband aanhalings te gebruik van bekende imams en wysgere wat bekend was vir hul vroomheid, leierskap, eerbaarheid, askese, moed en godsvrees, na gelang van wat die situasie vereis.

Die Slot van die preek: Nadat die khatieb sy onderwerp aangebied het, is dit goed om sy preek met 'n gepaste slot af te sluit wat sy idees saamvat en die onderwerp opsom met ander woorde en op 'n kort wyse. Om in hierdie stadium te lank uit te brei, bring verveling en verwar die gedagtes.

Die slot behoort nie nuwe idees of nuwe bewyse te bevat nie; want dan is dit nie meer 'n slot nie, maar 'n uitbreiding van die preek.

Die slot moet kragtig wees in uitdrukking en impak, want dit is die laaste ding wat die hoorder hoor en wat in sy geheue bly. As dit swak gestruktureer of sonder passie gelewer word, gaan die nut van die preek verlore.

Die slot kan bestaan uit Koransverse wat nog nie vantevore genoem is nie en wat die onderwerp

saamvat in terme van aanmoediging of waarskuwing. Dit kan ook 'n profetiese Hadith wees wat dieselfde doel dien, of 'n herhaling van die hoofpunte van die preek in 'n ander, kragtige en duidelike styl.

Daar is twee sake waaraan die khatieb aandag moet gee: eenheid van onderwerp, en nuutheid en verandering.

Eenheid van onderwerp: Daar moet by een onderwerp gehou word waarvan die elemente volledig gedek, die woorde verfyn en die hantering diepgaande is. Die verspreiding van onderwerpe en veelvuldige kwessies in een geleentheid verwar die gedagtes en lei tot vervelige lengte en 'n oppervlakkige hantering.

Nuutheid en verandering: Dit beteken dat sy preke nie altyd oor herhalende onderwerpe moet gaan nie, maar hy moet sy onderwerpe varieer om alle sake van die Shari'ah te dek, insluitend Tawhid, aanbidding, transaksies, karakter, ensovoorts.

Hy moet nie slegs een styl of een manier van lewering volg nie; hy kan soms vrae stel, dan weer stellings maak, voorbeelde gee, of die wyshede en geheime agter sake verken. Dit moet gepaard gaan met die inagneming van die werklikheid van die gemeenskap en die behoeftes van die mense, in

ooreenstemming met die impak wat veranderinge op hulle het¹.

Vierde Hoofstuk: Die Reëls van Moskees

Eerste Onderwerp: Definisie van die Moskee

Moskee (Masjid) volgens die wetgewing: Dit is die plek waar die vyf verpligte gebede, die Vrydaggebed en ander gebede gehou word, en waar die Adhan uitgeroep word. Dit word 'n "Masjid" genoem omdat dit 'n plek is vir neerbuiging (Sujud) voor Allah die Verhewene.

Die verskil tussen 'n Moskee en 'n Gebedskamer (Musalla)

Die moskee is die plek wat permanent en as 'n trust (Waqf) vir die verpligte gebede toegewy is. 'n Musalla is 'n plek wat vir geleentheidsgebede gebruik word, soos gebedskamers in skole, instellings, maatskappye of langs reispaaie, en dit is nie as 'n Waqf vir die vyf gebede toegewy nie. Die "Groet van die Moskee" (Tahiyyat al-Masjid) is nie Sunnah vir 'n musalla nie, maar slegs vir 'n moskee.

Tweede Onderwerp: Die bou van die moskee en die voortreflikheid daarvan

Moskees is die beste en edelste plekke op aarde. Die beste vorme van aanbidding, naamlik die

¹ Sien: Manhaj fi I'dad Khutbat al-Jumu'ah deur Dr. Salih bin Abdullah bin Humaid: (bl. 22) en verder.

gebed, word daar uitgevoer. Allah die Verhewene sê:

﴿فِي بُيُوتِ أَذُنَ اللَّهِ أَنْ تُرْفَعَ وَيُذْكَرَ فِيهَا أَسْمُهُ يُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ 36 رَجَالٌ لَا تُلْهِهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ 37﴾

"In huise wat Allah toegelaat het om opgerig te word en waarin Sy Naam herdenk word; daarin verheerlik hulle Hom in die oggende en die aande. 36

Manne wat nie deur handel of koop en verkoop afgelei word van die herdenking van Allah, die onderhouding van die gebed en die betaling van die Zakah nie; hulle vrees 'n Dag waarop die harte en die oë sal ronddraai. 37" [Al-Nur: 36-37].

Allah die Verhewene het die moskees aan Homself gekoppel as 'n eer en eerbewys. Allah die Verhewene sê:

﴿وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ مَنَعَ مَسْجِدَ اللَّهِ أَنْ يُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ...﴾

"En wie is onregverdiger as hy wat verhoed dat die Naam van Allah in Sy moskees herdenk word...?" [Al-Baqarah: 114]. En die Verhewene sê:

﴿وَأَنَّ الْمَسْجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا 18﴾

"En waarlik, die moskees behoort aan Allah; roep dus niemand saam met Allah aan nie." [Al-Jinn: 18].

Daarom het die Shari'ah die bou en die fisiese sowel as geestelike onderhoud daarvan aangemoedig. Allah die Verhewene sê:

﴿إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسْجِدَ اللَّهِ مَنْ ءَامَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَءَاتَى الزَّكَاةَ وَلَمْ يَحْشَ إِلَّا لِلَّهِ فَعَسَىٰ أُولَٰئِكَ أَنْ يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ﴾ (18)

"Slegs hy sal die moskees van Allah onderhou wat in Allah en die Laaste Dag glo, die gebed onderhou, die Zakah betaal en niemand behalwe Allah vrees nie. Miskien sal hulle onder die geleides wees." [Al-Tawbah: 18].

Van Uthman bin Affan, mag Allah tevrede met hom wees, wat gesê het: Die BoodsAPPER van Allah ﷺ het gesê:

«مَنْ بَنَىٰ مَسْجِدًا يَبْتَغِي بِهِ وَجْهَ اللَّهِ بَنَىٰ لِلَّهِ لَهُ مِثْلُهُ فِي الْجَنَّةِ»

"Wie 'n moskee bou en daarmee die behae van Allah soek, vir hom sal Allah 'n soortgelyke huis in die Paradys bou."¹

Van Jabir bin Abdullah, mag Allah tevrede met hulle beide wees, dat die BoodsAPPER van Allah ﷺ gesê het:

«مَنْ بَنَىٰ مَسْجِدًا لِلَّهِ كَمَفْخَصٍ قَطَاةٍ، أَوْ أَصْعَرَ، بَنَىٰ لِلَّهِ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ»

"Wie 'n moskee vir Allah bou, selfs so groot soos die nes van 'n sandpatrys of kleiner, vir hom sal Allah 'n huis in die Paradys bou."²

En sy uitspraak ﷺ:

«وَأَوْ كَمَفْخَصٍ قَطَاةٍ»

"Selfs so groot soos die nes van 'n sandpatrys"
Verwys na die plek wat 'n vroulike voël in die grond

¹ Oorgelewer deur Al-Bukhari: (450), en Muslim: (533).

² Oorgelewer deur Ibn Majah: (738); Al-Busiri het in Al-Zawa'id (1/94) gesê: Hierdie ketting is outentiek.

voorberei vir haar eiers. Hy het dit as 'n metafoor vir uiterste kleinheid gebruik, sodat niemand dít wat hy aan moskees bou, moet onderskat nie, selfs al is dit baie klein.

Dit sluit ook diegene in wat bydra tot die bou daarvan, selfs met bakstene of klei, of met hul eie hande daaraan werk, of die loon van die werkers betaal. Enige werk waarvoor aan die persoon erkenning gegee kan word dat hy help bou het met sy persoon of geld, met die hoop op die beloning dat Allah vir hom 'n soortgelyke of groter huis in die Paradys sal bou. 'n Huis in die Paradys kan immers nie vergelyk word met dít wat in die wêreld is nie. Dit dien as motivering vir diegene aan wie Allah oorfloed geskenk het om te haas na die goeie en die geleentheid in hierdie lewe te benut, sodat hulle vir hul Hiernamaals dít kan voorberei waarvan hulle die beloning rykdom by hul Here sal vind¹.

Derde Onderwerp: Die onderhoud van moskees en die voortreflikheid daarvan

Die onderhoud van moskees in sy algemene betekenis sluit beide fisiese en geestelike onderhoud in. Dit behels die bou en herstel van moskees, die beligting en verskaffing van matte, die diens en skoonmaak daarvan, die aanbidding van Allah daarin, die aanstelling van imams en

¹ Sien: Fasul wa Masa'il tata'allaqu bil-Masajid deur Shaykh Ibn Jibreel, mag Allah hom genadig wees (bl. 14).

moëddins, en die vestiging van kringe van herinnering (Dhikr); soos die onderrig van die Koran, fikh, tafsir, hadith en ander nuttige wetenskappe. Dit sluit ook die verskaffing van lewensonderhoud vir die werkers in, asook trusts (Waqf) ten gunste van die moskee, soos behuising vir die imam, moëddin, onderwyser en studente, en die bou van wasplekke (Miyada') en ander sake tot voordeel van die moskee.

Allah die Verhewene sê:

﴿إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسْجِدَ اللَّهِ مَنْ ءَامَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَءَاتَى الزَّكَاةَ وَلَمْ يَحْشَ إِلَّا اللَّهَ فَعَسَىٰ أُولَٰئِكَ أَن يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ﴾ (18)

"Slegs hy sal die moskees van Allah onderhou wat in Allah en die Laaste Dag glo, die gebed onderhou, die Zakah betaal en niemand behalwe Allah vrees nie. Miskien sal hulle onder die geleides wees." [Al-Tawbah: 18].

Hierdie edele vers bevestig geloof vir diegene wat moskees onderhou deur daarin te bid, dit skoon te maak en dít wat verval is, te herstel¹.

Vierde Onderwerp: Die heiliging van moskees en die beskerming daarvan teen vuilheid

Aangesien moskees plekke van aanbidding en toenadering tot Allah deur gehoorsaamheid is, is daar bevel gegee om dit te beskerm en te bewaar

¹ Sien: Al-Mashru' wa al-Mamnu' fi al-Masjid deur Muhammad al-Arfaj (bl. 9).

teen vuilheid, onreinhede en afval, sodat dit netjies, goed en mooi kan wees.

Shaykh Ibn Sa'di, mag Allah hom genadig wees, het gesê tydens die verklaring van die woorde van die Verhewene:

﴿فِي بُيُوتٍ أَذْنُ اللَّهِ أَنْ تَرْفَعَ وَيُذَكَّرَ فِيهَا أَسْمُهُ يُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ﴾ (36)

"In huise wat Allah toegelaat het om opgerig te word en waarin Sy Naam herdenk word; daarin verheerlik hulle Hom in die oggende en die aande."

[Al-Nur: 36] Hy (Ibn Sa'di) het gesê:

﴿...أَنْ تَرْفَعَ وَيُذَكَّرَ فِيهَا أَسْمُهُ...﴾

"...om opgerig te word en waarin Sy Naam herdenk word..." "Hierdie twee frases som die reëls van moskees op. Onder 'opgerig' word verstaan: die bou daarvan, die vee en skoonmaak van onreinhede en vuilheid, die beskerming teen kranksinniges en kinders wat nie teen onreinheid waak nie, asook teen ongelowiges. Ook dat dit beskerm word teen nuttelose praatjies en die verheffing van stemme vir iets anders as die herdenking van Allah."¹

Van Abu Hurairah, mag Allah tevrede met hom wees, dat 'n swart vrou die moskee skoongemaak — dit wil sê: gegee — het. Die BoodsAPPER van Allah ﷻ het haar gemis en na haar gevra. Hulle het gesê: "Sy is dood." Hy het gesê:

¹ Tafsir al-Sa'di (bl. 569)

«أَفَلَا كُنْتُمْ آذَنْتُمْوَنِي» قَالَ: فَكَأَنَّهُمْ صَعَّروُا أَمْرَهَا، فَقَالَ: «دَلُونِي عَلَى قَبْرِهَا» فَدَلُّوهُ، فَصَلَّى عَلَيْهَا، ثُمَّ قَالَ: «إِنَّ هَذِهِ الْقُبُورَ مَمْلُوءَةٌ ظُلْمَةً عَلَى أَهْلِهَا، وَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يُنَوِّرُهَا لَهُمْ بِصَلَاتِي عَلَيْهِمْ»

"Waarom het julle my nie ingelig nie?" Dit was asof hulle haar belangrikheid onderskat het. Hy het gesê: "Wys vir my haar graf." Hulle het hom gewys en hy het oor haar (die begrafnisgebed) gebid. Toe sê hy: "Waarlik, hierdie grafte is gevul met duisternis vir hul inwoners, en waarlik, Allah die Almagtige en Majestueuse verlig dit vir hulle deur my gebed oor hulle."¹

Dit is van Anas, mag Allah tevrede met hom wees, bevestig dat hy gesê het: Terwyl ons saam met die Boodskapper van Allah ﷺ in die moskee was, het 'n woestynbewoner gekom en in die moskee begin urineer. Die metgeselle van die Boodskapper van Allah ﷺ het gesê: "Stop! Stop!" Maar die Boodskapper van Allah ﷺ het gesê:

«لَا تُزْرِمُوهُ - أَي: لَا تَقْطَعُوا عَلَيْهِ بَوْلُهُ - دَعُوهُ»

"Moenie hom onderbreek nie — dit wil sê: moenie sy urinasie stop nie — laat hom begaan." Hulle het hom gelaat totdat hy klaar was. Toe het die Boodskapper van Allah ﷺ hom geroep en vir hom gesê:

«إِنَّ هَذِهِ الْمَسَاجِدَ لَا تَصْلُحُ لِشَيْءٍ مِنْ هَذَا الْبَوْلِ وَلَا الْقَدَرِ، إِنَّمَا هِيَ لِذِكْرِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَالصَّلَاةِ وَقِرَاءَةِ الْقُرْآنِ»

¹ Oorgelewer deur Al-Bukhari: (460), en Muslim: (956).

"Waarlik, hierdie moskees is nie geskik vir enigiets van hierdie urine of vuilheid nie. Dit is slegs vir die herdenking van Allah die Almagtige en Majestueuse, die gebed en die lees van die Koran." Toe het hy 'n man van die mense beveel wat 'n emmer water gebring het en dit daaroor uitgegooi het.

Daar is geen meningsverskil dat urine en soortgelyke onreinhede sake is waarteen moskees beskerm moet word nie, aangesien reinheid 'n voorwaarde is. Moskees, hul matte, en dít wat daarmee gepaard gaan soos binnehowe en dakke, moet teen alle onreinhede beskerm word en gereinig word wanneer iets daarvan daarin val.

So ook is daar bevele vir die reiniging daarvan teen vuilheid soos spoeg, slym, speeksel, bloed, etter en soortgelyke dinge. Van Anas bin Malik, mag Allah tevrede met hom wees, dat die Profeet ﷺ slym aan die kant van die Qiblah gesien het. Dit was vir hom swaar, tot so 'n mate dat dit op sy gesig gesien kon word. Hy het opgestaan en dit met sy hand afgekrap en gesê:

«إِنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا قَامَ فِي صَلَاتِهِ فَإِنَّهُ يُنَاجِي رَبَّهُ - أَوْ إِنَّ رَبَّهُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْقِبْلَةِ - فَلَا يَبْرُقَنَّ أَحَدَكُمْ قَبْلَ قِبْلَتِهِ، وَلَكِنْ عَنْ يَسَارِهِ أَوْ تَحْتَ قَدَمَيْهِ» ثُمَّ أَخَذَ طَرَفَ رِدَائِهِ، فَبَصَقَ فِيهِ ثُمَّ رَدَّ بَعْضَهُ عَلَى بَعْضٍ، فَقَالَ: «أَوْ يَفْعَلْ هَكَذَا»

"Waarlik, wanneer een van julle in sy gebed staan, is hy in gesprek met sy Here — of sy Here is tussen

¹ Oorgelewer deur Al-Bukhari: (219) in verkorte vorm, en Muslim: (285).

hom en die Qiblah — laat niemand van julle dus in die rigting van sy Qiblah spoeg nie, maar eerder na sy linkerkant of onder sy voete." Toe het hy die punt van sy bo-kleed geneem, daarin gespoeg, dit teen mekaar gevryf en gesê: "Of hy doen só."¹.

Daar is talle Ahadith wat die spoeg of slym in die moskee verbied. In sommige daarvan is die verbod om in die rigting van die Qiblah of na regs te spoeg, terwyl dit toegelaat word na links of onder die linkervoet, waarna dit met die voet gevryf word. Daar is geen twyfel dat spoeg en slym dinge is wat as afstootlik beskou word nie. Daarom was die Profeet ﷺ onsteld toe hy die spoeg aan die Qiblah van die moskee sien, tot so 'n mate dat sy gesig rooi geword het, en hy het gehaas om dit af te krap en die plek met parfuim of saffraan te smeer.

Dit is bekend dat as die moskee van klei gebou is, dit maklik is om dit af te krap, en as die vloer sanderig is, kan dít wat daarop val begrawe word of die vuil sand verwyder word.

Aangesien moskees in hierdie tyd meestal geteël en met skoon matte uitgelê is wat deur vuiligheid beïnvloed word, is dit nou absoluut verbode om op die vloer te spoeg, hetsy op die matte, teen die mure of op die teëls. As iemand moet spoeg, moet hy uitgaan, of 'n sakdoek gebruik, of die punt van sy

¹ Oorgelewer deur Al-Bukhari: (405), en Muslim: (551).

kleed gebruik soos in die Hadith genoem, sodat die moskee skoon en vars bly.

Van Aisha, mag Allah tevrede met haar wees, wat gesê het:

«أَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِنَاءِ الْمَسَاجِدِ فِي الدُّوْرِ، وَأَنْ تُنْظَفَ وَتُطَيَّبَ».

"Die BoodsAPPER van Allah ﷺ het beveel dat moskees in die woonbuurte gebou word, en dat dit skoongemaak en geparfumeer word." Sufyan het gesê: "Die bou van moskees in die huise beteken: in die stamme (woonbuurte)."¹.

Vyfde Onderwerp: Die besluit oor die bou van 'n moskee op 'n graf of die plasing van 'n graf in 'n moskee

Dit is nie toelaatbaar om 'n moskee op die graf van enigiemand te bou nie, wie dit ook al mag wees; dit is verbode. Shaykh al-Islam Ibn Taymiyyah, mag Allah hom genadig wees, het gesê: "Die imams het ooreengekom dat geen moskee op 'n graf gebou mag word nie; omdat die Profeet ﷺ gesê het:

«إِنَّ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ كَانُوا يَتَّخِذُونَ الْقُبُورَ مَسَاجِدَ، أَلَا فَلَا تَتَّخِذُوا الْقُبُورَ مَسَاجِدَ؛ فَإِنِّي نَهَيْتُكُمْ عَنْ ذَلِكَ».

'Waarlik, diegene voor julle het die grafte as moskees geneem. Luister! Moenie grafte as moskees neem nie; waarlik, ek verbied julle daarteen.'

¹ Oorgelewer deur Al-Tirmidhi: (594). Sien: Fasul wa Masa'il tata'allahu bil-Masajid (bl. 27).

Ook is dit nie toelaatbaar om 'n dooie in 'n moskee te begrawe nie. As die moskee daar was voor die begrafnis, moet dit verander word: óf deur die graf gelyk te maak, óf deur dit op te grawe as dit nuut is.

As die moskee ná die graf gebou is: moet óf die moskee verwyder word, óf die vorm van die graf verwyder word. In 'n moskee wat op 'n graf is, mag geen verpligte of vrywillige gebed gedoen word nie; dit is verbode."¹

Onder die bewyse daarvoor, buiten dít wat Shaykh al-Islam genoem het: Van Aisha en Abdullah bin Abbas wat gesê het: Toe die dood die Boodskapper van Allah ﷺ nader, het hy begin om sy kleed oor sy gesig te trek. Wanneer hy benoud geword het, het hy dit weer van sy gesig verwyder en in daardie toestand gesê:

«لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الْيَهُودِ وَالنَّصَارَى، اتَّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ»

"Mag die vloek van Allah op die Jode en die Christene wees; hulle het die grafte van hul profete as moskees geneem." Hy het gewaarsku teen dít wat hulle gedoen het².

Die Boodskapper ﷺ het, terwyl hy in sy sterwensure was, duidelik gemaak dat Allah die Verhewene die Jode en die Christene vervloek het omdat hulle die grafte van hul profete as moskees

¹ Majmu' al-Fatawa (22/ 194).

² Oorgelewer deur Al-Bukhari: (435), en Muslim: (531).

geneem het. Hy het verduidelik dat dit die gewoonte van die ongelowiges van die verlede was, sodat sy nasie gewaarsku kan wees teen die nabootsing van hulle, en om die deur na Shirk (afgodery) en die aanbidding van ander as Allah toe te sluit.

Van Aisha, die Moeder van die Gelowiges, dat Umm Habiba en Umm Salama melding gemaak het van 'n kerk wat hulle in Abessinië gesien het waarin daar beelde was. Toe hulle dit aan die Profeet ﷺ noem, het hy gesê:

«إِنَّ أَوْلَئِكَ إِذَا كَانَ فِيهِمُ الرَّجُلُ الصَّالِحُ قَمَاتَ، بَنَوْا عَلَى قَبْرِهِ مَسْجِدًا، وَصَوَّرُوا فِيهِ تِلْكَ الصُّوَرِ، فَأُولَئِكَ شِرَارُ الْخَلْقِ عِنْدَ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ»

"Waarlik, wanneer daar onder daardie mense 'n vroom man was wat gesterf het, het hulle 'n moskee op sy graf gebou en daardie beelde daarin gemaak. Hulle is die slegste van die skepping by Allah op die Dag van Opstanding."¹

Van Aisha, mag Allah tevrede met haar wees, wat gesê het: Die Boodskapper van Allah ﷺ het tydens sy siekte waaruit hy nie weer opgestaan het nie, gesê:

«لَعَنَ اللَّهُ الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى اتَّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ»

"Mag Allah die Jode en die Christene vervloek; hulle het die grafte van hul profete as moskees geneem." En as dit nie daarvoor was nie, sou sy graf

¹ Oorgelewer deur Al-Bukhari: (427), en Muslim: (528).

openlik gemaak gewees het, maar daar is gevrees dat dit as 'n moskee geneem sou word¹.

Sesde Onderwerp: Die besluit oor die versiering van moskees

Moskees behoort nie oordadig versier te word of gebruik te word om mee te spog nie. Al-Bukhari het van Abdullah bin Abbas, mag Allah tevrede met hulle beide wees, aangehaal: "Julle sal hulle waarlik versier net soos die Jode en die Christene hul gebedshuise versier het."

En van Anas bin Malik, mag Allah tevrede met hom wees, dat hy gesê het: "Hulle spog met mekaar daaroor, maar dan onderhou hulle dit slegs min."

Daar word genoem dat Umar beveel het dat moskees gebou word en gesê het:² Daar word genoem dat Umar beveel het dat moskees gebou word en gesê het:

In hierdie tye het die spog met moskees toegeneem, en mense is oordadig met die versiering en die besteding daaraan. Die geleerdes het bevind dat dit toelaatbaar is om moskees stewig te bou as huise en wonings ook so gebou word, sodat die moskees nie vervalte of minderwaardig lyk in vergelyking met die huise nie. Dit moet egter sonder verkwisting of oordadigheid in versiering, kleure en materiale geskied wat nie nodig is nie,

¹ Oorgelewer deur Al-Bukhari: (1390), en Muslim: (529).

² Al-Bukhari het hierdie oorlewering in sy Sahih vermeld (1/ 96- 97).

veral aangesien daar ander moskees is wat selfs die basiese instandhouding benodig. Geld behoort eerder aan die onderhoud van daardie behoeftige moskees bestee te word.

Van Abdullah bin Umar, mag Allah tevrede met hulle beide wees:

«أَنَّ الْمَسْجِدَ كَانَ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مَبْنِيًّا بِاللِّبْنِ، وَسَقْفُهُ الْجَرِيدُ، وَعُمْدُهُ خَشَبُ النَّخْلِ، فَلَمْ يَزِدْ فِيهِ أَبُو بَكْرٍ شَيْئًا، وَرَادَ فِيهِ عُمَرُ وَبَنَاهُ عَلَى بُنْيَانِهِ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بِاللِّبْنِ وَالْجَرِيدِ وَأَعَادَ عُمْدَهُ خَشَبًا، ثُمَّ غَيَّرَهُ عُثْمَانُ فَرَادَ فِيهِ زِيَادَةً كَثِيرَةً، وَبَنَى جِدَارَهُ بِالْحِجَارَةِ الْمَنْقُوشَةِ وَالْقَصَةِ، وَجَعَلَ عُمْدَهُ مِنْ حِجَارَةٍ مَنْقُوشَةٍ وَسَقْفَهُ بِالسَّاجِ».

"Dat die moskee gedurende die tyd van die BoodsAPPER van Allah ﷺ van modderstene gebou was, die dak van palmblare en die pilare van palmstamme. Abu Bakr het niks daaraan bygevoeg nie. Umar het dit vergroot en dit herbou op die fondament van die Profeet ﷺ met modderstene en palmblare en die pilare weer van hout gemaak. Daarna het Uthman dit verander en baie bygevoeg; hy het die mure met gegraveerde klip en pleister gebou, en die pilare van gegraveerde klip en die dak van teak-hout gemaak."¹

Die geleerde Abd al-Aziz bin Baz, mag Allah hom genadig wees, het gesê: "Die daad van Uthman, mag Allah tevrede met hom wees, dui daarop dat dit in orde is om die moskee te verbeter met gegraveerde klip, goeie hout en die pleister van die mure.

¹ Oorgelewer deur Al-Bukhari: (446).

Alhoewel die eenvoud van die vroom voorgangers (Salaf) verkieslik is, is daar geen fout daarmee as mense hul eie huise verbeter en van ou geboue wegdraai nie. As die moskee in sy ou toestand gelaat word, kan dit mense dalk ontmoedig om daar te bid. Daarom mag mens doen wat Uthman gedoen het om mense na die moskee te trek, maar nie om mee te spog nie. Dit word afgekeur om in die moskee te skryf; dit is verkieslik dat dit eenvoudig bly."¹.

Sewende Onderwerp: Die besluit oor 'n nie-Moslem se toegang tot die moskee

Dit is verbode vir Moslems om enige nie-Moslem toe te laat om die Masjid al-Haram en die hele omliggende heilige gebied (Haram) binne te gaan. Die basis hiervoor is die woorde van die Verhewene:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ نَجَسٌ فَلَا يَقْرَبُوا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ بَعْدَ عَامِهِمْ هَذَا...﴾

"O julle wat glo, waarlik, die afgodedienaars is onrein; laat hulle dus nie naby die Masjid al-Haram kom ná hierdie jaar van hulle nie..." [Al-Tawbah: 28]. Wat ander moskees betref, as hulle dit vir 'n wettige doel binnedring, is daar geen fout daarmee nie, soos om oor Islam te vra, werk aan die moskee te doen, sake van belang vir Moslems te hanteer, 'n

¹ Aangehaal uit «Al-Masajid» deur Al-Qahtani (bl. 71).

vermaning te hoor, of vir 'n toelaatbare rede soos om water in die moskee te drink. In sulke gevalle is dit toelaatbaar, want die Profeet ﷺ het Thumama bin Uthal aan een van die pilare van die moskee vasgebind. Van Abu Hurairah, mag Allah tevrede met hom wees, wat gesê het:

«بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ خَيْلًا قَبْلَ نَجْدٍ، فَجَاءَتْ بِرَجُلٍ مِنْ بَنِي حَنِيفَةَ يُقَالُ لَهُ ثُمَامَةُ بْنُ أَثَالٍ، فَرَبَطُوهُ بِسَارِيَةٍ مِنْ سَوَارِي الْمَسْجِدِ فَخَرَجَ إِلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ: «مَا عِنْدَكَ يَا ثُمَامَةُ؟» فَقَالَ: عِنْدِي خَيْرٌ يَا مُحَمَّدُ، إِنْ تَقْتُلْنِي تَقْتُلْ دَا دِمَ، وَإِنْ تُنْعَمَ تُنْعَمَ عَلَيَّ شَاكِرٍ، وَإِنْ كُنْتُ تُرِيدُ الْمَالَ فَسَلْ مِنْهُ مَا شِئْتَ، فَتَرَكَهُ حَتَّى كَانَ الْعَدَمُ...» الْحَدِيثُ.

"Die Profeet ﷺ het ruiters na Najd gestuur, en hulle het 'n man van die Banu Hanifa gebring genaamd Thumama bin Uthal. Hulle het hom aan een van die pilare van die moskee vasgebind. Die Profeet ﷺ het na hom uitgekom en gevra: 'Wat het jy te sê, o Thumama?' Hy het geantwoord: 'Ek het goeie nuus, o Muhammad. As jy my doodmaak, maak jy iemand dood wie se bloed gewreek sal word; as jy genadig is, is jy genadig teenoor iemand wat dankbaar is; en as jy geld wil hê, vra wat jy wil.' Hy het hom gelos tot die volgende dag..." (Die Hadith)¹.

Die afvaardiging van Najran, wat Christene was, het ook die moskee binnegegaan². Dhimam bin Tha'labah het ook na die Profeet ﷺ in die moskee gekom; van Anas bin Malik, mag Allah tevrede met hom wees, wat gesê het:

¹ Ooreengekom (Muttafaqun 'alayh).

² Ooreengekom.

«بَيْنَمَا نَحْنُ جُلُوسٌ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي الْمَسْجِدِ دَخَلَ رَجُلٌ عَلَى حِمْلٍ فَأَنَاحَهُ فِي الْمَسْجِدِ ثُمَّ عَقَلَهُ، ثُمَّ قَالَ لَهُمْ: أَيُّكُمْ مُحَمَّدٌ، وَالنَّبِيُّ ﷺ مُتَكِيٌّ بَيْنَ ظُهُورِهِمْ، فَقَالُوا: هَذَا الرَّجُلُ الْأَبْيَضُ الْمُتَكِيُّ، فَقَالَ لَهُ الرَّجُلُ: ابْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ: «قَدْ أَجَبْتُكَ»، فَقَالَ الرَّجُلُ لِلنَّبِيِّ ﷺ: إِنِّي سَأَلْتُكَ فَمُسْتَدِدٌّ عَلَيْكَ فِي السُّؤَالِ فَلَا تَجِدُ عَلَيَّ فِي نَفْسِكَ، فَقَالَ: «سَلْ عَمَّا بَدَا لَكَ»... إِلَى أَنْ قَالَ: فَقَالَ الرَّجُلُ: آمَنْتُ بِمَا جِئْتُ بِهِ وَأَنَا رَسُولٌ مِّنْ وَرَائِي مِنْ قَوْمِي، وَأَنَا صِمَامُ بْنُ ثَعْلَبَةَ أَخُو بَنِي سَعْدِ بْنِ بَكْرٍ»

"Terwyl ons saam met die Profeet ﷺ in die moskee gesit het, het 'n man op 'n kameel ingekom, dit in die moskee laat kniel en vasgebind. Hy het gevra: 'Wie van julle is Muhammad?' Die Profeet ﷺ het tussen hulle gesit en leun. Ons het gesê: 'Hierdie wit man wat hier leun.' Die man het gesê: 'Seun van Abd al-Muttalib?' Die Profeet ﷺ het gesê: 'Ek het jou gehoor.' Die man het gesê: 'Ek gaan jou vrae vra en ek gaan streng wees, so moenie vir my kwaad word nie.' Hy het gesê: 'Vra wat ook al in jou gedagtes is.' ...totdat die man gesê het: 'Ek glo in dít waarmee jy gekom het, en ek is die boodskapper vir my mense agter my. Ek is Dhimmam bin Tha'labah, die broer van die Banu Sa'd bin Bakr.'"¹

Dit is wat ons kon weergee rakende dít wat die moëddin, die imam en die khatieb nodig het, asook die reëls van moskees. Ons vermaan die moëddin, die imam en die khatieb tot godsvrees (Taqwa) vir Allah die Almagtige, en om ernstig te wees in die soeke na kennis en die verspreiding daarvan.

¹ Oorgelewer deur Al-Bukhari. Sien ook: Majmu' Fatawa Ibn Baz, Vol. 8, en Fatawa al-Lajnah al-Da'imah 6/276.

En by Allah lê alle sukses. Mag die seëninge en vrede van Allah op ons Profeet Muhammad, sy familie en al sy metgeselle wees. Ons laaste smeekbede is dat alle lof aan Allah, die Here van die wêreld, behoort.

Sommige nuttige bronne vir die moëddin, die imam en die khatieb:

Al-Adhan wa al-Iqamah, deur Dr. Sa'id bin Ali bin Wahf al-Qahtani, Uitgewer: Safir, Riaad.

Ahkam al-Imamah wa al-I'timam fi al-Salah, deur Dr. Abd al-Muhsin al-Munif.

Al-Imamah fi al-Salah fi Daw' al-Kitab wa al-Sunnah, deur Sa'id bin Ali bin Wahf al-Qahtani.

Aslub Khutbat al-Jumu'ah, deur Abdullah bin Dayfullah al-Ruhayli, Uitgewer: Ministerie van Islamitiese Sake, Saoedi-Arabië.

Al-Imamah fi al-Salah - Begrip, Voortreflikhede, Tipes, Maniere en Reëls, deur Dr. Sa'id bin Ali bin Wahf al-Qahtani.

Khutab al-Jumu'ah wa Mas'uliyyat al-Khutaba', Raad vir Dawah en Leiding, Saoedi-Arabië.

Khutbat al-Jumu'ah fi al-Kitab wa al-Sunnah, deur Abd al-Rahman bin Muhammad al-Hamad.

Khutbat al-Jumu'ah wa Ahkamuha al-Fiqhiyyah, deur Abd al-Aziz bin Muhammad al-Hujaylan.

Khutbat al-Jumu'ah wa Duruha fi Tarbiyat al-Ummah, deur Abd al-Ghani Ahmad Jabr Mizhir.

Vyftig wenke om 'n suksesvolle khatieb te wees, deur Amir bin Muhammad al-Madari.

Salat al-Jumu'ah - Begrip, Voorwaardes, Voortreflikhede, Kenmerke en Reëls, deur Dr. Sa'id bin Ali bin Wahf al-Qahtani.

Minbar al-Jumu'ah Amanah wa Mas'uliyah, deur Abdullah bin Muhammad bin Humaid.

Manhaj fi I'dad Khutbat al-Jumu'ah, deur Dr. Salih bin Abdullah bin Humaid.

Rasa'il lil-A'immah wa al-Mu'adhdhinan, deur Shaykh Abdullah bin Salih al-Fawzan, Dar Ibn al-Jawzi.

Rasalah ila A'immat al-Masajid wa al-Mu'adhdhinan wa al-Ma'mumin, deur Shaykh Abdullah bin Jar Allah al-Jar Allah.

Mawsu'ah al-Fiqh al-Kuwaitiyyah (Hoofstukke oor die Khutbah, Imamaat, Adhan en Moskees).

الفهرس

Die Nuttige Opsomming vir die Moëddin, die Imam en die Khatieb, en die Reëls van Moskees.....	2
Die Nuttige Opsomming vir die Moëddin, die Imam en die Khatieb, en die Reëls van Moskees.....	2
Die Eerste Hoofstuk: Die Reëls van die Adhan en die Iqamah	3
Eerste Onderwerp: Definisie van die Adhan en die Iqamah ...	3
Tweede Onderwerp: Die Besluit oor die Adhan en die Iqamah	4
Derde Onderwerp: Die voortreflikheid van die Adhan en die Iqamah	6
Vierde Onderwerp: Voorwaardes vir die geldigheid van die Adhan en die Iqamah.....	10
Vyfde Onderwerp: Eienskappe wat in 'n moëddin verlang word	13
Sesde Onderwerp: Die wyse van die Adhan en die Iqamah .	18
Sewende Onderwerp: Wat die hoorder van die Adhan moet sê en wat hy daarna moet vra	23
Agste Onderwerp: Die besluit oor die verlaat van die moskee ná die Adhan.....	28
Negende Onderwerp: Hoeveel tyd is daar tussen die Adhan en die Iqamah?.....	28
Tiende Onderwerp: Die verantwoordelikheid van die moëddin en sy maniere (Adab)	29
Die Tweede Hoofstuk: Die Reëls van die Imamaat (Leiding van die Gebed)	32
Eerste Onderwerp: Definisie van die Imamaat.....	32
Tweede Onderwerp: Die wettigheid van die Imamaat en die voortreflikheid daarvan	33
Van die voortreflikhede van die Imamaat:	33

Derde Onderwerp: Wie die meeste reg op die Imamaat het	34
Vierde Onderwerp: Wie se Imamaat verbode is	39
Vyfde Onderwerp: Wie se Imamaat afgekeur (Makruh) word	42
Sesde Onderwerp: Die posisie van die imam teenoor die volgelinge.....	44
Sewende Onderwerp: Die vooruitgaan van die imam (Masabaqah).....	46
Agste Onderwerp: Verskeie reëls rakende die Imamaat en die Gemeente.....	48
Negende Onderwerp: Die Sunnahs wat die imam behoort uit te voer	50
Tiende Onderwerp: Die kwaliteite van die imam	54
Die belangrikste wetenskaplike kwaliteite waaroor 'n imam behoort te beskik:	56
Die belangrikste karaktereienskappe:.....	59
Die Derde Hoofstuk: Die Vrydag-gebed en sy Preek (Khutbah)	66
Eerste Onderwerp: Die Vrydag-gebed.....	66
Die eerste saak: Die konsep van die Vrydag-gebed en die tyd daarvan:.....	66
Die tweede saak: Die besluit oor die Vrydag-gebed, en op wie dit verpligtend is?	69
Die derde saak: Die wyse van die Vrydag-gebed:	72
Die vierde saak: Wanneer word die Vrydag-gebed as 'behaal' beskou?	73
Die vyfde saak: Wat verbode of laakbaar is om tydens die Vrydag-gebed te doen	74
Die sesde saak: Die Sunnah-handelinge van Vrydag:.....	78
Die sewende saak: Die vrywillige gebede (Nafila) van Vrydag:	84

Die tweede afdeling: Die Vrydag-preek (Khutbah)	86
Die eerste saak: Die Vrydag-preek (Khutbah):	86
Die tweede saak: Die besluit oor die preek:	86
Derde Saak: Voorwaardes vir die preek (Khutbah):	87
Vierde Saak: Die pilare (Arkan) van die preek:	90
Vyfde Saak: Die Sunnahs van die preek:	91
Sesde Saak: Die vertaling van die Vrydag-preek:.....	96
Sewende Saak: Die eienskappe van die khatieb:.....	97
Die belangrikste wetenskaplike eienskappe waaroor 'n khatieb moet beskik:	99
Die belangrikste karaktereienskappe:.....	100
Agste Saak: Maniere van die preek en die khatieb:.....	107
Negende Saak: Die doel en doelwitte van die preek:	108
Tiende Saak: Hoe om die preek voor te berei:	110
Vierde Hoofstuk: Die Reëls van Moskees	114
Eerste Onderwerp: Definisie van die Moskee	114
Die verskil tussen 'n Moskee en 'n Gebedskamer (Musalla)	114
Tweede Onderwerp: Die bou van die moskee en die voortreflikheid daarvan	114
Derde Onderwerp: Die onderhoud van moskees en die voortreflikheid daarvan	117
Vierde Onderwerp: Die heiliging van moskees en die beskerming daarvan teen vuilheid.....	118
Vyfde Onderwerp: Die besluit oor die bou van 'n moskee op 'n graf of die plasing van 'n graf in 'n moskee	123
Sesde Onderwerp: Die besluit oor die versiering van moskees	126
Sewende Onderwerp: Die besluit oor 'n nie-Moslem se toegang tot die moskee.....	128

Sommige nuttige bronne vir die moëddin, die imam en die
khatieb: 131

af349v2.1 - 04/09/2026